كَندڙيءَ جو كلتار

صوفي روحل فقير

مرتب
ڊاڪٽر نواز علي شوق

Sukkur Historical Society

Shah Hayat Institute

Published on the Occasion of
SUKKUR THROUGH CENTURIES
NATIONAL SEMINAR-2001

حق ءِ واسطا محفوظ

ڪتاب جو نالو: صوفي روحل فقير
مرتب: ڊاڪٽر نواز علي شوق
ڇاپو پهريون: مئي ٢٠٠١ع
ڇپيندڙ: پوپٽ پريس خيرپور
ٽائيٽل: سنڌيڪا اڪيڈمي
ڇپائيندڙ: سکر هسٽاريڪل سوسائٽي، سکر
اهتمام: ڊاڪٽر ڪليم لاشاري

قيمت: =/100 ريا

ملڻ جا هنڌ
سنڌيڪا زونل آفيس
١٩ ـ بلديہ پلازا گھنٽا گھر چوڪ سکر
ڪائياواڙ اسٽور اردو بازار ڪراچي
سنڌ بوڪ ڪلب گاڏي کاتو حيدراباد
رابيل بوڪ شاپ المنظر لاڙڪاڻو

فهرست

پبلشر نوٽ		۵
مقدمو	ـ ڊاڪٽر نواز علی شوق	۷
روحل فقير جو هندي ڪلام	ـ ڊاڪٽر مرليدر جيٽلی	۲۷
سنڌِي بيت		۳۴
سنڌي ڪافيون		۴۹
سرائڪی بيت		۵۴
سرائڪی ڪافيون		۵۹
سی حرفی		۷۰
دوها		۷۵
هندِي ڪافيون		۷۶
ڏمال		۸۲
سی حرفی		۸۶
ات سيد روحل صاحب کی لکنت		۸۹
نج مول گرنٿ		۱۴۵
ڏکين لفظن جی معنیٰ		۱۷۱

Gul Hayat Institute

پبلشر نوٽ

هيءَ هڪ حقيقت آهي تہ ڪلهوڙن جو دور سنڌي ادب جو سونهري دور هو. هن دور ۾ بلند پايہ شاعر پيدا ٿيا. شاهہ لطيف جهڙو عظيم شاعر بہ هن ئي دور ۾ پيدا ٿيو. هن دور ۾ سنڌي بيت ۽ ڪافي ترقي ڪئي. ڪي نيون صنفون ايجاد ٿيون. مطلب تہ سنڌي ادب هر لحاظ سان مالا مال ٿيو. روحل فقير جو جنم بہ هن ئي سونهري دور ۾ ٿيو. پر افسوس جو هيڙي صوفي بزرگ ۽ شاعر تي ڪو خاطر خواد ڪم ڪونہ ٿيو. آفرين آهي مرحوم لطف الله بدوي کي. جنهن ڪنڊڙيءَ جي ٻن صوفي شاعرن روحل فقير ۽ مراد فقير جو ڪلام سهيڙي "ڪنڊڙي وارن جو ڪلام" نالي سان ترتيب ڏنو. جيڪو ادبي بورڊ پاران ڇپجي چڪو آهي. جيڪڏهن غور سان ڏنو وڃي تہ ان ۾ ٻنهي شاعرن جو سمورو ڪلام شامل نہ آهي. روحل فقير ۽ مراد فقير سنڌيءَ سان گڏ هندي جا بہ وڏا شاعر هئا. پر بدوي مرحوم واري ڪتاب ۾ ٻنهي شاعرن جو هندي ڪلام شامل نہ آهي. ان کان علاوہ ڪنڊڙيءَ جي ٻين شاعرن تي بہ ڪا خاص تحقيق ڪانہ ڪئي وئي آهي. تنهنڪري ان ڳالهہ جي سخت ضرورت محسوس ٿي رهي هئي. تہ ڪنڊڙي جي ڪلتارن جو سمورو ڪلام ڪٺو ڪري ڇپرايو وڃي. اهو اسان جي اشاعتي پروگرام ۾ شامل آهي. پر في الحال وقت جي تنگي سبب اسان فقط روحل فقير جو ڪلام ڇپرائي رهيا آهيون. ان کانپوءِ ٻين شاعرن جو ڪلام ڇپرايو ويندو.

ڊاڪٽر نواز علي شوق سنڌ جو هڪ سڄاڻ اديب آهي. هن سنڌي ڪلاسيڪي شاعري. خاص طور حضرت شاهہ عبداللطيف ڀٽائي ۽ سچل سرمست تي قابلِ تعريف تحقيق ڪئي آهي. هيءُ ڪتاب شوق صاحب وڏي محنت ۽ محبت سان تيار ڪيو آهي. مون کي ذاتي طور معلوم آهي تہ هن ڪنڊڙيءَ ۾ رکيل ڪنڊڙي جي ڪلتارن واري قلمي بياض کان علاوہ اختر درگاهي واري بياض ۽ ڪن ٻين قلمي بياضن جي مدد سان روحل فقير جو ڪلام ڪٺو ڪيو آهي. ان کان علاوہ شوق صاحب روحل فقير جو هندي ڪلام پڻ هن ڪتاب ۾ شامل ڪيو آهي ۽ ڏکين لفظن خاص ڪري هندي

Gurmet Institute

زبان جي ڏکين لفظن جي معنيٰ پڻ ڏني آهي، جيڪا تمام ضروري هئي.

اسان کي خوشي آهي تہ پهريون پيرو روحل فقير جو سنڌي سرائڪي ۽ هندي ڪلام سکر هسٽاريڪل سوسائٽي پاران "سکر صدين کان سيمينار" جي موقعي تي چڀي پڌرو ٿي رهيو آهي. ان لاءِ اسان سکر هسٽاريڪل سوسائٽي جي سرپرست ۽ سکر نيشنل سيمينار جي روح روان ڊاڪٽر ڪليم الله لاشاري صاحب جا بيحد ٿورائتا آهيون جنهن اسان جي هر طرح مدد ڪئي ۽ هي ڪتاب شاندار نموني چڀي پڌرو ٿيو.

ايازگل
سيڪريٽري
اشاعتي ڪاميٽي

سکر سنڌ
۲۰ آڪٽوبر سنہ ۲۰۰۰ع

مقدمو

سوانح: روحل فقير جا وڏا اصل ۾ ساهيوال جي هڪ ڳوٺ لونگڙيہ جا رهاڪو هئا. روحل فقير جو والد شاهو فقير ڪلهوڙن جي دور ۾ ڪنهن سبب اتان لڏي اچي عمر ڪوٽ ويجهو هڪ پٽ تي آستانو اڏي ويهي رهيو. ان پٽ کي اڄ بہ "روحل جي پٽ" چيو ويندو آهي. پر.اهو ڳوٺ هنيئر ڏٺي ويو آهي. شاهو فقير کي ٻي پٽ هئا. سلطان، روحل ۽ ميوو. انهن مڙني مان روحل مشهور ٿيو. هو ذات جو زنگيجو هو. جيئن پاڻ ئي چيو اٿائين:

لنوڪ آکي هي روحل بولندا،
ڪوئي آکي هي ذات زنگيجا،
نهين روحل، نهين ذات زنگيجا،
اي ڪو سر الاهي هي.

روحل جي ابتدائي زندگي ۽ تعليم تربيت متعلق ڪا معلومات نہ ٿي ملي. باقي سندس ڪلام جي مطالعي جي آڌار تي چئي سگهجي ٿو تہ هن عربي فارسي جي تعليم حاصل ڪئي هئي. جيئن تہ ٿر جي آسپاس هنديءَ جو رواج گهڻو هو، تنهنڪري هن هندي زبان تي بہ دسترس حاصل ڪئي. ان جو ثبوت سندس هندي ڪلام آهي. جوڌپور جي راجا بجيہ سنگ سان سندس چاڻ سچاڻ هئي. هن پنهنجي هڪ هندي تصنيف "اڳم وارتا" جوڌپور جي والي راجہ بجيہ سنگ لاءِ تيار ڪئي هئي. اهو ڪلام سوال جواب جي صورت ۾ آهي. راجا جي هڪ درباري پنڊت ايسر سنگ راجا جي سامهون فقير صاحب کان ڪي سوال ٿي پڇيا، روحل فقير ان جا جواب ڏيندو رهيو.

مرحوم لطف الله بدوي لکيو آهي تہ، "تعليم حاصل ڪرڻ کان پوءِ، جڏهن فقير صاحب جوانيءَ جي سن کي پهتو، تڏهن ان وقت ڪلهوڙن جي دور ۾، سرڪاري ملازمت ۾ گهڙيو هو ۽ ميان غلام شاهہ جي دور ۾، ترقي ڪري وزير جي عهدي تي وڃي پهتو هو... جيئن زباني روايتون اهن راڄي ليکيءَ جي مدد سان، روحل فقير بہ سرڪاري ملازمت ۾ داخل

Gul Hayat Institute

ٹيو.[1] "پر مُجھہ عرصي کان پوءِ سرڪاري نوڪري ڇڏي ڏنائين. فقير صاحب ميان غلام شاهہ جي ملازمت ڇو ڇڏي؟ ان لاءِ لطف الله بدوي مرحوم جي راءِ آهي تہ راڄي ليڪي جون مير بهرام خلاف سازشون ڏسي هن نوڪري ڇڏي ڏني. ان ماڻري مر ڊاڪٽر عطا محمد حامي مرحوم جي راءِ وڌيڪ وزندار معلوم ٿئي ٿي. حامي مرحوم پنهنجي مضمون "ڪنڊيڑيءَ جا ڪلتار" مر لکيو آهي تہ "ميان غلام شاهہ حرمين شريفين مان هڪ ڪفن آندو هو ۽ ان کي زمزم جي پاڻيءَ مر تر ڪري متبرڪ سمجهي پنهنجي لاءِ رکيو هئائين. مگر سندس وفات وقت ان جي پٽ ميان سرفراز خان[2] اهو ڪفن پنهنجي پيءُ کي ڏيڻ جي عيوض پنهنجي لاءِ رکي ڇڏيو."[3]

انهيءَ واقعي کيس ايڏو تہ متاثر ڪيو جو نہ فقط نوڪري ڇڏي ڏنائين، پر دنيا جي ڏنڊن کان بہ بيزار ٿي پيو ۽ حقيقي مرشد جي تلاش مر نڪري پيو. گهمندي ڦرندي اچي جهوڪ ميران پور پهتو ۽ شاهہ عزت الله جو مريد ٿيو. پورا پنجويهہ سال مٿيون پريائين ۽ چلا ڪيائين. مرشد مٿس مهربان ٿيو. سندس من جون مرادون پوريون ٿيون ۽ سندس دل کي سڪون مليو. پوءِ مرشد کيس وڃڻ جي اجازت ڏني ۽ چيائينس، " تہ فقير تنهنجي رهڻ جي جاءِ اها آهي. جتي توکي خود بخود روڪ ٿئي ". روحل فقير مرشد جي حڪم موجب هڪ ڳوٺ کان پئي ڳوٺ هڪ شهر کان پئي شهر هلندو رهيو. آخر هلندي هلندي هڪ جاءِ تي سندس پهرياڻ هڪ ڪنڊيءَ جي لام مر اٽڪي پيو. پوءِ فقير ان هنڌ لڏو لاهي ويهي رهيو. ٿوري وقت اندر اتي هڪ ڳوٺ ٻڌجي ويو ۽ اهو ڳوٺ "ڪنڊيڑي" جي نالي سان مشهور ٿي ويو جتي ڪيترائي عشق جا اجايل اچي پنهنجي آڃ لاهڻ لڳا.

ان وقت خيرپور جو حڪمران مير سهراب خان هو. مير صاحب بہ روحل فقير جو معتقد هو. کيس ڪوٽ ڈيجي ويجهو ڪوٽلي مر زمينون ڏنائين. روحل فقير ڪڏهن ڪڏهن مير صاحب وٽ ويندو هو. جتي شادي شهيد ۽ پيا گهٽائي امير ڪبير موجود هوندا هئا. مير صاحب روحل فقير کان سندس صوفياڻو ڪلام وڏي ذوق شوق سان ٻڌندو هو.

روحل فقير سنہ ۱۸۰۴ع مر وفات ڪئي. سندس آخري آرام گاهہ ڪنڊيڑي مر آهي. جتي هر سال ميلو لڳندو آهي. سنڌ کان سواءِ هند جا بہ ڪيترائي مريد ۽ عقيدت مند اچي حاضر ٿيندا آهن. روحل فقير جي وصال کان پوءِ سندن وڏو پٽ شاهو فقير ثاني گاديءَ تي ويٺو. هُو بہ پنهنجي ٻي وانگر نہ فقط صوفي درويش هو. پر سٺو شاعر بہ هو. نموني خاطر سندس هڪ ڪاي ڏجي ٿي.

موري منڊري مر صاحب آيا.
مين بهون سڪ پايا
تن من سين واري جاوان
ستگر سبد سنايا
پريم پيالا هادي دتا
جس ني جوت جگايا
دسوين دوار رمز رلا ڪي
انحد نار بجايا
ڪهي شاهُو سن گر روحل
چرني سيس ڪپايا

شاهو فقير سنہ ۱۸۱۵ع مر وفات ڪئي. سندس وفات ڪانپوءِ روحل فقير جي ٻئي نمبر پٽ غلام علي فقير فقيراڻي گادي سنياليي. هو هڪ سچو صوفي اهل دل درويش ۽ سهڻو شاعر هو. سندس ڪافيون فني ڪمال جو چٽو ثبوت آهن. فقير صاحب جو سمورو ڪلام صوفياڻو آهي. هتي سندس بہ ڪافيون ڏجن ٿيون.

جلي ويا جولان مر جيئي.
ڪاڻ تنهي ڪُٽن ڪيهي.
عشق عشاقن بسمل ڪر چُمر چايو.
برهہ جي آڑهہ مر جن جيءُ جلايو.
سُوري پائئن سيج سيئي
شاهہ حسن جن تي ڪيو نظارو
مجنون ويڑهن وچ مر فرهاد ڏونگر ڏاريو.
شاهي رانجهن ترڪ ڪيئي
پرڪر جام شهودي پيتائون.

Gul Hayat Institute

کسڻ قبول کربل منجھہ کیائون.

سودا ٹیا سر ڈیئي

آکي غلام علي تکي مون بحردي،
گھبر انھيءَ سي گھرن سڪ جنين قلمزم دي

ماٹھن عبث اھيئي

•

مھاڻيءَ جي من ۾، آھي سمون سدا ساڻ
سميون سپيئي سومريون ھن حسن ۾ ميران
سر جو سودو ست ۾. وڃئون پاڻ نہ آڻ
پرجھي ڏس تون پاڻ ۾. الستي اھجاڻ
چوٽي ڳولين ٽو ميان، آھي سوئي توئي ساڻ
سون مياڻي سون ٽي خزاني جي ڪاڻ
ترڻ تماچي آئيو ھن ککيءَ ھاڻي ڪاڻ
منجھہ ملاحن جي ھادي ھلي آيو ھاڻ
غلام علي صدقي ڪريان، پرين مٽان پاڻ

سندس وفات ۱۸۳۹ع ۾ ٿي. ان ڪانپوءِ سندس فرزند روحل ثاني فقراھي گادي وسائي. اھڙيءَ ريت روحل فقير جي گادي سندس اولاد سنياريندي رھي.

روحل فقير جو ٽيون نمبر فرزند خدا بخش فقير مراد فقير جو پاڻيجو ھو، ھيءُ فقير بہ سٹو شاعر ھو. ھتي نموني خاطر سندس ھڪ ڪاي ڏني وڃي ٿي.

•

آءُ مل پيارا، جيءَ جيارا
سوا يار تنھنجي گوندر گذارا

تنھنجي وڃوڙي، وڏونھوڙي
ھيڪر ھلي آ محب موچارا

راتيون ڏينھان رڙان ٽي، آھون ڪريان ٽي
ڪيا سوز تنھنجي اندر اوتارا

اگڻ آءُ منھنجي، ساڙيو سڪ تنھنجي
ايڏا نہ ڪر يار مون کان پسارا

ڪندين ڪا ٻلائي، ايندين جانب جائي
تنھنجي اچڻ لئہ مان تکيان ٽي تارا

خدا بخش سارون، لھہ تون سنيارو
ديرنہ سنھان ٽي مان، سخن سچارا

سندس وفات ۱۸۴۳ع ۾ ٿي. ڪانئس پوءِ روحل فقير جو ننڍو فرزند دريا خان پڻ مراد فقير جو پاڻيجو ھو. ڪيس شاعري ۽ فقيريءَ وارو فيض پنھنجي پيءُ ۽ مامي کان مليو. روحل ۽ مراد کان پوءِ ھين ڪنڊڙي جي ڪلتارن جي پيٽ ۾ سندس شاعريءَ جو درجو متاھون آھي. ھتي نموني خاطر سندس ڪلام مان ڪافيون ڏجن ٿيون.

•

ميخاني وچ مليا يار، وڃڻ مسيتين کيا مقصد،
ھٿون ھادي جام پيتوسي، ڪھنا ڪيف ڪلال ڏتوسي
تنھين دي خاص خمار، تالان ڪيتوسي تسبيح تھجد
مڪ محراب سڃڻ دي صورت بيرنگي موھيا موھن مورت
بتخاني ڪنون تي بيزار، من مڪان ٽيوسي مسجد
ميخاني وچ مست ٽيوسي، سجد سجائد پل ڪيوسي
آپ اتي آيا اعتبار، ورد وظيفي ٽيوسي سڀ رد
"دريا خان" آپ وچون نہ آٽين، حق سچاڻين غير نہ آڻين،
کول اکين تان ھيئين اظھار، الله مرشد ھڪائي ھي حد.

•

آءُ ڪانگا ڪر ڳالھہ، مون سان تن ماروئڙن جي،
ماروئڙن جي سانگيڙن جي،
بن عمر تنھنجا ماڙيون بنگلا،
ڪُھہ ڪنگڻ ڪنمال.....

پيٽ پھريندين ڪينکي عمر،
ور لوئي سا لال.....

Gul Hayat Institute

آءٌ ڏهاڳڻ جن ريءَ هتڑي.
خوش وسن سي شال.....

دريا خان ماروئڙن ريءَ هتڑي.
هئي هئي ههڑا حال.....

روحل فقير ءِ سندس اولاد جو ذڪر مختصر طور متي ڏنو ويو آهي. هن خاندان جو هڪ ٻيو وڏو شاعر مراد فقير هو. جيڪو روحل فقير جو ويجهو مائٽ ءِ سالو ٻ هو. پنجاب مان لڏ پلاڻ وقت هو روحل فقير سان گڏ هو ڪيس روحاني فيض روحل فقير کان حاصل ٿيو. ڪجهه وقت ڪنڊيڙيءَ ۾ رهي پوءِ اچي ڪوٽلي ۾ رهڻ لڳو. اتي ڪوهه ڪٽائي ميرن کان مليل زمينون اچي آباد ڪيائين. اهو قتل ڪوهه اڄ ٻ زنگيجن جو ڪوهه سڏيو ويندو آهي. سندس وصال ١٧٩٦ع ۾ ٿيو. سندس آخري آرام گاهه ٻ اتي ئي آهي. هتي سندس ڪلام مان هڪ ڪافي ڏجي ٿي.

•

ڪيتئي يار دي نال جو وعيد. ميان
درد والي رک ديد. ميان!
وحدت دي وڻجاري هو ڪي ڏيندي
در در هل من مزيد. ميان!
سردهي سودي سورهيه ڪردي
سولي چڑهه ٿيون شهيد. ميان!
مار مدد ڪون مل ڪر دور ڪرو
چوڙ وڃي يهودي يزيد. ميان
حُب الوطن ايمان اساڏا
مراد ڪرين ايهه عيد. ميان!

مراد فقير بلند پايه شاعر هو. هو سنڌي سرائڪي ءِ هندي کان سواءِ فارسي زبان جو ٻ اعليٰ شاعر هو. سندس فارسي ديوان قلمي صورت ۾ موجود آهي ءِ سندس سنڌي ءِ سرائڪي ڪلام ڇپجي چڪو آهي.

شاعري

سنڌي

هيءَ ٻ هڪ حقيقت آهي ته سنڌ ۾ هندي شاعري جي شاندار عمارت روحل ئي مضبوط بنيادن تي تعمير ڪئي. ڪانئس پوءِ صوفي دلپت سيوهاڻي پڻ اهو گس ورتو. هو روحل جي هندي سنڌي ءِ سرائڪي ڪلام کان گهڻو متاثر هو. سندس ڪلام ۾ اها ئي ويدانت وائي نظر ايندي. جيڪا روحل جي ڪلام جو اهم جز آهي. ان کان علاوه دلپت ٻ روحل وانگر هندو مسلم ايڪتا جو درس ڏنو آهي. روحل جو هڪ بيت آهي:

ڪفر ءِ اسلام ۾ ٽا پرن ابتا پير.
هڪ هندو ٻيو مسلمان. ٽيون وچ وڃائون ويرُ.
انڌن اوندهه نه لهي. تن کي سچ چوندو ڪير؟
پر روحل راهه پرين جو. جان گهڙي ڏنو سون گهيرُ.
رب مڙي ۾ هيڪڙو. جنهن ۾ ڪُند نه ڦيرُ.
سا ڪاڏي ڪندي پيرُ. جا سُتي ڪعبته الله ۾.

ان بيت کان متاثر ٿي دلپت ساڳئي قافيي ۾ هي بيت چيو:

چاکي وڏو پاڻ ۾. ترکن واڻين ويرُ.
جي پير ۾ پاڻ ڏٺي. تان ڪرڙ ۾ ڪيرُ.
ڪڪ پن ۾ پڏرو آهي. پريان سندو پيرُ.
انڌا. ڪاڻا ڪينڪي. لهن هن ٻونءِ جو پيرُ.
ڪو سجو پسي سيرُ. دلپت چوي دوست جو.

روحل شاهه لطيف جو شيدائي هو. سندس لنوَ لنوَ ۾ لطيفي لات لڪل هئي. پنهنجي هڪ سي حرفي ۾ فرمائي ٿو:

لنوَ لنوَ دي وچ لات لطيفي اور نه ڪوئي ٻولي.

لطيفي فڪر کان متاثر ٿي. هن پنهنجي ڪن بيتن ۾ اها ئي لات بيان ڪئي آهي. شاهه لطيف فرمائي ٿو:

وڃين چو وٽڪار. هت نه ڳولين هوت ڪي.
لڪو ڪين لطيف جئي پاروچو ٻئي پار.

Gul Hayat Institute

نائي نيڻ نهار، تو ۾ ديرو دوست جو.

اها ساڳي ڳالهه ساڳئي قافيي ۾ روحل هن ريت بيان ڪئي آهي:

هڏان جان ٻيهار، تان تون اکين کان ٻي اوڏرو،
"روحل" وسين روح ۾، وڃ نه ٻانهيان وار،
جيئن جو سڄ صبوح جو، ٿو ڪري باغ بهار،
بيت نه ٻانڍجو ماڻهوءَ! هي وحدت جو ويچار،
دل ۾ ڪيا ديدار، عشق جنين اکين سين.

شاه ٻڌائي فرمايو:

بيت نه ٻانيو ماڻهوءَ هي آيتون آهين.

روحل انهيءَ رنگ ۾ هڪ مصراع چئي اهو اظهار ڪيو ته سندس بيت وحدت جو ويچار آهن:

✓ بيت نه ٻانڍجو ماڻهوءَ، هي وحدت جو ويچار

بيشڪ روحل وحدت واري وات جو پانڌيئڙو هو. هو ٻين کي پڻ وحدت واري وات وڻڻ ۽ انهيءَ رمز ۾ رهڻ جي هدايت ڪري ٿو. چوي ٿو ته ان کان سواءِ ٻيو سڀ ڪوڙ آهي فرمائي ٿو:

وحدت واري وات وڃ تون
وٽي نه آڇ وار
"روحل" رهجان رمز انهيءَ ۾
ٻي سڀ ڪوڙي ڪار

هو ٻڌائي ٿو ته مڙو محبوب تنهنجي من ۾ موجود آهي. اهو ته روح ۾ رهي ٿو. وڻ ٽڻ ۾ هڪڙي ئي وائي ٻڌڻ ۾ اچي ٿي، فرمائي ٿو:

سڄڻ مون پرکيو، رهيو اندر روح،
رهيو اندر روح سٽيان، سنجهه صبوح،
وڻ ٽڻ وائي هيڪڙي،
پريان جي پاڻهه.

سرائڪي

سنڌ ۾ سرائڪي شاعري ڪڏهن شروع ٿي، ان لاءِ پڪ سان ڪجهه ٻه نه چئي نه ٿو سگهجي. حضرت شاهه عبداللطيف ٻٽائي جي آڳاٽن نسخن "گنج" کان وڌي ٻين ڪيترن ئي رسالن ۾ هير رانجهي جا بيت موجود آهن، پر انهن بيتن لاءِ يقين سان ڪا ڳالهه چئي نه ٿي سگهجي ته اهي ڪنهن جُدا چيل آهن. ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي راءِ آهي ته اهي بيت ديري غازي خان جي هڪ شاعر "نورنگ لغاري" جا چيل آهن. بهرحال شاهه لطيف جي دور کان سنڌ ۾ سرائڪي شاعريءَ جو رواج هو. ضرور ڪنهن شاهه سائين جي محفل ۾ اهي بيت چيا ۽ مجلس ۾ موجود فقيرن اهي ياد ڪري رسالي ۾ شامل ڪيا.

ادبي تاريخ جي ايياس مان معلوم ٿئي ٿو ته سنڌ ۾ سرائڪي شاعريءَ جو مضبوط بنياد روحل وڏو ۽ ان کي پنهنجي ذات ۽ ڏانوءَ سان وڏيڪ سهڻو ۽ سگهارو ڪيو. روحل کان اڳ اسان کي سنڌ ۾ سرائڪي جو ڪو بلند پايه شاعر نظر نه ٿو اچي. هيءَ به هڪ حقيقت آهي ته سنڌ ۾ سرائڪي سي حرفي جو رواج به روحل ئي وڏو نه ته ان جو رواج ملتان ۽ بهاولپور واري پاسي سرائڪي خطي ۾ هو.

ان ۾ ڪو شڪ ڪونهي ته سنڌ ۾ سرائڪي شاعريءَ کي روحل ۽ سندس خاندان جي ٻين شاعرن وڏي ترقي ڏني. جيئن مٿي بيان ٿي چڪو آهي ته، روحل جو سوٽ مراد فقير، روحل جا فرزند دريا خان، خدا بخش، غلام علي ۽ شاهو سرائڪي جا سهڻا شاعر هئا. روحل جو پوٽو نظر علي ۽ ان جو پٽ در محمد مسڪين ۽ فقير محمد حسن سرائڪي ۾ شعر چيو آهي. مطلب ته هڪ ئي خاندان جا شاعر اٽڪل ٻه صديون شاعريءَ وارو ڏيو روشن ڪندا آيا. هنن سرائڪي کان علاوه سنڌي ۽ هندي فارسي ۾ پڻ ڪلام چيو. هن خاندان جي شاعرن ۾ روحل، مراد ۽ دريا خان جو درجو بلند آهي. سندن ڪلام هند سنڌ ۾ پيو ڳائجي.

روحل جي سوانح ۽ ڪلام مان چٽيءَ ريت معلوم ٿئي ٿو ته هو هڪ صاف دل صوفي هو. سندس ڪلام ۾ اخلاق ۽ نصيحت جا نڪتا نمايان نظر اچن ٿا. هتي نموني خاطر ڪجهه مثال پيش ڪجن ٿا. پنهنجي

Gul Hayat Institute

هڪ سي حرفي جي شروع ۾ ئي نصيحت ڪندي چئي ٿو تہ پنهي جو فرض آهي تہ هر دم پنهنجي خالق ۽ مالڪ کي ياد ڪندو رهي جو تہ الله تعاليٰ جي بابرڪت نالي کانسواءِ بي ڪوڙي ڪمائي آهي. دنيا کي رزيل رن سڏيندي ٻڌائي ٿو تہ اها مڪار ۽ ڏوتي آهي. جنهن انهي رزيل رن کان منهن موڙيو. تنهن جڏ منزل ماڻي فرمائي ٿو:

الف - الله دي نالي ٻاجهون. ڪوڙي هور ڪمائي.
دنيا ڏوتي سڀ جڳ موهيا. تيڪون سمجهه نہ آئي.
نال رزالي لاتئي ياري. ڏاريئي جاڻ نہ ڪائي.
جنهن اهين رن ڪنون منهن موڙيا. "روحل" راهہ حقيقي پائي.

روحل پنهنجي هڪ ٻي سي حرفي ۾ نصيحت ڪندي ٻڌائي ٿو تہ اي غافل انسان! هيءَ ڄڻڪ ڏينهن جي مختصر زندگي اجاين خيالن ۾ نہ گذار. هر وقت الله کي ياد ڪندو رهہ. هيءَ دنيا ڏوتي آهي. انهيءَ جي مڪر کان هوشيار ٿي ۽ غفلت ڇڏي تون فقيري راهہ اختيار ڪر:

الف- الله ڪر ياد سدا. نت وحدت وچ گذارين.
جيوڻ دي هن چار ڏهاڙي. خام خيال نہ گهارين.
ايهہ دنيا ڏوتي سڀ جڳ موهيا. چيت چلين مت هارين.
"روحل" راهہ فقيري دي وچ. غفلت منڻون وسارين.

هو طنز ڪندي چئي ٿو تہ توکي ڪوڙ ڪمائڻ جي ڪهڙي ضرورت آهي. افسوس! تون برن سان سنگت رکي نموني بازي ڪري محض ڏيکاءُ خاطر جسم کي ٻيوت لائين ٿو. اي غافل! تون پنهنجي امل حياتيءَ جو ڪو قدر نہ ٿو ڪرين پنهنجو وقت اجايو وڃائين ٿو. الله کي ياد ڪر تہ تنهنجو خير ٿئي. ڇاڪاڻ تہ ان کان مٿي ٻيو ڪو نالو ڪونہ آهي. فرمائي ٿو:

ض - ضرورت تيڪون ڪهڙي. ٻيٻا ڪوڙ ڪماوين
نال بران دي صحبت تيڏي. ٻيٻا انگ ٻيوت لڳاوين
امل حياتي قدر نہ جاڻين. ناحق ويل وڃاوين.
روحل نانءُ الله دي ٻاجهون. ڪوئي خير نہ پاوين.

پنهي جهانن جي سردار حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليہ وسلم

جن جي صفت ۽ ساراهہ بيان ڪندي ٻڌائي ٿو تہ پنهي جهانن جي سردار جي محبت جي طفيل الاهي اسرار معلوم ٿيا. پاڻ ساري عالم لاءِ رحمت بڻجي آيا. سندن مانُ ۽ مرتبو عرش کان بہ مٿانهون آهي. ساري جڳ ۾ سندن شرف ۽ شان بلند ۽ بالا آهي. فرمائي ٿو:

ميم- موج محمدي اندر پاتم سارا سرّ الاهي
رحمت عالم بڻ ڪي آيا. ڏينڊا جڳ گواهي.
عرشوئن منزل بالا تنهن دي جت اور نہ پهت راهي
"روحل" اشرف عالم اندر. بيشڪ ميڏا ماهي.

روحل ٻڌائي ٿو تہ دل سان ڪلمون پڙهڻ گهرجي. ماٺو ڪلمون پڙهن ٿا. ان جي معني نہ ٿا ڄاڻن. جيڪڏهن دل سان ڪلمو پڙهن تہ سندن سڀ سور هڪ لحظي ۾ لهي وڃن ۽ سکن جي سيج ماڻين. اهڙا انسان ڪنهن جا محتاج نہ رهندا ۽ وحدت جا وڻجارا بڻجي حقيقي اسرار سڃاڻي سگهندا.

زي - زباني ڪلمان پڙهندي. مول نہ معني ڄاڻن.
جنهان ڪلمان دل دا پڙهيا. سيج سڪان دي ماڻن.
"لا يحتاج" گذارن هر دم. وائي اور نہ واڻن.
وحدت دي وڻجاري بڻڪي. "روحل" سير سڃاڻن.

روحل هڪ سچو عاشق هو ۽ هن عشق کي هر چيز کان افضل ۽ اعليٰ ٿي سمجهيو ۽ عشق کان سواءِ عمر اجائي ٿي سمجهي. هو چوي ٿو تہ عشق ئي مذهب آهي. عشق ئي ملت آهي ۽ عشق ئي عبادت آهي. فرمائي ٿو:

ي - يقين دي منزل ڄاڻين عشق حقيقت. عشق طريقت.
عشق بنان ايهہ عمر اجائي. عشق هي عالم عشق هي دولت.
ڄاڻ انهين ڪنون منهن ناموڙين. عشق هي مذهب عشق هي دولت.
روحل قول اهو نا فاسد. عشق عبادت عشق هي طاعت.

روحل جي ڪافين ۾ تصوف جي نڪتن عشق ۽ محبت واري معنيٰ جي موتين کان علاوه من موهيندڙ موسيقي پريل آهي. روحل جون سموريون ڪافيون لڪ لهن پر سندس هن ڪافي کان گهڻائي شاعر متاثر ٿيا. سچل

Gul Hayat Institute

سرمست جهڙو عظيم شاعر به متاثر ٿيو. روحل جي ڪافي جو ٽلهه ۽ به بند پيش ڪجن ٿا.

نينهن لڳا من پياري دا،
پياري دا، ڪلنگي واري دا.

- پنهان لوڪان نون موت مريندا،
عاشق قتل نظاري دا.

- چن ڪڙيا سارا عالم ويڪي،
مين ويڪان رُخ پياري دا.

روحل پنهنجي ڪلام ۾ بار بار پاڻ سڃاڻڻ جي تلقين ڪئي آهي. پنهنجي هڪ ڪافي ۾ هو ٻڌائي ٿو ته مان اڻ ڄاڻائيءَ وچان پنهنجي پرينءَ کي جهنگلن جبلن ۾ ڳولينڊو رهيس. پر پوءِ پتو پيو ته منهنجو محبوب منهنجي من ۾ وسي ٿو. انهيءَ اڻ ڄاڻائي جو اظهار ڪندي فرمائي ٿو:

سئيان ڙي مين ايءُ نه ڄاتا ڄاڻ، وسدا دل وچ

مين متوالي ٻاهر ڊونڊيندي
جهنگل روهه پئي ووڙيندي
شهر رانجهن دي ڪاڻ..... وسدا دل وچ

هندي

هيءَ هڪ حقيقت آهي ته صوفي روحل فقير وحدت الوجود جو قائل هو. سندس سمورو ڪلام انهيءَ فڪر سان ڳريل آهي، سندس ڪلام تي ڪجهه لکڻ کان اڳ ضروري آهي ته ان نظريي جي تاريخ ۽ تشريح بابت ٻه اکر لکيا وڃن.

وحدت الوجود جو نظريو ڇو، ڪڏهن، ۽ ڪيئن، پيدا ٿيو؟ ان لاءِ جيڪڏهن اسان اسلامي تاريخ تي نظر وجهنداسون ته معلوم ٿيندو ته خلافت راشده (٦٦١-٦٣٢ع) ڪانپوءِ بنو اميه جي دور (٧٤٩-٦٦١ع) ۾ تمام گهٽا ملڪ فتح ٿيا. نتيجي ۾ غنيمت جو مال گهڻو گڏ ٿي ويو. دولت ڀڃڙي شيءِ آهي، تنهنڪري ڏن دولت جي گهٽائي اسلام جي سياسي نظام ۾

خاص تبديلي پيدا ڪئي. خليفا مسجد ۽ حجرو ڇڏي عاليشان محلاتن ۾ رهڻ لڳا ۽ منبر بجاءِ عاليشان تخت تي ويهڻ لڳا. اڳ خليفي سان ڪنهن به وقت ڪوبه ماڻهو ملي ٿي سگهيو، پر هينئر محلات جي در تي دربان بيهاريا ويا. خلفاءِ راشدين جي دور ۾ خليفن سگورن جو جيڪو عوام سان گهرو تعلق هو، سو ختم ٿي ويو. خلافت جي جاءِ تي ملوڪيت اچي وئي. معاويه جي وفات کان پوءِ يزيدي دور اسلامي تاريخ جو اونداهو دور آهي. ماڻهن سان ڏاڍا ظلم ٿيا. ڪربلا وارو قهري قضيو ٿيو. اهو ئي سبب آهي جو نيڪ دل مسلمان بيزار ٿي ويا ۽ هنن وقت جي حڪومت سان پنهنجا تعلقات ٽوڙي ڇڏيا. سندن قهري ڪارروايون ۽ عيش عشرت واري زندگي ڏسي عوام ڪانئن بيزار ٿي ويو. ڪي الله جا پيارا ٻانها دنيا جي ڏنڊن کان دور ٿي گوشي نشين ٿي ويا جن کي بعد ۾ صوفي سڏيو ويو. هنن ظاهري ڏيک واري عبادت جي بيٺ ۾ ان ڳالهه تي وڌيڪ زور ڏنو ته سينو صاف رکجي ۽ اندر اُجاري اچو ڪجي. اهو ئي سبب آهي جو حضرت شاهه عبداللطيف ڀٽائي رح فرمايو:

روزا نمازون، ايءُ پٽ چگو ڪم
اُو ڪو ٻيو فهم، جنهن سان پسجي پرينءَ کي

ٻئي هنڌ فرمايو اٿن:

اندر ٽون اُجار، پنا پڙهندين ڪيترا

انهن ڳالهين سبب ڪيترائي نوان نظريا پيدا ٿيا، جن مان هڪ نهايت ئي اهم نظريو "وحدت الوجود" آهي.

وحدت الوجود واري نظريي جو مختصر لفظن ۾ مفهوم اهو آهي ته خدا کان سواءِ ڪائنات ۾ ڪابه شيءِ موجود ڪانه آهي. يا ڪٽي ائين چئجي ته جو ڪجهه موجود آهي، سو سڀ خدا ئي آهي. اهلِ ظاهر خدا کي ڪائنات جي سلسلي کان ڌار نه ٿا سمجهن. يعني ڪائنات جي مختلف شين ۽ انسانن ۾ ڪو فرق نه آهي. جو فرق آهي، سو ظاهر ۾ آهي. پر باطن ۾ بلڪل نه آهي.

تاريخي لحاظ سان وحدت الوجود جو نظريو مسلمان صوفين ۾ ٽين صدي هجري جي پڇاڙيءَ ۾ قائم ٿي چڪو هو. پر ان کي ڇهين ستين

Gul Hayat Institute

هجري ۾ فلسفہ پُسند صوفين جي هڪ جماعت وڌيڪ مضبوط ۽ مستحڪم ڪيو. هنن تصوف کي فلسفي جي رنگ ۾ رڱي. هڪ الڳ الاهيات جو فڪري نظام قائم ڪيو. انهن ۾ ابوالفتح شهاب الدين (م ۵۸۷هـ) ابن عربي (م۶۳۸هـ) ابن فارض (م۶۳۲هـ) ابن سبعين (م۶۶۸هـ) ۽ عفيف الدين (م ۶۹۰هـ) ۽ سندن ساٿي گهڻو مشهور آهن. پر جنهن بزرگ ان عقيدي جي تمام گهڻي تبليغ ڪئي ۽ جنهن جي هٿان هيءُ فلسفو مڪمل ۽ مضبوط ٿيو، سو شيخ محي الدين ابن عربي آهي. جنهن کي شيخ اڪبر سڏيو ويندو آهي. ابنُ عربي جي تبليغ وحدت الوجود واري نظريي کي اسلامي عقيدي جي حيثيت ڏني. شيخ اڪبر جي ولادت ۵۶۰هـ ۾ اسپين ۾ ٿي. هن مشرق ۽ مغرب جي ڪيترن ئي ملڪن جو سير سفر ڪيو. سندن وفات ۶۳۸هـ ۾ ٿي ۽ سندن آخري آرام گاهہ دمشق ۾ آهي. ابن عربي جي تصنيفات ۾ "فصوص الحڪم" ۽ "فتوحات مڪيہ" کي مڙني کان وڌيڪ شهرت ملي. سندن عقيدن ۽ نظرين بابت انهن ٻنهي ڪتابن مان ڪافي معلومات ملي ٿي.

ابن العربي جا اهي ٻئي ڪتاب جڏهن سنڌ ۽ هند ۾ پهتا تہ اهي سڄاڻ عالمن کي وٹي ويا. هنن انهن جون شرحون لکيون ۽ وحدت الوجود واري نظريي کي زور وٹرايو. هيءُ اهو زمانو هو. جڏهن هندوستان ۾ مسلمانن جي حملن سبب مقامي قوتون ڪمزور ٿي چڪيون هيون ۽ ظاهريءَ طور انهن جو اپرڻ ۽ وري طاقت ۾ اچڻ مشڪل نظر اچي رهيو هو. اهڙين حالتن ۾ انسان دوست مسلمانن خانقاهون آباد ڪري انسان دوستيءَ جو پرچار ڪيو. جنهن ڪان نہ فقط مسلمان، پر هندو بہ متاثر ٿيا. ڪيترائي هندو، مسلمان صوفين جا عقيدت مند بڻجي ويا ۽ اهڙيءَ ريت ڀڳتي تحريڪ شروع ٿي. ساڌو سنتن مندر چڏي وڃي مَٹ[6] آباد ڪيا.

جڏهن هند ۽ سنڌ ۾ اسلامي تصوف مقبول ٿيو تہ هندو ڌرم ۾ هڪ انقلاب آيو. ان ۾ نئين سوچ ۽ نئون فڪر پيدا ٿيو. مثلاً سڀني انسانن سان محبت ڪرڻ، ذات پات واري غير انساني رسم ۽ رواج کان نفرت ۽ بيزاري ۽ انساني ٻائيچاري واري نظريي کي پسند ڪرڻ وغيرہ. هوريان هوريان سڄاڻ هندن اسلامي عقيدن جا ٻيا عناصر هندو مذهب ۾ سمائي چڏيا. جيڪي ڀڳتي تحريڪ جا معتقد هئا، تن کي صوفيت يا اسلامي

تصوف ۾ ڪيترين ئي سٹيون ڳالهيون نظر آيون.

هيءَ هڪ اتفاقي ڳالهہ آهي تہ هندن ۾ ڀڳتي تحريڪ پهريون ڀيرو هندستان ۾ ان وقت پيدا ٿي، جڏهن وحدت الوجود جا حامي اهو عقيدو مسلمانن ۾ مقبول ڪرڻ ۾ مصروف هئا. اهڙيءَ ريت ٻئي تحريڪون رلي ملي هڪ ٿي ويون ۽ ان جي نتيجي ۾ اهو سمجهيو ويو تہ جيڪڏهن ظاهري طور نہ سهي، پر اندروني طور سمورا مذهب هڪ آهن.

ائين صدين ۾ هندومت ۾ زوال آڻڻ جي ڪوشش ڪئي. مشهور هندو مفڪر شنڪر آچاريہ. (۸۶۸-۷۸۸) مالا بار ۾ پيدا ٿيو. هن هندن کي ٻنهي، فسفياڻي ۽ منطقي انداز سان سمجهايو تہ اسلام ۽ هندو مت هڪ آهن. شنڪر آچاريہ جيڪو خدا جو تصور پيش ڪيو هو، ان جو مقصد عبادت ڪرڻ هو. اسلام هڪ رحيم ۽ مهربان خدا جو تصور پيش ڪيو. جيڪو مخلوق سان محبت ڪري ٿو ۽ مخلوق ان سان محبت ڪري ٿي. ان تائين پهچڻ جو ذريعو ڀڳتي، عبادت ۽ رياضت ئي هو. اسلام جي اثر هيٺ گهڻي کان گهٹا ماڻهو "ڀڳتي مارگ" جا قائل ٿي ويا.

هندوستان ۾ چشتيہ سلسلي جا بزرگ وحدت الوجود واري عقيدي جا پوئلڳ هئا. هندوستان ۾ سڀ کان پهرين مسعود بڪ هن نظريي جو پرچار ڪيو. جيڪو فيروز تغلق جو همعصر ۽ مائٹ هو. ان جا عقيدت مند ڏينهون ڏينهن وڌندا رهيا. سندس وڌندڙ مقبوليت ڏسي فيروز تغلق فتوا باز ملن کان هن جي خلاف ڪفر جي فتويٰ جاري ڪرائي ۽ ڪيس سرِعام قتل ڪيو ويو.

شنڪر آچاريہ ڪانپوءِ رامانج (۱۰۳۷-۱۱۳۷) دکن ۾ ڀڳتي تحريڪ کي زور وٹرايو. کانئس پوءِ رامانند (۱۲۹۹-۱۴۰۱) ڀڳتي تعليم جو پرچار ڪندي هڪ ڌار پنٿ قائم ڪيو. جنهن جو بنيادي اصول هن هيءُ رکيو تہ سمورا انسان پاڻ ۾ ڀائر آهن. برهمڻن جي تعليم خلاف هن پنهنجي پنٿ ۾ گهٹ ذات وارن کي بہ ان ۾ داخل ڪيو ۽ سڀني کي هڪ جيترو درجو ۽ عزت ڏني. رامانند جي چيلي ڀڳت ڪبير (۱۴۸۸-۱۵۱۷ع) هيءُ نظريو پيش ڪيو تہ بندي جي خدا سان محبت تڏهن ٿي سگهي ٿي، جڏهن هو پاڻ کي مذهب جي خانن ۾ نہ ورهائي. هن دعويٰ ڪئي تہ ڇوٽڪارو هر

Gurmayat Institute

شخص لاءِ ممڪن آهي. پر شرط اهو آهي تہ سندس دل ۾ الله جي محبت پيدا ٿئي ۽ ان لاءِ ڪنهن مذهب جي پابندي ضروري نہ آهي.

هيءَ هڪ حقيقت آهي تہ هندي ٻوليءَ کي ادبي مقصدن لاءِ مسلمانن ٿي استعمال ڪيو جو تہ روز مرہ جي انهيءَ ٻولي کي برهمڻن ناشائستہ زبان سمجهي نظر انداز ڪري ڇڏيو هو. خوشيءَ جي ڳالهہ اها آهي تہ صوفي سونهارن جون اهي قيمتي تصنيفون زماني جي لاهن چاڑهن کان گهٽي ياگي بچي ويون. هنن هندي زبان جي ذريعي امن، انسان دوستي ۽ پائيچاري وارو پيغام هندو گهراڻن تائين پهچايو. مسلمان صوفي شاعرن جو اهو ئي مقصد هو. جنهن لاءِ هنن هندي زبان ۾ شعر چيو ۽ ان جو معيار بلند ڪيو. مسلمان صوفي شاعر. عربي فارسي جا تہ عالم هئا. پر کين هندي تي بہ عبور حاصل هو. هنن نين تشبيهن ۽ استعارن سان هندي شاعري کي مالا مال ڪيو. هنن اتان جي جبلن، درياهن، موسمن، ريتن رسمن مطلب تہ سڄي ماحول کي پنهنجي شاعريءَ جو موضوع بڻايو. صوفين جي سماع واري محفل ۾ هندي دوها پڙهيا ويندا هئا. جنهن کي "ڪيرت" چيو ويندو هو. هڪ پيري بنده نواز گيسو دراز کان ڪنهن سوال ڪيو تہ، "سائين! صوفي سڳورا هندي کي ايترو چو ٿا پسند ڪن؟" وراڻيائون تہ، "ڪنهن زبان ۾ ڪا اهڙي خوبي هوندي آهي، جيڪا بين ۾ ڪانہ هوندي آهي. هندي تمام مٺڙي سهاڄهي ۽ نرم نازڪ زبان آهي. ان جي موسيقي ۾ سوز ۽ گداز آهي. جيڪو هڪ دم دل تي اثر ڪري ٿو".

حضرت امير خسرو کان اڳ پنجاهہ ورهيہ پوءِ ملا دائود "چندائن" نالي هڪ مثنوي لکي جنهن جو ملا عبدالقادر بدايوني "منتخب التواريخ" ۾ ذڪر ڪيو آهي. ان کانپوءِ ان طرز تي ٻيون بہ مثنويون لکيون ويون. مثال طور: قطبن جي "درگاوتي" ملڪ الشعراءِ ملڪ محمد جائسي جي "مڌومالتي" عثمان جي "چتراولي" ۽ شيخ نبي جي "گيان ديپ" مشهور مثنويون آهن.

وڏي ڳالهہ اها آهي تہ هندي ۾ شعر چوڻ وارا وڏا صوفي بزرگ ۽ شريعت جا صاحب عالم هئا. سندن وڏي عزت هئي، ۽ ڪنهن بہ مسلمان سندن ٻڌتي شاعريءَ تي ڪو اعتراض ڪونہ ڪيو. انهن کان علاوه هڪ وڏو صوفي شاعر حضرت عبدالقدوس گنگوهي (۱۴۶۱-۱۵۳۷) آهي،

جيڪو مشهور ديني عالم هو. هو هندي جو وڏو شاعر هو. سندس تخلص "الڪداس" هو. سندس هندي دوهن جو ڪتاب "الڪ ٻاڻي" جي نالي سان مشهور آهي، جنهن کي "رشد نامو" پڻ سڏيو ويندو آهي.

ان ئي دور جو مشهور شاعر گرو نانڪ (۱۴۶۹-۱۵۳۸) آهي جنهن هندي شاعريءَ جي ان روايت کي سگهارو ڪيو، جنهن جي ٻاڻي ۾ فارسي، پنجابي ۽ برج ٻاشا جو سنگم نظر اچي ٿو. نانڪ جي شاعريءَ ۾ معلوم ٿئي ٿو تہ هو اسلامي تصوف کان گهڻو متاثر آهي.

نانڪ جي لاڳاٽي کان ڇهہ سال پوءِ دادو ديال (۱۵۴۴-۱۶۰۳) پيدا ٿيو. سندس جنم گجرات ۾ ٿيو. پر هن پنهنجي زندگي جو وڏو حصو راجستان ۾ گذاريو. هن گجراتي مراٺي، مارواڙي، سنڌي هندي ۽ فارسي زبانن ۾ شعر چيو. دادو ديال لاءِ چيو ويندوآهي تہ هو مسلمان هو ۽ سندس اصل نالو دائود هو. هو اڪبري دور جو بلند پايہ شاعر هو. ان دور جو هڪ ٻيو وڏو شاعر عبدالرحيم خان خانان پڻ هو، جنهن هندي، سنڌي ۽ فارسي ۾ شعر چيو. افسوس جو عبدالرحيم (رحيمن) جو فارسي ۽ هندي ڪلام تہ ملي ٿو، پر سندس سنڌي ڪلام زماني جي لاهن چاڑهن سبب گم ٿي ويو. يا ڪنهن مڙهيءَ ۾ پيل هجي، جنهن جي اسان کي ڄاڻ ڪانہ آهي.

هيءَ هڪ تاريخي حقيقت آهي تہ صوفي سڳورن جي سماع واري محفل ۾ فارسي ۽ سنڌي کان سواءِ هندي ڪلام پڙهڻ وڏي ذوق ۽ شوق سان پڙهيو ويندو هو. سنڌي ادبي تاريخ ٿي نظر وجهڻ سان معلوم ٿيندو تہ قاضي قادن کان وٺي فقير هدايت علي نجفي تائين هندي شاعريءَ جو ٿورو گهڻو اثر هر دور ۾ نظر ايندو. شاهہ ڪريم بلڙيءَ واري جي ملفوظات بيان العارفين ۾ آيل آهي:

"فرمايائون تہ تصوف (سلوڪ جي وات) جو ڪنهن پرو پاند نہ لڏو آهي. سڀ ان جي ڄاڻ ۾ عاجز آهن. جي ڪو چوي ٿو تہ آءٌ اهو علم ڄاڻان ٿو، تہ پڪ ڄاڻجو تہ ان کي ڪي بہ نہ ٿو اچي.

آهي اهجائو، پيرُ پريان جو جيڏيون،
جنين ساجائو، تنين تان نہ پروڙ ئو.

پوءِ هي هندي بيت پڙهيائون.

Gul Hayat Institute

اي سمنا گاٹ پريم کي، پڙي جو کيسي پيرِ
ايھ کولي کلي نھين، سڀ جڳ رھيا اُديھ

ترجمو: اي سمن! پريم جي گنڍ اھڙي طرح ڏني پئي آھي، جو کولڻ سان پڻ نه ٽي کلي. سارو عالم ان جي کولڻ ۾ عاجز آھي.

هيءَ هڪ تاريخ حقيقت آھي ته صوفين واري سماع جي محفل ۾ هندي دوها وڌي ذوق شوق سان پڙهيا ويندا هئا. ان جو هڪ مثال متي ڏنو ويو آھي. ٻيو ثبوت شاھ عبداللطيف ٻٹائي جو رسالو آھي، جهن ۾ ٻيراگ هندي جي عنوان هيٺ هندي دوها ڏنل آهن.

سندس هندي کلام پڙهڻ کان پوءِ پتو پوي ٿو ته روحل فقير کي پڳٽ کبير داس سان وڏي عقيدت ۽ محبت آھي: پنهنجي هڪ شبد ۾ چوي ٿو:

مون مين سکل شکل سون نيارا
مين داس کبير کهايا

يعني مان سڀ کجھ آھيان، جنهن کي کابه شکل نه آھي، مان پاڻ کي کبير جو ٻانهو چورايان ٿو. انهيءَ شبد جي آخر ۾ چئي ٿو:

کهت "روحل" هم روحل پي ناهين
کبير روپ همارا

يعني روحل چوي ٿو ته مان روحل به نه آھيان، اسان جي صورت کبير جي صورت آھي.

پڳٽ کبير پنهنجي هڪ دوهي ۾ الله جي وحدانيت بيان ڪندي سڀ سيکاري ٿو ته محبوب تنهنجي من ۾ ائين موجود آھي، جيئن گل ۾ خوشبوءِ تون اجايو باهر ٻوڙندو رهين ٿو. هو توکي هٿ نه ايندو. اهو ته رُڃَ ۾ رُلڻ آھي، اهو الک جنهن کي کابه صورت نه آھي، هميشه جيئڻ وارو ۽ فنا نه ٿيڻ وارو تنهنجي دل ۾ئي موجود آھي: فرمائي ٿو:

کاهي کو پرهت بانوري، اوهه تو تيري پاس هي
وه ويا پک تيري مانهين، ڦولون مين جيسي باس هي

باهر کو دوڙي هاٽ نه آوي، مرگهه ترشنا کيل،
الک امورت، امر ابناسي، تو مانهين پرکاس هي.

روحل فقير به پڳٽ کبير واري اها واٽ وٺي اهو ساڳيو سهڻو سبق هن ريت ڏنو آھي.

اپنا روپ پچان، سمجهه من درسن پيهي
کستوري وسي مرگهه کي مانهين
بن ٽن ڍونڍي، سونگهي تانهين
هوءِ رهيا حيران

هو چئي ٿو ته پنهنجو پاڻ سڃاڻ. اي دل! سمجهه ته اهو ئي سچو ديدار آھي. مشڪ هرڻ جي اندر موجود آھي، مگر هو ان خوشبوءِ کي بيابانن ۾ ڳولينڊو ٿو وتي، هو اهڙي ريت حيران پريشان آھي.

مطلب ته سنڌ جي صوفي شاعرن سنڌيءَ کان علاوه هندي ۾ شعر چيو، ان جي ذريعي امن، انسان دوستي ۽ ايڪتا جو درس ڏنو. روحل به انهن مان هڪ هو. سندس سنڌي، هندي ۽ سرائڪي کلام ادبي تاريخ ۾ وڏي اهميت رکي ٿو.

---

[1] ڪنڊڙي وارن جو کلام: مقدمو ص-۴، ۵: سنڌي ادبي بورڊ

[2] سرفراز جو موت جنهن نموني ٿيو، ان مان اها ڳالهه پڪ سان چئي سگهجي ٿي ته اهو ڪفن ڪيس به نصيب نه ٿيو. قيد ۾ ٻنهي پيءُ پٽ کي قتل ڪيو ويو. دنيا جي طالبن لاءِ اهو واقعو عبرت انگيز آھي.

[3] وکريل موتي ص: ۳۰

[4] فقير دريا خان جو کلام محترم نياز همايوني وڏي محنت ۽ محبت سان سهيڙيو. اهو "آءُ کانگا کر-ڳالهه" عنوان هيٺ سنڌي ادبي بورڊ پاران سنه ۱۹۹۲ع ۾ ڇپجي چڪو آھي.

[5] تفصيل لاءِ ڏسو لطف الله بدوي جو لکيل ڪتاب "ڪنڊڙي وارن جوڪلام" سنڌي ادبي بورڊ حيدرآباد سنڌ.

Gul Hayat Institute

[٦] اهو هنڌ جتي هڪ مهنت جي ماتحت گهٽائي ساڏو رهندا هجن يا ان کي خانقاهه، ڏرمسالو ۽ تعليم گاهه بہ چئي سگهجي ٿو. قاضي قادن جو کلام بہ اهڙيءَ هڪ مَٺ مان مليو. جيڪو هند جي هڪ اديب هيري ٺکر ايڊٽ ڪري پنهنجي عالماڻي مقدمي سان هندوستان مر چپرايو. تازو ڈاڪٽر نبي بخش خان بلوچ وڌيڪ تحقيق ڪري "قاضي قادن جو رسالو" جي عنوان سان عاليشان کتاب تيار ڪيو. جيڪو سنڌالاجي پاران چپجي چڪو آهي.

[٧] شاهه ڪري بلڙيءَ واري جو کلام (ٻيو چاپو)عمر بن محمد داؤد پوٽو ص-١١٨.١٧ شاهه عبداللطيف ثقافتي مرڪز پٽ شاهه ١٩٧٧ع

نوٽ: محسن عباسي صاحب جي مهرباني، جنهن هندي کلام نقل ڪرڻ مر مدد ڪئي. (شوق)

ڈاڪٽر مرليڌر جيٺلي

روحل فقير جو هندي کلام

ڪنڊڙي جوسنت روحل فقير اُنهيءَ ڪلهوڙا حڪومت واري زماني ١٧٠١ - ١٧٨٢ع مر پيدا ٿيو. جنهن کي عالمن "سنڌي ادب جو سونهري دوڙ" سڏيو آهي. سنڌي ٻولي ارتقا جون الڳ الڳ منزلون پار ڪري هن زماني مر انهيءَ اوج کي وڃي رسي. اُنهيءَ مر جدا جدا موضوعن تي عالمر ڪتاب لکڻ لڳا. ديني ۽ اخلاقي تعليم ۽ تربيت جو واهڻ، فارسيءَ بدران مادريءَ زبان سنڌيءَ کي ٻڌايو ويو. انهيءَ مر "سنڌيءَ" جي خاص نالي سان ڇڳي تعداد مر نظم مر ڪتاب لکيا ويا. عربيءَ ۽ فارسيءَ مان سنڌيءَ مر ڪتابن جي ترجمن جو سلسلو بہ هن دوڙ مر شروع ٿيو. سنڌ جي سُگهڙن شاعرن ۽ ڳالهين ڪٿندڙن، عوامي آکاڻن قصن کي نئين سر سنڌي بيتن مر بيان ڪيو، تہ ٻئي طرف صوفي سالڪن اهڙن قصن جي آڌار تي اعليٰ معيار وارا بيت رچي عوام کي توحيد ۽ طريقت، ايمان ۽ اخلاق جو پيغام ڏنو. سنڌي اساسي شاعري مڪمل طور اوج کي وڃي پهتي، جنهن جي ساک اسان کي شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي کلام مان ملي ٿي.

ڪلهوڙا حڪومت جي دوڙ مر فارسي شاعريءَ جي روايت بہ ڪنهن حد تائين جاري هئي، ڇاڪاڻ تہ ان زماني مر راج، ڪاروبار جي زبان فارسي ٻولي هئي. ڪن عالمن سنڌ جي تاريخ ۽ ٻين موضوعن تي فارسيءَ مر بہ ڪتاب لکيا. انهن جو تفصيلوار ذڪر اسان کي ادب جي تاريخ تي لکيل ڪتابن مر ملي ٿو.

ڪلهوڙن جي حڪومت واري زماني مر سنڌ مر هڪ ٻي بہ ادبي ڌارا نظر اچي ٿي. اها آهي هنديءَ مر پکٽي شاعريءَ جي شروعات. سنڌي ادب جي تاريخ لکندڙن عالمن خبر نہ آهي تہ انهيءَ اهم ادبي ڌارا کي ڇو نظر انداز ڪري ڇڏيو آهي. لطف الله بدويءَ، ڈاڪٽر عبدالجبار جوٽيجي ۽ ڪن ٻين اِن طرف اشارو ڪيو آهي، پر انهيءَ رجحان جي تفصيلوار چنڊ ڇاڻ نہ ڪئي آهي. موجوده معلومات موجب سنڌي مر روحل فقير پهريون درويش آهي، جنهن هندي شاعريءَ جي پکٽي ٻاونا واري ڌارا کان متاثر ٿي نہ فقط

Gul Hayat Institute

سنڌيءَ ۽ سرائڪيءَ ۾ اهڙو شعر چيو آهي. پر هندي پولُيءَ ۾ به چار ڪتاب لکيا آهن. انهن کان سواءِ هن هنديءَ ۾ دوها، سي حرفيون، پچن (پد يا ڪيت) ۽ دوها به رچيا آهن. روحل فقير جي سڀ کان وڏي خوبي آهي ته هن مسلمان هوندي به هندو ڌرم جي گرنٿن، شاسترن ۽ فلسفي جو گهرو مطالعو ڪيو آهي ۽ پنهنجي شخصي انيوءَ جي آڌار تي ادوئت ويدانت ۽ يوگ، گيان، پڳتيءَ ۽ ڪرم جهڙن موضوعن تي هنديءَ ۾ شاعري ڪئي آهي. سنڌي شعر جي تاريخ ۾ مون کي اڄ ڏينهن تائين ٻيو ڪو به سنڌي شاعر نظر نه آيو آهي، جنهن هنديءَ ۾ انهيءَ قسم جي شاعري لکي هجي. ان لحاظ کان روحل فقير جو درجو سنڌي جي مڙني شاعرن کان نرالو ۽ يگانو آهي.

روحل فقير کي گذرئي اٽڪل ٻه سؤ سال ٿيا آهن، پر سندس زندگيءَ جو خاطريءَ جوڳو سربستو احوال معلوم ٿي نه سگهيو آهي. "ڪنڊريءَ وارن جو ڪلام" نالي هڪ ڪتاب ۾لطف الله بدويءَ زباني روايتن ذريعي روحل جي حياتيءَ جو ڪجهه احوال ڪٿو ڪري ڏنو آهي. هن سنت روحل جي ولادت جو سال ۱۷۳۴ع ۽ وفات جو سال ۱۸۰۴ع ڄاڻايو آهي، پر سندس ئي لکڻ موجب اهي سال اندازي تي بيهل آهن ۽ انهن بابت وڌيڪ تحقيق جي ضرورت آهي. سنڌ جي عالمن کي ۽ خاص طور ڪنڊريءَ جي فقيرن جيَ عقيدتمندن کي گهرجي ته انهيءَ ۾ کوجنا ڪري روحل فقير جي خاطريءَ جوڳي سوانح عمري لکي تيار ڪن. سنت روحل جي ڪتاب "اگم ورتا" ۾ ڄاڻايل آهي ته هن اهو ڪتاب آتم گيان جا راز جوڌپور جي راجا بجيه سنگهه کي سمجهائڻ لاءِ لکيو آهي. جوڌپور جي اتهاس مان خبر پوي ٿي ته راجا بجيه سنگهه ٽيويهين ورهين جي عمر ۾ سن ۱۷۵۳ع ۾ جوڌپور جي راڄگديءَ تي ويٺو ۽ چاليهه سال يعني ۱۷۹۳ع تائين حڪومت ڪيائين. روحل فقير جو سنڌ جوڌپور سان چگو گهاٽو هو. بجيه سنگهه جو پتا راجا بخت سنگهه به روحل فقير جو عقيدتمند هو. انهيءَ مان ظاهر آهي ته بجيه سنگهه کي جڏهن روحل فقير "اگم ورتا" جو گيان دربار ۾ ڏنو، تڏهن هن سنت جي عمر چگي وڏي هوندي. اهو سمو، مير بجر خان جي سن ۱۷۸۰ع ۾ شهادت ڪانپوءِ جو هوندو. انهيءَ مان لڳي ٿو ته روحل فقير جو جنم اڙهين عيسويءَ جي پهرئين ڏهاڪي ۾ ٿيو هوندو. جوڌپور جي قلعي

۾ سنت روحل جي سماڌي ٺهيل آهي. گهڻي ئي هندو توڙي مسلمان شردالو انهيءَ جي درشن لاءِ ايندا آهن.

روحل فقير جو جنم ٽرپارڪر ۾ عمرڪوٽ ويجهو ڪنهن ڳوٺ روحل واءِ ۾ ڄاڻايو وڃي ٿو. جيئن ته هي علائقو راجستان جي سرحد ويجهو آهي ۽ مٺس راجستان جي ثقافت، بولي وغيره جو گهڻو اثر آهي. انهي ڪري سهج سڀاءُ روحل هندي بولي جو محاورو حاصل ڪري ورتو. آتم گيان ۽ روحاني علم جي حاصلات ۾ هن ٽرپارڪر جي سنت ڏونگرسي مهاراج کان گهڻو ڪجهه پرايو. جنهن کي سنت روحل پنهنجو گرو ڪري مڃيو آهي. ٻئي طرف هن پنهنجيءَ شاعريءَ ۾ ڪبيرؒ ۽ دادوءَ کي به گهڻن ئي هنڌن تي ياد ڪيو آهي. خاص ڪري هو پاڻ کي ڪبير جو ٻيو روپ ٿو ليکي. انهيءَ مان صاف ظاهر آهي ته سنت روحل، هندي جي "نرگڻ مارگي سنتن" جي واڌيءَ جو به گهرو مطالعو ڪيو آهي. زباني روايتن موجب هن جهوڪ شريف جي شاهه عنايت صوفيءَ جي درگاهه تان گهڻو روحاني فيض حاصل ڪيو. سنڌ ۾ سڌن ۽ جوڳين، ساڌن ۽ سنتن، سامين ۽ ڪنپٽ ڪاپڙين جي اڇ وڇ به آڳاٽي زماني کان وٽي هلندڙ هئي انهيءَ ٻابت اسان کي گهڻيئي حوالا اساسي سنڌي شاعريءَ ۾ ملن ٿا. خاص طور، سنڌ جي ولهه ۾ هنگلاج ديويءَ جو پراچين تيرٿ استان جگياسين ۽ جاترين جي ڪشش جو مکيه مرڪز هو. اهڙن جاترين ۽ سنڌ جي مڪاني ماڻهن جي وچ ۾ گفتگوءَ ۽ ويچارن جي ڏي وٺ جو ذريعو به هندي بولي هئي، جنهن کي سموري اُتر پارت ۾ صدين کان وٽي هڪ ڪنديندڙ بوليءَ Link Language جو درجو به حاصل ٿي چڪو هو. انهن سببن ڪري سنڌ ۾ به هنديءَ جو رواج ٽيڻ سياويڪ هو. جنهن جي ثابتي اسان کي شاهه لطيف جي رسالي ۾ ان به ملي ٿي، جهن ۾ "سر بيراگ" هندي ۾ ڪبير، دادوءَ، نانڪ ۽ ٻين سنتن جا هندي دوها گڏ ڪري رکيا ويا آهن. ممڪن آهي ته اهي شاهه لطيف جي حاضريءَ ۾ ٽيل سماع جي محفلن ۾ ڳاتا ويا هوندا، جن کي شاهه جي مريدن قلمبند ڪري ڇڏيو.

هتي اهو سوال ٿو پيدا ٿئي ته هنديءَ ۾ پڳتي، شاعريءَ جو جهڙي طرح الڳ ڌارائن ۾ ڦهلاءُ ٽيو آهي، تهڙي طرح سنڌ ۾ چو نه ٽيو؟ هندي ۾ "سگڻ پڳتي ڌارا" جو به گهڻو وڪاس ٽيو آهي، جنهن ۾ پڳوان رام ۽

Gul Hayat Institute

کرشن کي اپائڻهار جو اوتار سگهڙ روپ مڃي. انهن کي پوڄيو ويو آهي، گوسوامي تلسيداس جو رامچرت مانس، ڀگوان رام جي ڀگتيءَ ۾ لکيل آهي ۽ سورداس ۽ ميران ٻائيءَ جا پد. کرشن ڀگتي جا مثال آهن. ٻئي طرف ملڪ محمد جائسي جو رچيل پدماوت صوفياڻي شاعري جو مثال آهي. ۽ ڪبير ۽ دادوءَ جيئي ڪوٺا "نرگڻ ڀگتيءَ" جي شاعري آهي. جنهن ۾ خلقڻهار کي "گڻ - آڪار" کان پري هڪ حق جي وجود ۾ محسوس ڪندي، انسان سموري ڪائنات سان ان جي وحدت جو انيوَ ڪيو ويو آهي. ڏسجي ته عربن جي سنڌ فتح کرڻ کان وٺي انهيءَ علاقي ۾ اسلام جو ڦهلاءُ شروع ٿيو، جنهن جو زور ڏينهون ڏينهن وڌندو ويو. سنڌ جي هندن گهڻي تعداد ۾ اسلام قبول ڪيو. جن اها واٽ نه ورتي تن مان گهڻا سنڌ مان لڏي ٻين هندو راجائن جي راڄن ۾ وڃي رهيا. نتيجو اهو نڪتو جو سنڌ ۾ هندن جو تعداد ڪل آدمشماري جو اٽڪل پنجويهه سيڪڙو بچيو. اهڙي ماحول ۾ "سگهڙ ڀگتيءَ" واري شاعريءَ جو وڪاس سنڌ ۾ ٿي نه سگهيو، جنهن جو هڪ لازمي جزو مورتي پوڄا آهي، جنهن جي اسلام ۾ اجازت ڏنل نه آهي. ٻئي طرف "نرگڻ ڀگتيءَ" واري شاعري، صوفين جي وحدت الوجود واري فلسفي ۽ ٻين ويچارن جي تمام ويجهو آهي، انهيءَ ڪري ڀگتي شاعري جي انهن ٻنهي ڌارائن جي ڦهلاءَ لاءِ سنڌ جو ماحول مددگار ثابت ٿيو.

سنڌي ادب جي ارتقا تي ويچار ڪجي ته نظر ايندو ته سنڌ ۾ عربن جي حڪومت ۷۱۲ع ۾ برپا ٿيڻ کان وٺي ارڙهينءَ عيسوي صدي جي آخر تائين ڪنهن به هندو شاعر جي رچنا نه ملي آهي. ۱۷۴۳ع ۾ سامي ۽ ۱۸۵۰ع ۾ دلپت جو جنم ڪلهوڙا دور ۾ ٿيو آهي، پر سندن شاعري ٽالپرن جي دور جي ليکبي، جڏهن هو دنيوي مايا، موهه کي تياڳي ڀگتيءَ جي راهه تي اڳتي وڌيا. سنڌي ادب ۾ هيءَ اهڙو وڏو خال آهي، جنهن تي ڪنهن طرح ويچار ڪرڻ جڳائي. پراڻي سنڌيءَ ۾ اٽين کان ڏهين عيسوي صديءَ واري عرصي ۾ "مهابارت" جو سنڌ ۾ تيار ڪيل ڪو ايڊيشن موجود هو. جنهن تان عربي ۾ پوءِ ان جي آڌار تي فارسي ۾ مهابارت جون ڪجهه ڪٿائون ترجمو ڪيون ويون. انهيءَ جي خبر اسان کي فارسي ڪتاب "مجمل التواريخ" مان پوي ٿي. ڏهين صديءَ ۾ سنڌ ۾ "ورڻ ديوتا" جو

اوتار "اڊيرو لال" پيدا ٿيو، جنهن کي سنڌي مسلمان به زنده پير جي روپ ۾ مڃين ٿا. هندو ڌرم سان واسطو رکندڙ انهن پن ڪٿائن کان پوءِ ويندي سنت روحل فقير جي هندي رچنائن تائين يعني اٽڪل ست سؤ سالن جي ڊگهي عرصي ۾ سنڌ ۾ هڪ به هندو شاعر نٿو ملي. نڪو هندو ڌرم سان واسطو رکندڙ ڪابه رچنا ان زماني ۾ سنڌ ۾ لکيل نظر آئي آهي. ڇا سنڌ جي هندن ۾ ڪابه جذبات نه هئي، جنهن جو هو سنڌي شاعري ۾ اظهار ڪن، ٻئي طرف انهيءَ زماني ۾ ٻارت جي سيني مڪيه ٻولين ۾ رامايڻ، مهابارت، ياڳوت پراڻ وغيره گرنٿن جا ڇگي تعداد ۾ ترجما ملن ٿا ۽ انهن جي آڌار تي ڪوتائن ۽ ناٽڪن جي به رچنا ڪئي ويئي آهي.

سنڌي ادب ۾ انهيءَ خال پيدا ٿيڻ جو مکيه سبب اهو ٿو نظر اچي ته مسلمان حاڪمن ۾ سنڌ ۾ جن هندن اسلام قبول نه ڪيو، تن جو تعداد تمام ٿورو وڃي بچيو. گهڻائي جي وڃ ۾ هو هميشه دٻيل ۽ هيسيل رهيا. انهيءَ ڪري لکيت ۾ ادبي رچنائن ذريعي پنهنجن ڌرمي جذبن ۽ عقيدن جو اظهار هنن سماجي سطح تي نه ڪيو. اهڙو ساهت جيڪو ٿورو گهڻو لکيو ويو، انهيءَ جو دائرو، گهرن ۽ برادرين تائين محدود رهيو. اڊيري لال جو جنم ساکي ۽ پنجڙا انهيءَ جو هڪ مثال آهن، جيڪي زباني روايتن ذريعي پيڙهيءَ به پيڙهي هلندا رهيا ۽ گهڻو پوءِ اوڻويهين عيسوي صدي جي وچ ڌاري قلمبند ڪيا ويا. سنڌ تي وقت به وقت ڌارين جا حملا به پئي ٿيا، انهيءَ ۾ به گهڻو ادبي سرمايو ناس ٿي ويو ٿو ڏسجي. ٻيو ته جيڪي هندو سنڌ مان لڏ پلاڻ ڪري ٻين علاقن ۾ هليا ويا، اهي پنهنجا ڌرمي گرنٿ ۽ ادبي رچنائون پاڻ سان کڻي ويا. سنڌ جي ٻر وارن علاقن راجستان ۽ گجرات جو دورو ڪندي مون گهڻيئي لائبريريون نظر مان ڪڍيون آهن. اتي سوين صديون اڳ جا لکيل قلمي نسخا ۽ دستخط محفوظ آهن. اهڙن دستخطن جو تعداد هزارن ۾ آهي. جن جي ٻوليءَ جي سڃاڻپ نه ڪئي وئي آهي. انهيءَ جو تمام گهڻو امڪان آهي ته انهن ۾ ڪيترين ئي لکتون آڳاٽي سنڌي ٻولي ۾ هونديون. قاضي قادن جو ستن دوهن کان وڌيڪ ڪلام اسان کي هريائا ۽ راجستان جي مندرن ۽ مٺ مان حاصل ٿيو آهي. سوامي پراڻنات (۱۶۱۸-۱۶۹۴)جي سنڌي واڻي گجرات ۾ مڌيه پرديش جي پرڻامي پنٿ وارن مندرن ۾ محفوظ رکيل هئي ته سنت دادوءَ (۱۵۴۴-۱۶۰۲) جو

سنڌي ڪلام دادو پنڌي مٿن ۽ مندرن ۾ سلامت رکيو ويو هو. سامي جو سنڌي سلوڪ به ته اسان کي اصل ۾ امرتسر مان هٿ آيا آهن. انهيءَ ڪري گهڻي خاطري سان چئي سگهجي ٿو ته گجرات، راجستان، مڌيه پرديش (خاص طور تي برهانپور) وغيره علائقن آگاٿن گرنٿ- پنڊارن ۾ جيڪڏهن ويهي جاچ ڪجي ته قديم ۽ وچين دؤر جي سنڌي ادب جا گهڻيئي لکل رتن جيڪر ظاهر ٿي پون.

ڪن عالمن سنڌي ادب ۾ هتي چاڙايل خال تي ويچار ظاهر ڪندي ائين به چيو آهي ته سنڌي واڻيا گهڻي قدر واپاري جاتي آهن. جن جي زندگيءَ جو مکيه مقصد آهي پيسو ڪمائڻ. انهيءَ ڪري ادب جي سرجڻ ۾ سندن چاهه نه هو. اهوئي سبب آهي جو اسان کي مسلمانن جي حڪومت واري دؤر ۾ ڪنهن به سنڌي هندوءَ جون رچنائون نٿيون ملن. انهيءَ دليل ۾ مون کي ڪوبه وزن نظر نٿو اچي. جيڪڏهن ائين هجي ها ته سنڌ ۾ سن ۱۸۴۳ع ۾ انگريزن جي حڪومت برپا ٿيڻ شرط ئي تعليم ۽ ادب جي ڪيتر ۾ هندو ليکڪ ۽ شاعر نظر نه اچن ها. ڪنهن به جاتيءَ ۾ ان طرح اچانڪ تبديلي نه ايندي آهي. انهيءَ مان صاف ظاهر آهي ته سنڌ ۾ انگريزن جي حڪومت برپا ٿيڻ کان اڳ به هندو ليکڪ ۽ شاعر چڱيءَ تعداد ۾ موجود هوندا هئا. جن جون رچنائون اسان کي اڄا تائين معلوم نه ٿي سگهيون آهن.

روحل فقير جون هنديءَ ۾ رچنائون

روحل جو ڪلام اٽڪل سؤ ڪن سال قلمي نسخن ۽ هٿ سان لکيل پوٿين جي صورت ۾ محفوظ رکيو ويو آهي. پارٽ ۾ رهندڙ هن سنت جي مريدن ۽ عقيدتمندن سان ملاقاتن دوران معلوم ٿيو ته وٽن سنت روحل جو ڪلام دستخطن جي صورت ۾ موجود آهي، پر انهيءَ جي ڇپائڻ جي ۽ عوام ۾ ڦهلاءُ ڪرڻ جي ڪين منع ڪيل آهي. هن سنت جي ڪلام جو پهريون ڇاپو سن ۱۹۰۳ع ۾ گولا سنگهه پرچارام، "روحل فقير" نالي سان ڇپائي پڌرو ڪيو. انهيءَ ۾ روحل جو ڪجهه سنڌي ۽ سرائڪيءَ ۾ ڪلام ۽ به هندي گرنٿ (شاستر من-پربوڌ ۽ شاستر آدِ پُڌي گرنٿ) شايع ڪيل آهن. سن ۱۹۶۴ع ۾ سنڌي ادبي بورڊ، "ڪنڊڙيءَ وارن جو ڪلام" ڪتاب شايع ڪيو آهي. جيڪو لطف الله بدي مرتب ڪيو آهي. انهيءَ ۾

روحل ۽ مراد فقير جو سنڌي ۽ سرائڪي ڪلام ڏنل آهي. ٻنهي فقيرن جي هندي ڪلام جا فقط ڪجهه مثال مهاڳ ۾ ڏنل آهن. پارٽ ۾ سن ۱۹۶۱ع ۾ "روحل جو ڪلام" نالي سان سنڌي ساهتيه سمتيءَ، بمبئي مان هڪ ڪتاب شايع ڪيو آهي. جنهن کي ڊاڪٽر رگهومل موٽواڻي مرتب ڪيو آهي. انهيءَ ۾ سنت روحل کي باني" روحل جون ڪجهه هندي رچنائون ڏنل آهن.

سنت روحل جي هندي ڪلام جو سيني کان بهترين ڇاپو ڏهليءَ مان سن ۱۹۹۰ع ۾ شايع ٿيو آهي. انهيءَ جو ايڊيٽر آهي ڊاڪٽر رميش چندر مشر، جيڪو ڏهليءَ يونيورسٽيءَ جي راملال آنند ڪاليج ۾ هندي جو پروفيسر آهي. ڪتاب جو نالو آهي "سنڌي ڪوي سنت روحل کي هندي باڻي" ڊاڪٽر مشر هندي ۾ ڳچتي - شاعري جو ڄاتل سڃاتل ۽ مشهور نقاد آهي. انهيءَ موضوع تي سندس گهڻيئي ڪتاب هندي ۾ شايع ٿيل آهن. روحل جي هندي باڻي جي اپياس ڪرڻ ۽ انهيءَ جون صحيح پڙهٽيون مقرر ڪرڻ توڙي اوکن لفظن جي معنيٰ لکڻ ۾ سنڌي جي مشهور شاعر نارائڻ شيام کيس گهڻي مدد ڏني آهي. ائين چوڻ ۾ ڪوبه وڌاءُ نه ٿيندو ته اهو ايڊيشن ٻنهي گڏجي تيار ڪيو آهي. انهيءَ ڇاپي کي تيار ڪرڻ ۾ هري دلگير کان حاصل ڪيل هڪ دستخط کي مکيه آڌار بڻايو ويو آهي. جيڪو سن ۱۹۳۰ع ۾ لاڙڪاڻي (سنڌ) ۾ لکيو ويو هو. هن ڇاپي ۾ سنت روحل جا هيٺ ڄاڻايل هندي گرنٿ ۽ ڪلام ڏنل آهن.

(۱) شاستر من پربوڌ (۲) شاستر آديت گرنٿ (انيوءِ آتم درسي ڪو انگي) (۳) نج مول گرنٿ (۴) شبد (پد) (۵) پندرهن تٿيان ڪوءِ ويچار (۶) سي حرفي (۱-۲) (۷) آگم وارتا.

روحل فقير جي هندو عقيدتمندن مان معلوم ٿيو آهي ته هن سنت جو ٻيو به گهڻو ئي اڻ ڇپيل ڪلام آهي، جيڪو گڏ ڪري هڪ گرنٿ جي صورت ۾ ڇپائڻ گهرجي. لطف الله بدويءَ پنهنجي ڪتاب "ڪنڊڙي وارن جو ڪلام" جي مهاڳ ۾ ڄاڻايو آهي ته وٽس سنت روحل ۽ ڪنڊڙي جي ٻين فقيرن جو به هندي ڪلام موجود هو. اهو هن جدا ڪتاب ۾ ڇپائي پڌرو ڪرڻ جو ويچار ڪيو آهي، خبر نه آهي ته اهو ادبي خزانو ڪيڏانهن ويو. سنڌ جي عالمن کي گهرجي ته ڪنڊڙيءَ جي موجوده سنتن سان

Gurjaya Institute

سنڌي ڪلام دادو پنڻي مڻن ۽ مندرن ۾ سلامت رکيو ويو هو. سامي جي سنڌي سلوڪ به ته اسان کي اصل ۾ امرتسر مان هٿ آيا آهن. انهيءَ ڪري گهڻي خاطري سان چئي سگهجي ٿو ته گجرات، راجستان، مڌيه پرديش (خاص طور تي برهانپور) وغيره علائقن آگاڻن گرنٿ- پندارن ۾ جيڪڏهن ويهي جاچ ڪجي ته قديم ۽ وچين دؤر جي سنڌي ادب جا گهڻيئي لکل رتن جيڪر ظاهر ٿي پون.

ڪن عالمن سنڌي ادب ۾ هتي چاڙايل خال تي ويچار ظاهر ڪندي ائين به چيو آهي ته سنڌي واڻيا گهڻي قدر واپاري جاتي آهن، جن جي زندگيءَ جو مکيه مقصد آهي پيسو ڪمائڻ. انهيءَ ڪري ادب جي سرجڻ ۾ سندن چاهه نه هو، اهوَ ئي سبب آهي جو اسان کي مسلمانن جي حڪومت واري دؤر ۾ ڪنهن به سنڌي هندوءَ جون رچنائون نٿيون ملن. انهيءَ دليل ۾ مون کي ڪوبه وزن نظر نٿو اچي. جيڪڏهن ائين هجي ها ته سنڌ ۾ سن ۱۸۴۳ع ۾ انگريزن جي حڪومت برپا ٿيڻ شرط ئي تعليم ۽ ادب جي ڪيتر ۾ هندو ليکڪ ۽ شاعر نظر نه اچن ها. ڪنهن به جاتيءَ ۾ ان طرح اچانڪ تبديلي نه ايندي آهي. انهيءَ مان صاف ظاهر آهي ته سنڌ ۾ انگريزن جي حڪومت برپا ٿيڻ کان اڳ به هندو ليکڪ ۽ شاعر چگي تعداد ۾ موجود هوندا هئا. جن جون رچنائون اسان کي اڄا تائين معلوم نه ٿي سگهيون آهن.

روحل فقير جون هنديءَ ۾ رچنائون

روحل جو ڪلام اٽڪل سؤ ڪن سال قلمي نسخن ۽ هٿ سان لکيل پوٿين جي صورت ۾ محفوظ رکيو ويو آهي. پارٽ ۾ رهندڙ هن سنت جي مريدن ۽ عقيدتمندن سان ملاقاتن دوران معلوم ٿيو ته وٽن سنت روحل جو ڪلام دستخطن جي صورت ۾ موجود آهي، پر انهيءَ جي ڇپائڻ جي ۽ عوام ۾ ڦهلاءُ ڪرڻ جي ڪين منع ڪيل آهي. هن سنت جي ڪلام جو پهريون ڇاپو سن ۱۹۰۲ع ۾ گولا سنگهه پرچارام، "روحل فقير" نالي سان ڇپائي پڌرو ڪيو. انهيءَ ۾ روحل جو ڪجهه سنڌي ۽ سرائڪيءَ ۾ ڪلام ۽ به هندي گرنٿ (شاستر من پربوڌ ۽ شاستر آدپُڌي گرنٿ) شايع ڪيل آهن. سن ۱۹۶۴ع ۾ سنڌي ادبي بورڊ، "ڪنڊڙيءَ وارن جو ڪلام" ڪتاب شايع ڪيو آهي، جيڪو لطف الله بدي مرتب ڪيو آهي. انهيءَ ۾

روحل ۽ مراد فقير جو سنڌي ۽ سرائڪي ڪلام ڌنل آهي. بنهي فقيرن جي هندي ڪلام جا فقط ڪجهه مثال مهاڳ ۾ ڏنل آهن. پارٽ ۾ سن ۱۹۶۱ع ۾ "روحل جو ڪلام" نالي سان سنڌي ساهتيه سمتيءَ، بمبئي مان هڪ ڪتاب شايع ڪيو آهي، جنهن کي ڊاڪٽر رگهومل موٽواڻي مرتب ڪيو آهي. انهيءَ ۾ سنت روحل کي باني" روحل جون ڪجهه هندي رچنائون ڏنل آهن.

سنت روحل جي هندي ڪلام جو سڀني کان بهترين ڇاپو ڏهليءَ مان سن ۱۹۹۰ع ۾ شايع ٿيو آهي. انهيءَ جو ايڊيٽر آهي ڊاڪٽر رميش چندر مشر، جيڪو ڏهليءَ يونيورسٽيءَ جي راملال آنند ڪاليج ۾ هندي جو پروفيسر آهي. ڪتاب جو نالو آهي "سنڌي ڪوي سنت روحل کي هندي باڻي" ڊاڪٽر مشر هندي ۾ پگهتي - شاعري جو جاتل سڃاتل ۽ مشهور نقاد آهي. انهيءَ موضوع تي سندس گهڻيئي ڪتاب هندي ۾ شايع ٿيل آهن. روحل جي هندي باڻي جي اپياس ڪرڻ ۽ انهيءَ جون صحيح پڙهٽيون مقرر ڪرڻ توڙي اوکن لفظن جي معنيٰ لکڻ ۾ سنڌي جي مشهور شاعر نارايڻ شيام کيس گهڻي مدد ڏني آهي. ائين چوڻ ۾ ڪوبه وڌاءُ نه ٿيندو ته اهو ايڊيشن بنهي گڏجي تيار ڪيو آهي. انهيءَ ڇاپي کي تيار ڪرڻ ۾ هري دلگير کان حاصل ڪيل هڪ دستخط کي مکيه آڌار بڻايو ويو آهي. جيڪو سن ۱۹۳۰ع ۾ لاڙڪاڻي (سنڌ) ۾ لکيو ويو هو. هن ڇاپي ۾ سنت روحل جا هيٺ ڇاڙايل هندي گرنٿ ۽ ڪلام ڏنل آهن.

(۱) شاستر من پربوڌ (۲) شاستر آديت گرنٿ (انيوءِ آتم درسي ڪو انگي) (۳) نج مول گرنٿ (۴) شبد (پد) (۵) پندرهن تٿيان ڪوءِ ويچار (۶) سي حرفي (۱-۲) (۷) اگم وارتا.

روحل فقير جي هندو عقيدتمندن مان معلوم ٿيو آهي ته هن سنت جو ٻيو به گهڻو ئي اڻ ڇپيل ڪلام آهي، جيڪو گڏ ڪري هڪ گرنٿ جي صورت ۾ ڇپائڻ گهرجي. لطف الله بدويءَ پنهنجي ڪتاب "ڪنڊڙي وارن جو ڪلام" جي مهاڳ ۾ ڇاڙايو آهي ته وٽس سنت روحل ۽ ڪنڊڙي جي ٻين فقيرن جو به هندي ڪلام موجود هو. اهو هن جدا ڪتاب ۾ ڇپائي پڌرو ڪرڻ جو ويچار ڪيو آهي، خبر نه آهي ته اهو ادبي خزانو ڪيڏانهن ويو. سنڌ جي عالمن کي گهرجي ته ڪنڊڙيءَ جي موجوده سنتن سان

Gul Haya Institute

ملاقاتون ڪري ۽ اتان جي فقيرن توڙي ڪنڊڙي جي عقيدتمندن کان سمورو ڪلام هٿ ڪري، انهيءَ کي سوڏي سنواري ترتيب ڏيئي ڇپائي پڌرو ڪن.

روحل جي هندي ڪلام جي جھلڪ

روحل فقير جو جيڪو ڪلام حاصل ٿي سگهيو آهي، انهيءَ جي آڌار تي اهو چئي سگهجي ٿو ته سندس فقط ويهه سيڪڙو ڪن ڪلام سنڌي ۽ سرائڪي ۾ آهي، باقي اسي سيڪڙو ڪلام هندي ٻولي ۾ آهي. جيئن ته سندس هندي ڪلام جي گهڻن کي ڄاڻ ئي نه آهي، انهيءَ ڪري هتي مختصر طور انهيءَ جي معلومات ڏجي ٿي.

(۱) شاستر من پرپوڙ

هيءُ گرنٿ روحل جي مڙني رچنائن ۾ اهم آهي. انهيءَ جو مقصد سنت شاعر جي لفظن ۾ اهو آهي ته آتم گيان ذريعي من کي شڌ (پاڪ) ڪرڻ ۽ انهيءَ کي دنياوي مايا موهه، لوڀ لالچ، اهنڪار وغيره کان هٽائي صحيح راهه تي وٺي وڃڻ. روحل فقير جو هي سڄو ڪتاب من ۽ چت (يعني، سمجهه، ٻڌي، ضمير، ٻلي پري جي وچ ۾ فرق ڪرڻ جي قوت) جي وچ ۾ گفتگوءَ واري عبارت ۾ لکيل آهي. انهيءَ ۾ دوها، چوپايون، سوئيا، ڪوت، پد ۽ ٻيا چند ڪتب آندل آهن. هيءَ سموري لمبي بياني ڪويتا آهي، جنهن ۾ انسان جي الڳ الڳ ياونائن ۽ وڪارن کي ڪردارن جي روپ ۾ پيش ڪيو ويو آهي. پڳتي شاعري ۾ هن قسم جون رچنائون تمام ورلي نظر اچن ٿيون.

(۲) شاستر ادپت گرنٿ

هن ڪويتا ۾ به روحل گفتگوءَ واري عبارت استعمال ڪئي آهي ۽ دوها، جهولنا، ڪنڊلي، ڪوٽ سوئيا وغيره چند ڪتب آندا آهن. موجوده صورت ۾ هي رچنا ٽن ياڳن ۾ ختم ٿئي ٿي: "انيؤ ڪو انگ" ۽ "آتم درسي ڪو انگ"، پر ڪويتا مان اشارو ملي ٿو ته انهيءَ جو ٽيون ياڳو آهي "من جو انگ" ان مان لڳي ٿو ته حاصل ٿيل دستخط اٽپورو آهي. هن رچنا جو مکيه مقصد آهي پريم جي مهما سمجهائڻ، سمجهه يا ٻڌي جڏهن پريم جو سهارو وٺي عشق جي خماريءَ ۾ پوريءَ طرح ٻڌي وڃي ٿي تڏهن عام

لوڪن کي اهو ادبت يعني عجيب تماشو لڳي ٿو. جيتوڻيڪ اهڙيءَ سمجهه پنهنجي پرين سان ملي انهيءَ ۾ پنهنجي الڳ وجود کي ختم ڪري انهيءَ سان هڪ ٿي وڃي ٿي.

روحل ادبت گرنٿ منهه، اُلٽي وچن انيڪ.
سمجهيگا ڪو سنت جن، جان گهٽ ڪليا وويڪ.
جان گهٽ ڪليا وويڪ، سنو وانڪي گني نياري.
پيا پيالا پريم، چڑهيا تنهه عشق خماري.
گيان ڪلا ۾ الٽ سلٽ، جاءِ مليو جب ايڪ.
روحل ادبت گرنٿ منهه، الٽي وچن انيڪ.

وويڪ يا اهڙي سمجهه پيدا ٿيڻ جي سبب ڪان وڌيڪ سچائپ اها آهي ته ان جي سامهون انسان جا پيدا ڪيل فرق ۽ سنڌا سڀ غائب ٿي ٿا وڃن:

نا ڪو اونچ نه نيچ هئه، سب ڪر ناجو ايڪ.
روحل سوجهي تب پڙي، جب ڪليءِ وچار وويڪ.

اهڙي آتم گيانيءَ کي پوءِ هر هنڌ انهيءَ اتم تت جي وجود جو احساس ٿئي ٿو:-

باهر انتر ايڪ هئه، پنڌ برمهنڊ منهه باس،
سرو-ويآپي آتما، جيون گهٽ مانهه آڪاس.

(۳) نج مول گرنٿ

هن گرنٿ ۾ روحل فقير سمجهايو آهي ته ڪهڙي طرح خالق جي من ۾ ايڪ مان انيڪ ٿيڻ جي خواهش پيدا ٿي ۽ هن سرشتيءَ جو سرجڻ ڪيو. گرنٿ ۾ دوها ۽ چوپايو چند ڪتب آندل آهن. ڪائنات جي سرجڻ تي روشني وجهندي شاعر دين ۽ دنيا ۾ نظر ايندڙ ڏونگ، پاکنڊ ۽ ڪُرسمن جي مخالفت ڪندي صحيح واٽ اپنائڻ جو سنديش ڏنو آهي.

(۴) شبديه (پد)

نرگڻ-نرآڪار سرجڻهار ۾ پورڻ وشواس ظاهر ڪندي روحل فقير

Gul Hayat Institute

هنن گيتن ۾ پريم ۽ ورهه جي ٻاونائن جو تمام سهڻي ۽ شاعراڻي عبارت ۾ ذڪر ڪيو آهي. انهن گيتن ۾ هنديءَ جي سنتن جي شاعراڻيءَ روايت کي اپنائي هولي. بسنت. ڦاڳ. وغيره ڏڻن جون علامتون ڪڻي شرنگار رس پيدا ڪيو ويو آهي جيئن ته:

(ٽل). ميري هردي ڦوليئو ورهه باگ
شيام سندري کيلي ڦاگ

انترا:- سير صراحي رام رس پايا. پيوت پريم بسر گئي کايا.
امر پيالا پيئا چاڻ. ڪبهون نه لاگي جم ڪوءَ باڻ.
تنت تال ڏن انهد باجا. پانچ سکي مل ناچن لاگا.
اُلٽ سُلٽ جب ملت ايک. ٻول گيئو سب پرم بيک.
چوٽي اميرَس کي پچکاري. پيج رهي پيا سنگ پياري.
برست بوند اَبير گلال. اندر باهر ديکيا لال.
بڙا پسارا ايک مول. چوڙاسي لک لاگا قول.
من ٻوئنرا تنهه ڪري لنجار. جنهه ليا نه تنت سار.

سيوڳ- گيان-ديپ گهٽ پيو پرڪاس. رئن اندير سڪل سوناس
ڪر ڪرپا ائسا دينو سنگ. روحل آهي نسي راتو رنگ.

(٢) ٽل:-

هري سنگهه کيلون مئن هوري هوري. آج بسنت کي رت آئي.
تيل ڦليل لگاءِ سکي ري. ڦرا انگ لاج کي چوري چوري.

سر ڪماکي چوڙي سجائي

آگر چندن پرمل ڪستوري. گهس گهس پريئي ڪٽوري ڪٽوري

تلڪ مانگ سندور چڙائي

ٻاو ديا کا ٻوکن پريا. ناک نٿ موتن جوري جوري.
گيان - انجن کي ريک لگائي.

پريم ڪيسر جل ۾ پچکاري. کيلي شيام ڪشور ڪشوري.

برهه گلال لگي پوٽ اُڙائي

روحل رِلِ مل شيام سندري. هرڪه هيت ڪيٽوڙي کيوري
رسنا رت ونت ڦاگ رچائي

(٣) ٽل لاگي پريت پيا جي سون. اوڙ بات سب ٻولي.
آنتي کو کوج کهيوَ نهين جاوي. سيج بني پر سولي.

انترا دنيا همارا درد نه جاني. بيدردي کيا بوجهي ري.
لاگو گهاوَ جان کي گهٽ مانهي. پيڙ اُسي کون سوجهي ري
ورهه ويراگ دل ۾ پيتر جاگيو. ائسي لگن لگائي ري
ٻوڙ گيو هئه تن من ميرو جنهه ڏي خبر نه پائي ري
کون هواءِ هم کون هيريو. گيب کي مانهه گلتانا
ديکون ديکه ديکن ۾ نه آوي. هوءِ رهيا هيرانا
جگ جنجال. گيو مٽ ميرو. رهي نه کل کي آسا
ايکا ايک نام کي هئه آسا. روحل رهنت پياسا

(٣) ٽل لاگي پريت پيا جي سون اوڙ بات سب ٻولي.
آنتي کو کوج کهيوَ نهين جاوي. سيج بني پر سولي.

انترا دنيا همارا درد نه جاني. بيدردي کيا بوجهي ري
لاگو گهاوَ جان کي گهٽ مانهي. پيڙ اُسي کون سوجهي ري
ورهه ويراگ دل ۾ پيتر جاگيو. ائسي لگن لگائي ري
ٻوڙ گيو هئه تن من ميرو. جنهه ڏي خبر نه پائي ري
کون هواءِ هم کون هيريو. گيب کي مانهه گلتانا.
ديکون ديکه ديکن ۾ نه آوي. هوءِ رهيا هيرانا
جگ جنجال گيو مٽ ميرو رهي نه کل کي آسا
ايکا ايک نام کي هئه آسا. روحل رهنت پياسا.

Gulf Hayat Institute

(۵) پندرهن تِٹ وچار

هن دگهي بياني ڪوتا ۾ روحل فقير اُماس ڪان وٺي پرٹماسيءَ تائين پندرهن تٽين جي سلسلي موجب سالڪ ڪي جوڳ ساڌنا ڪرڻ ۽ روزاني رهٽيءَ ڪي نيم موجب هلائڻ جي هدايت ڪئي آهي. سنتن جي پڳتي شاعري ۾ ان قسم جي شعر جي رچنا عام ڪرڻ آهي. شعر جي شروعات هن ريت آهي.

پندرهن تٽ ڪاڪرو وِچار، سنمڪ صاحب ڪوءِ پاءِ ديدار
اماوس ڪي گهر رهه ڪر ديک، نهاءِ پريم ساگر، ميٽ ڪرم ڪي ريک
جوت جهلمل انگ پنگال، پوري گرو ڪي يلم چال

(6) سي حرفي (۱، ۲):

روحل جون رچيل به سي - حرفيون يا ٽيهه - اکريون روشنيءَ ۾ آيون آهن. انهن ۾ عام لوڪن کي ستسنگ، پڳتيءَ، گيان جي مهما ٻڌائيندي، سٹي ۽ نيڪ رهٽي ڪهٽيءَ جي نصيحت ڏني ويئي آهي. جيئن ته غين ۽ نون اکرن تي رچيل چند ڏسو:

غين غصا تج نرمل رهئي، نندیا نيڪي سر پر سهيي
چاند سياٽپ بهو چترائي، ستگر شبد ملي رگهورائي
نون نام جب نهچي آيا، جيوَ سيوَ ۾ اُلٽ سمايا.

(۷) اگم وارتا

هيءُ گفتگوءَ واري عبارت ۾ لکيل روحل فقير جو مشهور گرنٿ آهي. ان جي شروعات ۾ لکيل آهي. "اگم وارتا روحل صاحب کي لکنت جس ۾ گوشٹي روحل صاحب اوڙ راجا وجيه سنگهه جوڌپور کي راجا کي هئه" هن ۾ شاعر، اَدوئت ويدانت فلاسافيءَ جو تت ڏنو آهي. راجا وجيه سنگهه پنهنجي گروءَ سنت روحل کان ڪجهه سوال پڇيا آهن، جن جو جواب ڏيندي شاعر روحاني رازن جي پلٽ پلٽي آهي. وچ وچ ۾ پنڌت، درباري پروهت ۽ ايسر سنگهه جا نالا به اچن ٿا. جن به ڪجهه سوال پڇيا آهن. شاعر ڪائنات جي ڪڻ ڪڻ ۾، هر هڪ جزي ۾ برهم جو وجود محيو آهي ۽ پاڻ کي انهيءَ برهم يا خلقيندڙ جو "اوتار" ڄاڻايو آهي. تاريخي

لحاظ کان به هيءَ رچنا اهم آهي. ڇاڪاڻ ته انهيءَ مان هڪ طرف سنڌ ۽ راجستان جي وچ ۾ سنڌن جي ڄاڻ ملي ٿي ته ٻئي طرف روحل ۽ جوڌپور جي راجا وجيه سنگهه بابت گرو شِش هئڻ جي به سُڌِ پوي ٿي.

روحل فقير جي ڪلام ۾ مکيه ويچار

نرگڻ پڳتي ڌارا جي سنتن جي واٽي گهٽو ڪري دوهن، سورٺن، چوپائين، ڪنڊلين جهڙن نندن چندن ۾ ملي ٿي. اُنهيءَ ذريعي هو پنهنجي من جي ياون، جذبن ۽ شخصي انيون ڪي سهج سپاڻ عام جنتا جي ٻولي ۾ ظاهر ڪن ٿا. انهيءَ ڪري سندس واڻي عوام تي گهٽو اثر ڪري ٿي. آڀ گيان ۽ روحاني رازن جي اپٽار کان سواءِ سنڌن واڻي کي سماجي لحاظ کان به گهڻي اهميت آهي. هنن عام لوڪن کي دوئي يا پيائي جي وهنوار کي ختم ڪري عالمي ياٽيچاري ۽ امن امان قائم ڪرڻ جو سنديش ڏنو آهي. جڏهن ڪو انسان روحاني سطح تي سيني پراڻين ۾ خلقٹهار جو جلوو روپ پسي ٿو ته پوءِ هو روزاني زندگيءَ ۾ به فرق ۽ نفاق جي ديوارين کي ٽوڙي سيني کي برابريءَ جو درجو ڏئي ٿو. هن جي سامهون نند وڏائي جو ڪوبه سنڌو نٿو رهي انسان جڏهن چت جي الڳ الڳ حالتن مان گذرندي ستگروءَ جي هدايتن موجب ساڌنا جي مارگ تي ايڪمنو ٿي اڳتي وڌي ٿو ته پوءِ ڪيس سپ هنڌ "هڪ تت" جو وجود نظر اچي ٿو. روحل چوي ٿو:-

۱ سپ گهٽ آتم رام هئه، انڌيان سوجهت ناهن،
روحل سوجهي تب پڙي، جب ستگرو پڪڙي بانهن

۲ دل دريا ۾ پئس ڪي، نام نير انگ ڏوءِ،
گيان انجن نيتر ۾، تاکون ڪبهون نه درسي دوءِ.

(من - پربوڌ، ڪيرتن - ۲)

پر ستگروءَ جي به مهر تڏهن حاصل ٿئي ٿي، جڏهن سالڪ آپو خودي ۽ اهنڪار تياڳي پوريءَ طرح گروءَ اڳيان پاڻ ڪي سمرپڻ ڪري ٿو. پوءِ ته سندس من وڪار پاڻ مرادو ختم ٿي وڃن ٿا:

جان دِن تي گرو سرن پڙيو، تان دِن تي ممتا متضي ياگي،
مستڪ اوپر هات ڏريو جب، ڪيتي پرڪار پلي بُڏي جاگي.

Gul Hayat Institute

(آديت - سوئيا ٣٣)

روزاني زندگيءَ ۾ سيني کي هڪ نظر سان ڏسڻ ۽ مڙني کي هڪ جهڙو سمجهڻ وارو نظريو انسان جي من ۾ تڏهن پيدا ٿيندو. جڏهن هو يوگ جي نيمن موجب پنهنجي من کي وڪارن کان دور ڪري. من کي پنهنجي وس ۾ رکندو. ۽ يوگ آسٹن ذريعي پنهنجي جسم کي به صحتمند رکندو. من کي شڌ. پاڪ رکڻ لاءِ. نام - سُمرڻ ڪرڻ به نهايت ضروري آهي. "گانديو گُن گوبند کا پڑي نه کيد" (من پربوڌ-١٤٣). ڪبير ۽ ٻين نرگڻي سنتن وانگر روحل به مرڻ کان پوءِ موڪش جي حاصلات بدران زندگيءَ ۾ سيني پراڻين ۾ "برهم" جو درشن اُنهن جي خدمت - شيوا ۾ ئي زندگي گذارڻ کي سچو موڪش يا ڇوٽڪارو چيو آهي.

١ سمجهه کي وچار ديکه. جيون کي چار دِن.
مُئي پاچي ستيه کهون. مُکتي کوئن لاڌي هئه.

٢ ايک هي روپ انيک ڌريو. جگ پول پڙيو جن کون گم ناهين.
روحل رنگ لاگو جن کون. سوئي ديکت ايک الک سب ماهين.

ڪبير وانگر روحل به ڪتابي گيان. شاسترن وغيره جي الگ الگ ويچارن جي مايا جار ۾ قاسڻ جي پيٽ ۾ "ستسنگ" ۽ ستگروءَ جي ذريعي روزاني زندگيءَ ۾ انيءُ وسيلي گيان جي حاصلات تي گهڻو زور ڏنو آهي جنهن ۾ سهڪار. گڏجي جيوت گذارڻ ۽ مٺ محبت سان رهڻ جو به پيغام ملي ٿو:

شٺ شاستر هئن ويدپران پڙهي. هردي وید پڙهي بن موکه نهين.
جپ تپ ڪرين. پن ڏيان ڌرين. بن گيان مٽي سنسا شوک نهين.
لک وید پران انيک پڙهي. ست سنگه بنا رنگ لاگي نهين.
روحل عشق ميدان محبت - دي. سورا سوئي پيچي مڙ ياگي نهين.

(آديت گرنٿ)

سماجي جيون ۾ سدا چار جي نصيحت جو مقصد آهي هڪ انسان کي وهنواري زندگيءَ ۾ ملي ڪري سيني جي پلائيءَ جو خيال رکي زندگي گذارڻ. جيڪڏهن هر ڪو فرد اِن موجب هلت ڪري ته پوءِ سماج ۾ ويرُ. وڃوڳ ۽ دنگي فساد جي جڙ ئي ناس ٿي وڃي. انهيءَ کي ئي لوڪ ڪلياڻ يا صلح ڪل چيو ويو آهي.

سنت روحل فقير جيڪو ٻين کي اپديش ڏنو آهي. انهيءَ تي سڀ کان اول پاڻ عمل ڪيو آهي. هن مسلمان هوندي هندو ڌرم جي گرنٿن. شاسترن جو اڀياس ڪري مذهبي بنڌڻن کي ٽوڙي ختم ڪري ڇڏيو آهي. ٻئي طرف سنڌي سان گڏوگڏ سڄي ڀارت ديش جي عام فهم هندي ٻولي ۾ واڻي رچي. جدا جدا ٻولين جي وچ ۾ پيدا ٿيل ترشيءَ ۽ فرق کي ختم ڪري ڇڏڻ جي به هدايت ڪئي آهي. ميل ميلاپ مٺ - محبت سک. پريم واري زندگي گذارڻ ۾ ئي انسانيت جو سچو سنديش سمايل آهي. ان طرف اشارو ڪندي روحل چوي ٿو:

ملنا هويه تو مل لو سنتو. هئه ملني کي بيرا.
منس جنم قر هاٿ نه آوي. چوراسي لک ڦيرا.

ان طرح. هيءُ منش جيون اسان کي ميل ميلاپ ۽ سهڪاري جيون گذارڻ جو هڪ اعليٰ موقعو ڏئي ٿو. ان ۾ ڪولي هڪ ٻئي سان ملي ونو. هڪ ٻئي کي جيءَ ۾ جاءِ ڏيو. هن ڌرتيءَ تي جنت آڻيو. اهڙو موقعو خبر نه آهي اوهان کي وري ملي يا نه؟ ان ڪري انهيءَ جو پورو فائدو ونو. سنڌڙيءَ جي ريگستاني علائقي ٿر ۾. مارن جي ديس جي پيدا ٿيل سنت روحل جو اهو ئي آهي سنديش اڄ جي انسان ذات کي. جيڪا شڪ شبهي. ويرُ. وروڌ. دوئي ۽ نفاق جي ماحول ۾ زندگي گذاري رهي آهي.

Gul Hayat Institute

سنڌي بيت

○

جي تون صحيح سچاڻي پاڻ، اڻي قيمت سندو قطرو،
ڪوري ڪيڊ قلوب مان منڊائيءَ جو ماڻ،
پري نهارڻ پرکي، سندو جنڻ جاڻ،
نت سائين توهڙي ساڻ، آهي رات ڏينهن روحل چوي.

○

صحيح سچاڻ سچ، مُرڻ مر ملامت ڪون،
گهڙي پنهنجي گهٽ مر، پرواڻي جيئن پچ،
ماري ڪيڊ من مؤن، ڪوڙائيءَ جو ڪچ،
رنگ پريان جي رچ، رات ڏينهان روحل چوي.

○

جي لڳو ٿي تان لاءِ، هنيڙو حبيبن سان،
پائي پيچ پريت جا، سپيريان ڏهه ساهه،
وحدت مر تو واه، روحل رتي روح جي.

○

جي لڳو آهين تان لڳ، پريان سندي پيچري،
من مون محبوبن جو، صحي سچاڻ پڳ،
چڏي جوٽو جڳ، وجي روچل رچ رنگ مر.

○

پڙهيا بيد ڪتيب جا، ٿا ڏين ڏوراهان ڏس،
سي سچ چاڻن ڪينكي، موهيا پسي مس
رات ڏينهان روحل چوي، رڙهي تنهنكي رس،
پير پريان جو پس، نائي ڪنڌ قلوب جو.

Gul Hayat Institute

○

پڑهڻ پرجهڻ پاڻ ۾، وڏو فرق فير،
ڪاڏي منهن محبوب جو، ڪاڏي اکر ايڙ،
ساڻ سهائيءَ سڄ جي، ڇا موافق ٿيندو ميڙ،
جن صحيح سڃاتو پير، روحل رات نه ٽن ڪي.

○

پڙهي پردو جن، سي عاقل عقل جا ڏٽي،
سي موتوا ٿي محبت ۾، ٿا پل پل پرين پسن،
تن تاؤن تمام ڪيون، محب جن جا من،
روحل مٿان تن، لٽا حرف حساب جا.

○

ڪاتب ڪاني ڪان جي، ڪاغذ تي مر ڪاءُ
اکر جي ادراڪ جا، تنهن ۾ لکين چا،
قلم جو قلوب جو، مٽي وحدت واءُ،
سپرين ڏانهن ساهه، روحل رتي روح ڏي.

○

ڪفر ءِ اسلام ۾ ٿا پرن اُبتا پير،
هڪ هندو ٻيا مسلمان، ٽيون وچ وڏائون ويڙ،
انڌن اوندهه نه لهي،، تنکي سڄ چوندو ڪير،
پر روحل راه پرين جو، جان کهڙي ڏٺوسين گهير،
ته رب مڙني ۾ هيڪڙو، جنهن ۾ ڦند نه ڦير،
سا ڪاڏي ڪندي پير، جا ستي ڪعبته الله ۾.

○

نه مون سيندڙ نه سار، اچي عشق اُتاريم اوچتو،
روحل چوي روح ۾ تن پرين جي پچار،
سي انگڻ آيا سپرين ياد ڪنديئي يار،
ٽريا نيٽين نار، پسي منهن محبوبن جا.

○

نه مون جن نه ڪن، اچي عشق اُتاريم اوچتو،
روحل چوي روح ۾، محبت محبوبن،
سيئي سڄڻ آيا، تات جنين جي تن،
جيءَ جڙ لڳي جن، سي سائين ميڙيا سپرين.

○

هيئن نه جاتم جاڻ، ته ڪو وسين ويڙهي وچ ۾،
عشق جي اُهاوَ تي، اچي پرين پسايو پاڻ،
روحل رنگ پسي ڪري، پگو مٽ ماڻ،
سائين سدائين ساڻ، مون اکيان آڏي ٿي آجيان.

○

ٻُندان جان ٻيهار، تان تون اکي ڪان نه اوڏرُو،
روحل وسين روح ۾، وڃ نه پانيان وار،
جئن جو سڄ صبح جو، ٽٽيڙو باغ بهار،
هي بيت نه پانڇجو ماڻهو، اڻو وحدت جو ويچار،
دل ۾ ڪيا ديدار، عشق جنين اکين سان.

○

جنکي عشق اندر ۾، تنکي اُڃ نه بک،
وحدت منجهه وصال جي، ٿا ساماڻن سک،
ڏور تنهين تؤن ڏک، جي روحل رتا روح ۾.

○

پنهنجون اکيون پاڻ ۾، جوڙي رکيون جن،
سي سو پيرا سائت ۾، پل پل پرين پسن،
تن تحصيلون تمام ڪيون، محب جن جي من،
روحل مٿون تن، لٽا حرف حساب جا.

Gul Hayat Institute

○

وڃ وهائڻ کاڻ، ڇو وڃين ٻي هٿ،
توکي پٽ پٽيهر پنهنجو، وڃ مڙيوئي وٽ،
جنهن ۾ نشو نينهن جو، سا کا ڪوئي پٽ،
روحل محبت مور مر مٽ، توکي سڪ ۾ ٽيندو سوجهرو.

○

برهه بيراڳ جي، جن کي جڙ لڳي منجهه جي،
سوجهي سڄ سرير مون، تن پريمين پاتو پي،
هڙ جيئڻ جو من مؤن، تن سامين لاٽو سي،
ناٽ نماڻو ٿي، تہ وڃين روحل رتو رام سان.

○

جٽي رنگ رچي رام جي، لاهوتي ٿيا لال،
سر ٽنائون سٽ ۾، کايا مايا مال،
ويا تنکون وسري، کوٽا سڀ خيال،
رات ٽينهان روحل چوي، والي ساڻ وصال،
سي نانگا سدا نهال، جن درسن پايو دوست جو.

○

جي ننگ چڙي نانگا ٿيا، تن نانگن کهڙو ننگ،
گنگا ۽ گرنار جا، تن سامين چڏيا سنگ،
نکي ورهن سنگين، نکي چورن چنگ،
روحل لڳو رنگ، تن لاهوتين لقاءَ جو.

○

جي تن ۾ تيرٿ کن، سي گنگا وڃن نہ گودڙيا،
تن سامين سندي سڪ جا، ٿا دونهان دل ۾ دُکن،
پير سجاتو پِر جو، لوچي لاهوتين،
لڳو رنگ روحل چوي، اندر آديسين،
کوجي کاهوڙين، وڃي اونهي ۾ آسڻ کيا.

○

اونهي ۾ آسڻ ڪري، وڃي ماڳ لڌائون مور،
تن جا ائٽي پهر اُڪنديم، ٿا ڪن تنوارون تور،
ات روحل رات نہ ٽينهن کو، نکو شش نہ سور،
وڃي نوري ڪڏيا نور، لنگهي پيا لاهوت کان.

○

نابي ڪنڌ ڪياه کوڻ، جن نهاريو ناسوت،
رات ٽينهن روحل چوي، ماڻن ٿا ملکوت،
پير سجاڻي پِر جو، جهٽ ۾ جبروت،
جوڳي جفائون ڪري، لنگهي پيا لاهوت،
سي آديسي اوڌوت، وڃي نانگا ڪڏيا ناٽ کي.

○

نانگا ڪڏجي ناٽ سان، وري ٻيو پهه پيون،
سا ڪٽايون ڳالهڙي، جو گرو ڏسُ ٽنون،
لاحجاب بيني، ونيڪ وچون سڀ ويون،
تنهون پلوءِ پيون، پيوند پيڇ پرين سان.

○

کو پهه پيو جوڳن، تن کايون کلٽائون،
جاترا جوڳ جُهار جي، مور نہ مجائون،
سا پُونءِ سوجهائون، جنهن ۾ جوڳ نہ پوڳ کو.

○

کو پهه پيو جوڳن، پريان تنهن پار،
جت گنگانہ گودڙي، نکو جوڳ جُهار،
نکو ذکر نہ فکر کو، نکو سڏ تنوار،

Gul Hayat Institute

○

نڪا رات نہ ڏينهن ڪو، نڪا جيت نہ هار،
پيهي لڏائون پيچرو، اونهو چت اڇهار،
لڳو رنگ روحل چوي، اُتي آديسين اپار،
جنهنجو آرُ نہ پار، وڃي تت ڪيائون تڪيو.

سنڌي ڪافيون

ڪافي

(١)

ٽلهہ: سسڻ جڻ مون پرڪيو. رهيو اندر روح،
رهيو اندر روح، سنئيان، سنجهہ صبوح.

اڇو ڪنديس اڻ لا.
تاري مٿان ٽوهہ ...
منهنجو من مٺي پيو.
چڏي ڪارا ڪوهہ ...
وڻ ٽڻ وائي هيڪڙي،
پريان جي پاڇوهہ ...
سينگاريندين سنگ جان،
ڏيئي روغن روح ...
"روحل" رتو رنگ ير،
وينو ڪري وروهہ ...

Gul Hayat Institute

كافي

(٢)

ٹلھہ: پوءِ پروڑيم پنمڌ، وو، جيجان جوڳيئڙن جو.

نکي ڌاهي هليا،
نکي جوڙيائون هنڌ، وو

نکي وڃائين مرليون،
نکي چوريائون چنگ، وو....

نکي ڏوتائون ڏوتيون،
نکي ڏوتائون لنگ، وو....

نانگا نڪتا ننگ موڙن،
تن نانگن کھڙو ننگ، وو ....

لڳو لاهوتين جو،
"روحل" توکي رنگ، وو....

كافي

(٣)

ٹلھہ: سانول تنهنجي سڪ، ڏاڍي شهر پنيور ۾!

ڳجهيون ڳالهيون شهر پنيور جون،
لوڪون کي لڳي لڳ...

راتيان ڏينهان روح ۾،
چولي کيو چڳ چڳ،

سر ڏئي سرکي سي پين،
وڃي ۾ پڳ پڳ ...

"روحل" روح الله سان،
وڃي ٿيو هڳ هڳ...

Gul Hayat Institute

سرائكي بيت

○

دنيا ڈوندِ تي طالب كتي، سپنا مل كرتاڻي،
هڈي اُتي هوڏ تنهان، وڙهندي عمر وهاڻي،
انڈيان عشق الله دا چوڑيا، پئي وِلوڙ پاڻي،
روحل راهـ رباني باجهون، بي سپ كوڙ كهاڻي.

○

كايا مسيت، ريت كو پٹر، كرڻي كلس چڑهائين،
من محراب سدا ركـ قبلي، جي تون شاه ريجهائين،
پنج جماعتي پڑهن نمازان، هردم سنجهـ صباحين،
روحل روح كيتا مِل سجده، حجُ حضور اٹائين.

○

حج حضور تنهين كون لكيا، سچي سكـ جنهين دي،
دل درياه محبت دي وچ، تانگهن تانگهـ تنهيندي،
رهندي بي پيرواه هميشـ، كيا پرواه كنهُين دي،
روحل رنگ رباني لاڳا، پني آس منهين دي.

•

○

چكي دل درونـي اندر، بنڌي حوض كوثر دي،
پُر كرپيتي شوق شرابون، وڻي عشق امر دي،
جنهن گهر كون مئن نت ڈوندِيندي،
گهڻي لهي تنهن گهر دي،
روحل رات گئي دن پايا، سپ صورت دلبر دي.

○

عشق چراغ پيا جب روشن، پيني رات انڈيري،
گيان انجن پاءِ اكين دي، اُلٹي كاڌي ڦيري،
جت ديكان تت درسي، سپ گهٹ صورت ميري،
روحل رات گئي دن پايا، تانكو ويرنـ ويري.

○

چشم آب حياتي دا، دل اندر حوض حضوري،
سرِ دي سودي پيندي عاشق، پريت جنهان دي پوري،
سي جيندیان موتوا ٹي كري بيٹي، پايا سُك صبوري،
روحل رنگ هك دي رتي، سي نور ملي وچ نوري.

○

جناڑ خودي تان خود كون پهچين،
نال خودي خود پائين،
اهـ دوئي وچ ديدار سجن دا، جيون درپن وچ چائين،
بنا كيف لطيف نـ لپدا، سُن تان سچ آكائين،
روحل رانجهن دل وچ وسدا، ڈوندِ نـ سجان جائين.

○

ايهـ سنساري ٹكا ٹك بازي، اكين نال ڈٹوسي،
ڈيك تماشا محب ملڻ دا، اهو فكر پيوسي،
چشم آب حياتي دا، دل اندر گول لڈوسي،
دستون ساقي ٹيا عنايت، پُر كر جام پيتوسي،
روحل وچ رِندان دي مجلس، نوشـ گول لڈوسي.

○

تون درياه سُپر، مئن مچلي تون سنگ سدا سهيلي،
تيڈي عشق بنان جگ جيوڻ، ڈكي عمر ڈهيلي،
جس كون نينهن لگا نوش داروتي، اُج گهيلي،
روحل راز خسم دا جنهنتي، ساماڻي سچ سهيلي،

○

كوجو كامڻ كيتو دلبر، باب بره بچايو،
چپ سُتي كون دستون پكڑ، كي دوست جگايو،
دل اندر ديدار كيتوسي وچڑيا ڦير ملايو،
روحل ريجهـ رهيا رنگ توڈي، اكيان عين وكايو.

Gul Hayat Institute

○

ڈتا ساقي شوق شرابون، پُر کر جام پيالا،
گردش دؤر فلک دي دا سب مٹ گيا ڈک کشالا،
عشق خمار چڑھيا من ميڈي، سدا مگھن متوالا،
روحل رنک رانجھن دا چوکا، چوڑ کيڑا منھن کالا.

○

ديدار دروني اندر پاءِ ڈٹي جب جھاتي،
ٹٹا تاڑا کلف کفر دا، ٹيا ذکر گھٹ ذاتي،
اڑيان اکين رنک لگوسي، کليا باغ بسنتي،
روحل عشق پيالا، کنون وصال حياتي.

○

خانہ زاد، بھانھي جنھن در تي، تنھن سيتي کيھا ماٹا،
نال سائين دي کيھا ليکا، جنھن دا پيٹا تاٹان،
عشق جنيھن دا اندر جھميان، لونءَ پونئہ وچ سياٹا،
روحل آپ تنھين کون ڈتا، جنھن ھٹ جئي وکاٹا.

○

آت سندر بھہ رنگي مورت، من ميڈي وچ انکي،
لگا عشق وسر گئي کايا، ڈٹ ممتا منکي،
جنھن دي سک سوني شنھ پايا، لنک تنھندي لنکي،
روحل پريت لگي نھي چوٹي، پائي پيچ چت چنکي.

○

چپ چپاتي، ويڑھي دي وچ نوشہ آيا،
نہ منن سرمان سينڈ گنڈائي،، نہ منن چندن لايا،
لون لون دي وچ سھج سماٹا، ٹي راضي رنگ لايا،
منن مٹي نماڻي دا، چا سائين پاٹ وسايا،
روحل راہ فقير دا، گنھن پاک پراپت پايا.

○

ايھو رانجھو، ايھو ماھي، اھيو اھير کاٹي،
جيون پاٹي پچ ٹيوي، پالا نھي پالا اُھو پاٹي،
سب گھٹ دي وچ توھين وسدا، جيون چاچي پترياتي،
ايھہ رنگي گھر، نامي کيلي ويک دوئي شک نہ آٹي،
روحل راہ الک دا جھيڑا، گيان عينک گھت جاتي.

○

نہ نيھي لائن جماعتان نہ اوستاد سڈاون،
دل دريا ہ محبت دي وچ رات ڈينھان ترڈاون،
جنھن دا درد تنھين دي در تي نت اُئي آپ کھاون،
سي صورت صاحب دي جاتن،دوئي دل نہ لاون،
روحل رنگ ھکي دي رتي، سي سيکون سيس نماون.

○

جي نيھي وچ سجن دي، رات ڈينھان رنگ رتي،
کنون شراب حقيقي، پي پي پيالي منکھ متي،
دوزخ بھشت ڈونھان ٹون نياري، نھي سيتل نھي تتي،
روحل رات گئي دن پايا، گھول انداري گھتي.

○

جنھنکون نيھن لگا، گھر اندر ساکيون باھروتي،
جنھنکون تار برہ دي لگي، چرخي تند تہ گھتي،
جا ڈيئي گل بانھن ستي شھ سيتي ساکيون آٹ کتي،
روحل رنگ تنھان دا گوڑھا جي عشق رنگڑ رنگ رتي،

○

جڈان توبھ جئي پئي کر مانيا، تڈان تو راہ سجاتي،
وچ دروني جھوک رانجھن دي کول کلف چاکھت جھاتي،
دل اندر ديدار سجڑ دا، چشمہ آب حياتي،
روحل پر کر پيءُ پيالا، ذات ملي وچ ذاتي.

Gul Hayat Institute

ذات ملي وچ ذات ماهي نال تڈان سپا بن آئي،
انگ لکيا کاتب روزازل دي، کسکون خبر نہ کائي،
نال رانجهن دي حق اسا ڈي، تڈان تہ محبت لائي،
روحل رمز رباني لگي، پاگ پراپت پائي.

○

جنهان رمز رباني لگي، سيئي صاحب البيلي،
وحدت وچ وصال تنهان کون، نال سجن هرويلي،
دوئي دا داغ لٹو نهين دل تون، قيد تنهاندي ميلي،
روحل رات هجر دي هتي، مليا يار سويلي.

○

سهڻي صورت ويکڻ کارڻ، عشق لگا من ميرا،
سک سجن دي آکر ڈنا، دل دي اندر ديرا،
پنج مواسي محکم کيتي، گيان گهڻي وچ گهيرا،
روحل رات گئي دن پايا، مٹ گيا سب انديرا.

○

کايا کوٹ دس دروازي، دل دلبر دا ديرا،
لؤن لؤن دي وچ ٹي خوشحالي، کيتا نوشہ قيرا،
کوڑي ست گهتين دوزخ، ٹيسي سچ نبيرا،
روحل رات گئي دن پايا، مٹ گيا سب انديرا.

○

بي خبري دي نندر وچون، آ دستون پکڑ دوست جگايا،
وچ انداري ٹي روشنائي، دلبر آکي درس دکايا،
ذکر فکر دي جهگڑي لٹي، سيج اُتي چڑہ نوشہ آيا،
ڈي گل بانهن پياري سيتي، سهج کنون چا انگ لگايا،
هجر وصال کنون جند چٹي، روحل وچون روح الله پايا.

سرائکي کافيون

کافي

(۱)

(روپ ججونتي)

ٹلهہ: ماهي ميڈا مئن ٹي آيا، سنڈ سنڈ مل جيءُ جگايا
ديکيا درسن بهت سک پايا، ڈيو مبارک رل مل سهيان
اگن آيا پريتم پيارا، باجي نوبت پريم نغارا،
لؤن لؤن لگ رهيا رڑکارا، سٹ سٹ ڈن مهين چک رهيان
مين اياڻي نينهن کيا چاڻان، نماڻي ٹي آپ پچاڻان
جنهن دا پيٹا، تنهن دا تاڻان، آپي وڑدا مئن ٹک رهيان
اکيا چند چت چلي نہ پورا، "روحل" روح مل بهيا چکورا
لاگا عشق چلي نهين زورا، محکم پيچ کنديين وچ پئيان

Gul Hayat Institute

کافي

(۲)

ٹلھہ: نینھن لگا من پیاري دا،
پیاري دا. کلنگي واري دا.

پنھاں لوکاں نون موت مَریندا،
عاشق قتل نظاري دا ....

چند کڑیا سارا عالم ویکي،
مین ویکاں رُخ پیاري دا ....

ھردم جھان وچ کل رِھیا ھي،
ھکوئي گُل ھزاري دا ....

"روحل" رَین ھجر دي گیئي،
ڈوندي لڈا گھر ساري دا ....

کافي

(۳)

(روپ پھاڑي)

ٹلھہ: لگڑا پاڑ ماھي دا من وچ،
ھو حیراني کڑیان.....

خوني دو چشمان یار میڈي دیان،
زور دونالیان لڑیان....

درد منداں دي مارڑ کیتي،
فوجاں حسن دیاں چڑھیان....

"مَین" دا کوٹ کَدتي اٹکن،
پھن جگر وچ وڑیان....

"روحل" روپ رانجھن دیاں رمزاں،
پا کر پیچ اٹائین اڑیان....

Gul Hayat Institute

كافي

(۴)

(روپ پهاڑي)

ٹلهہ: يار طبيبا، وي ميان، دوست طبيبا، وي ميان،
تيڈي ڳاليان مول نہ پاوين.

سُول هي ميكون يار سجن دا،
نبضان نون هٿ نا لاوين، يار طبيبا....
اگڑ عجيبان دي ويندي،
هيٹا حال سڻاوين، يار طبيبا....
پُكيان قَكيان پي كون ڈيوين،
مين كون محب ملاوين، يار طبيبا....
قكيان تيڈيان فرق نا كردياں،
ناحق هَرج نہ لاوين، يار طبيبا....
آكي "روحل"، رب! حَسينان دي،
درسن پاك وكاوين، يار طبيبا....

كافي

(۵)

(روپ مالكوس)

آ ملين وَل ڈولڑ سائين، جند وچوڑا سهدي ناهين،
اكين سكن منهہ ويكھ كون، ڳل لڳڑ كون پڑكن باهين.

تو بن دل هي درماندي،
سيج سُتي نيٹان نند نہ آندي،
واٹين تي كڑ پُچان پاندي،
بوهي پولي كانگ اڈائين.
كنهن سياڳي سڈ سڻايا،
جان جاڳان تان جاني آيا،
اكين ويكھ ماهي ڳل لايا،
شادي دي كڈ هُڻ ڈول وجائين.
عشق سوداگر اهہ كم كيتا،
سر دي سودي رانجهو جيتا،
"روحل" آءٔ مِليا مَن ميتا،
ڈي ڳل بانهن سدا سُكھ پائين.

Gul Hayat Institute

كافي

(٦)

ٹلھہ: سہیلڑي عاشق ٹیوان، میڈي دانا وي،
عشق الله دا مشکل پوندا.
عشق الله دا اوکا آٹانگنا،
نھین رکدا سر دا سانگا،
خون جگر دا پیوان
عشق الله دا مشکل پوندا.
جوگ جگت وچ آھن جاگا،
سُرت دي سُئي، ڈیان دا ڈاگا،
گیان دي گودڑي سیوان
عشق الله دا مشکل پوندا.
"روحل" آکي مست موالي،
درد وندان دي ھي، ایھا چالي
جیئندي مَر کر جیوان
عشق الله دا مشکل پوندا.

كافي

(٧)

(روپ جوگ)

ٹلھہ: سہیوڑي مین ایھو نہ چاتا چاڑ
مین باھر ڈوندیندي، شہ رانجھو دي کاڑ

لوئن لوئن دي وچ جھوک جنھندي
او میڈا مین ٹي تنھندي
عشق لگایا پاڑ

پانچ سکي مل منگل گایا
"روحل" رات گئي دن پایا
چوڑیا ممتا دا ماڑ

Gul Hayat Institute

كافي

(٨)

(روپ پرپاتي)

اکيان پريم پيالا پيتا
کا جا سَکيان چالي.

جن ويکان تن شهرين مورت،
ماهي ميڈي والي....

لون لون وچ هي جهوک جنهيندي،
جاءِ نهين کا خالي....

جنهن دل اندر ديدار نه کيتا،
کاڈا نانگڑ کالي....

"روحل" رنگ رباني رَتڑا،
درجا پايا عالي....

كافي

(٩)

تلهه: لوک آکي هي "روحل" ٻولينداِ،
کوئي آکي هي ذات زنگيجا:

نهين "روحل"، نهين ذات زنگيجا،
اي کو سرِ الاهي هي.

کفر اسلام ڈوهان توڑن نيارا،
جيوين جَل دي اندر ڈيکن تارا،

دل دريا وچ کيڈ اساڈا،
جيوين پاڻي وچ ماهي هي.

کيئي کوڑا کيئي سچا سڈيندي،
رمز رندي دي نهين سمجهيندي،

او کيا ڄاڻن جالل اساڈا،
جنهن دل داغ سياهي هي.

کامل مرشد راهه بتايا،
"روحل" وچون روح الله پايا،

آخر ذات ملي وچ ذاتين،
ڈيندا عشق اوگاهي هي.

Gul Hayat Institute

كافي

(١١)

(روپ جوڳ)

تلهه: سهيون ڙي مينون ايوين پاوي،
ارس پرس مل درس تي درسن دکاوي.

تن من دا ميان کران وچاٽان،
سيج پيا چڙهه آوي....

پانچ سکي مل منگل ڳاوي،
هير ماهي در پاوي....

"روحل" روح رلمليا ماهي،
کيڙان دي کوڙي دعا وي....

كافي

(١٥)

ماهي وسدا دل دي نيڙي،
گهول گهتان لک تنهن تون کيڙي.

ساڈي پيت سڻاون جائين،
جتان وسدا رانجهن نيڙي،
نيت ويکان وچ سنجهه صباحين،
طعني ڈيندي ڈکي پيڙي.
سپ گهٽ دي وچ تيڈيان جهوکان،
ڈردي، آک نه سنگهان لوکان،
عشق تيڈي ديان لڳڙيان نوکان،
تجهه بن مول نه پاندي ويڙهي.
سيج اتي چڙهه نوشهه آيا،
سهج کنون چا انگ لڳايا،
جنهن دي آهي سو شهه پايا،
لڳڙي محبت کون نبيڙي.
دلبر دل دي ڪڙکي کولي،
لک چوراسي سمجهي هولي،
"روحل" چند پيا وچ جهولي،
ٽٽي سيالين دي جوني جهيڙي.

Gul Hayat Institute

سي حرفي

الف: الف الله كر ياد سدا، نِت وحدت وچ گذارين
جيوڻ دي دهه چار ڏهاڙي، خام خيال نه ڏارين
روحل راهه فقيري دي وچ، غفلت منهُون وسارين
اي دنيا ڏوتي سپ جگ موهيا، چيت چلين مت هارين
ب: بي بديون ٿون ركين سائين، فرصت كرين نه كائي
مئن وچ لَلِ نه لكڻ كوئي، نه كا كرين كمائي
تيري راچ قِران البيلي، وتان پانهن لڏائي
روحل راز خصر دا جنهن تي، جگ سهاڳڻ سائي
ت: تي تر گهول گهتي دلبر تؤن، سينان مُول نه تنگي
جام شراب رندان دي هٿون، پريم پيالا منگي
چُٽي جند جواب سوالون، ٽُٽن جهيڑي جنگي
روحل راهه رباني دي وچ ديديان سِر نه سنگي
ث: ثي ثبوت كر انتر جامي، جي تون عاشق ٿيوين
شوق شراب رندان دي مجلس پل پل پيوين
لهي هول حساب حشر دا، قر مُوا ول جيوين
روحل رات پرم دي پيچين، نيهي نام سڏيوين
ج: جيم جهان دنيا دا طالب، چوڑ تِنهيندي ياري
حرص هوا تكبر كون، تك مارين كيبر كاري
جنهان عشق الهه دا ڏايا، تنهان تيڏي تاري
روحل ثي قربان تنهان تؤن، جنهان ممتا ماري

ح: حي حضور هر دم هميشه، بُهلي پري ڏونديندي
كامل مرشد باجهون انڈي، اونچي سر كريندي
وچ انڈاري بن رَشنائي، ناحق هٿ هلينديي
روحل خصر جنهان دي جهولي، سكي سيئي جليندي
خ: خي خالق دا خيال جنهان كون، مِنّي لگي نه مايا
سي عاشق وحدت وچ ورودي، وسري سندر كايا
جي وت نينهن نماٹي كيتي، رات ڳئي دن پايا
روحل رتن امولك مليا، پاڳ پراپت پايا
د: دال دماما دل دي اندر نرنَيو چوٹ چلائين
پنج مواسي كايا دي وچ، محكم مار هٹائين
هوكا قير حقاني والا، نگري سك وسائين
پيچي روحل در دوستان دي، درسن بكيا پائين
ذ: ذال ذرا كچ تو بن ناهين، جهر جهنگ تيڈيان جهوكان
هكنان دي گهر ساوي سبزي، هكنان دي گهر سوكان
سپ گهٹ دي وچ توهي وسدا، ايها خبر نه لوكان
روحل كون تون آپ پلائين، پريم پيالا موكان
ر: ري رانجهن دي سك جنهان كون، هر دم رهي هميشان
سَو هي سيج نه پاوي تنهان، كيتي پريم پريشان
سي عاشق صادق نريه نيهي، هٹكي رهن نه خويشان
روحل در دلبر دي، بِكيا پايا خير درويشان
ز: زي زاري وچ رهين هميشان، توڑي ملي دلاسا
ايهه جگ بازيگر دي بازي، ركين نا پرواسا
ڈاڈي نال شراكت كيهي، كن تولا، كن ماسا
روحل ثيءُ رضا تي راضي، تو پائي سك نواسا
س: سين سجن دا صحيح سجاڻي، كُپري وچ پَيرا
لونءَ لونءَ دي وچ جهوك جنهاندي، دل دي اندر ديرا

Gul Hayat Institute

سر سرواهہ کرین چا صدقي، کیا لاگي ہڑ تیرا
روحل رات پرم دي پاجي، مٹي سپ اندیرا

ش: شین شتاب وهاڻي عمر، پیچي کیا کریسین
جوپن دي وچ کنت نہ پایا، بهیلي هت ملیسین
نال سهیلیان آتڑ دي وچ، کیها منهن گهن ویسین
روحل خصر جنهان دي جهولي، سکي سائي جلیسین

ص: صواد صبوري کر دل کیجون، جت سجن دا واسا
دهہ سر وار ورهہ دا چاهئي، مول نہ موڑي پاسا
چندن برک کلیا وچ ویڑهي، کت کون قرین اداسا
روحل رتن امولک ملیا، پایا نینهن نواسا

ض: ضواد ضرورت ملیا لوڑین، کوڑي جاڑ نہ جهلین
کایا کوئي کلف کفر دا، عشق کنجي کر کولین
لون لون دي وچ جهوک جنهان دي، دي ٹبکي گهر گولین
روحل روح رتن هي تیڈا، گیان کنڈي گهت تولین

ط: طوئي طالب مطلوب ملڑ دا، کر گهن ساجهر سایا
دل تیڈي وچ دلبر وسدا، مرشد راهہ بتایا
جنهین دي درد دیواني کیتي، سو شوهہ الله ملایا
روحل روز اول دي لکیا، چندر جهولي وچ پایا

ظ: ظوئي ظاهر باطن سپ سائین، بیشک شرک نہ آئین
رک یقین ارادا سچا، جي جاڻین سک ماڻین
کوڑي هرگز جاءِ نہ لهسن، سچیان صاحب ساڻین
روحل راهہ الک دا اوکا، گیان انک گهت جاڻین

ع: عین عنایت کیتي ساقي، ڈس پریم پیالا
پیوڑ نال شراب طهورا، اندر ٹیا اجوالا
لون لون دي وچ ٹئي خوشحالي، مٹیادک کشالا
روحل رنگ رباني رتا، سدا مگن متوالا

غ: غین کڈین چا غیر وچون، تان اوهي عین سڈیوین
کایا نقطا سپ جگ موهیا، دیک مطیع نہ ٹیوین
امر پیالا مرشد والا، سر گهٹي رک پیوین
روحل وچ رندان دي مجلس، عاشق نانءُ سڈیوین

ف: في فکر سپ چوڑیا جنهان، سیئي فقیر سڈیون
هر دم رنگ رباني رتي، روکي مول نہ ٹیون
نیم نیهي میخاني دي وچ، امر پیالا پیون
روحل رنگ تنهان دا گوڑها، جي "مُوتوا" ٹي قر جیون

ق: قاف قیوما کرم کنندا، اسان تیڈي تاري
عقل فکر دي چوپڑ رچیا، تو پاسا جگ ساري
حکم رضائین تیڈیان چلن، رعیت کون وچاري
روحل بازي تنهان جیتي جاڻ، سمجهہ جنهان هاري

گ: گاف گیان جنهان دي اندر، اپریا سورج سارا
پني رات پرم دي، تنهان منیا سپ اندکارا
چوڈهن طبقین ٹي اي روشنائي، کلیا گل هزارا
روحل تي رب راضي ٹیا، پایا نینهن نظارا

ل: لام لگن دل اندر لاگي، ڈني صورت ساري
امر پیالا مرشد ڈتا، چڑهي عشق خماري
جهین دي سک سوئي شهہ پایا، من دي ممتا ماري
ملیا دوست مٹي دلگیري، روحل ملک تمهاري

م: میر مهادیو پیدا کیتي، کارڻ روپ ظهورا
ذاتي روح تمهین وچ گهتیو، واٹي انحد ٹورا
گگن منڈل وچ بتي چوئي، چوکي شراب طهورا
روحل پر کر پي پیالیا، مرشد ملیا پورا

ن: نون نبا هو رنگ تنهان، عشق الله دي رتي
کنون شوق شراب حقیقي، پي پیالي منڈ متي

Gul Hayat Institute

ملیا دوست مِنّي دلگيري، گهول انڌاري گهتي
روحل جنهن تي نوشهہ راضي، سا ڪيون چرخا ڪتي

و: واؤ وصال وڇوڙي دا، هَڏ دوڪا مَول نہ آٽين
چوڏهين طبقي هڪ ئي سورج، سڀ گهٽ جوت سمائي
جيون جل ۾ قري اليلي، جت ويڪي، تت پاڻي
روحل رمز رندان دي مشڪل، ڪنهن هڪ ورلي ڄاڻي

هہ: هي همراڙ هميشہ دلبر، پريم لڌا ونج پيرا
عشق چراغ ڪيتي روشنائي، مٽيا سڀ انڌيرا
لؤن لؤن دي وچ ٽئي خوشحالي، ملیا محرم ميرا
روحل ريجهہ رهيا رنگ تيري، ڪري عبادت گهيرا

لا: لام لقاء ويڪڙ دي طالب، هر دم رهن حضوري
هڪ پل پاسي مول نہ ٽيون، پريت جنهان دي پوري
مِنيو درد لٽي دلگيري، پائي سانت صبوري
روحل ٽيءُ قربان تنهين تون، جي نُور مليو نوري

ا: الف اول آخريي اوهي، ذاتي ذڪر فقيران
در دلبر دي آپون ڪهاوڻ، هن ڪاتي تڪبيران
سِر دي سودي عشق ڪڏوني، ايهو پرچار پيران
روحل روحان تنهان ديان ٽريان، تن طاقت من ڏيران

ي: يي ياري ڪر عشق ڏتوئي، ڪيتئي عين ڪرامت
ديکون شاهہ قرون متوالي، لٽي من ملامت
انڌي ڪون ول ڏهيان اکيان، ٽيا ايمان سلامت
روحل ڪُون هڏ منا لڳا، تيرا نانءُ نيامت (نعمت)

سي حرفي

الف – الله دي نالي ٻاجهون ڪوڙي اور ڪمائي،
دنيا ڏوتي سڀ جڳ موهيا، تيکون سمجهہ نہ آئي،
نال رذالي لاٽئہ ياري، ڏاريئہ ڇاڻ نہ ڪاڻي،
جنهن اهين رن ڪنون منهن موڙيا، "روحل" راهہ حقيقي پائي.

بي – بازي واه بڻائي صاحب، طالب طلسم والي،
ڪوئي سمجهي پُرش حقيقت، ساري الٽي چالي،
حال حقيقت حاصل ڪر گهن، جهولي قيل مقالي،
سر دي سودي ٻاجهون "روحل"، لڳدي مشڪل لالي.

تي – تات طلب رک هردم دل ۾، طالب دلبر والي،
باطن هويا برحال جنهيندا، ڇاڻي نہ اٽکل ظاهر والي،
هر رنگ دي وچ ويڪي ظاهر قدرت قادر والي
راز حقيقي ويکين "روحل"، کولين ڪڙڪي اندر والي

ٿي – ثابت بولي دلبر والي، باقي ڪوڙ ڪهاڻي،
هرجا وسدا حسن حقيقي، ڇاڻ اهوئي ڇاڻي،
رمز حقيقت والي ظاهر، هڪو ڏوٽا پاڻي،
حال اهو جي پاوين "روحل"، منزل اعليٰ ماڻي

جيم – جڏهانکر سر تي چايم، بار محبت والا،
حال عجائب سر تي آيا، هر دم حيرت والا،
هر جا راڳ ربوبي ڳاوي، مطرب وحدت والا،
سڀ دي همت ناهين "روحل"، ڇاڻي همت والا

حي – حقيقت حق دي هر جا، ڪڏان جلال تي ڪڏان جمال هويا،
هر رنگ دي وچ وسدا او هي، گرچ بيچون بيمثال هويا،
اهندا درجا آکان ڪهڙا، جو حال حقيقت نال هويا،
محنت واليان نون آسان، "روحل"، جنهن ڪيتا او نهال هويا

خي – خُمر حقيقت پي ڪي طالب، خيال خودي دا ڪاوين،
بار برهہ دا سر تي چاوين، غير نہ اندر لاوين،
"الانسان سري و انا سره"، گيت محبت ڳاوين،
سر دا سودا ڪَر ڪي "روحلَ"، وچ ميدان معرفت جاوين.

Gul Hayat Institute

دال – دمامي دردان والي، سر عشاقان وڃدي،
سُولي اتي مشڪن چڙهندي، ساجن ڏيڪ نه رڃدي،
ويڑ وروڌ نه ڇاڻن هرگز، صاحب صولت سڃدي،
"روحل" ڏيڪ بَديان تون ظاهر، قرب والي اوڪڃدي،

ذال – ذڪر فڪر دي نال رهين، ايهه دنيا ڏوتي ڇاٽين،
جڳ نون جُوني رول گهتيندي، وحدت ويسهه آڻين،
هر گهٽ جلوا دلبر والا، جي تون جوت پَڇاڻين،
"روحل" راهه حقيقت پاڪي، رتبه اعليٰ ماڻين.

ري – رمز ريُوبي ڇاڻڻ والي، ذڪر ڪماون ذاتي،
دم دم ويڪن دلبر سيتي، پاڪي اندر جهاتي،
ڇُٽ ڳئي مام مجازي ساري، رهي نا صفت صفاتي،
"روحل" ڏونهين رتي اهندي، ڇا نفي ڇا اثباتي.

زي – زباني ڪلما پڙهدي، مول نه معنيٰ ڇاڻن،
جنهان ڪلمان دل دا پڙهيا، سيج سڪان دي ماڻن،
"لا يحتاج" گذارن هردم، وائي اور نه واڻن،
وحدت دي وڻجاري بڻڪي، "روحل" سر سڃاڻن.

سين – سڃاڻن سر سڃڻ دا، اوڪا بار اٺاوڻ،
وحدت والي وادي اندر، مشڪل پيرا پاوڻ،
سَر دا سودا ڪر گهن اول، پيڇي راهه پچاوڻ،
"روحل" سڀ دي حاجت ناهين، ڪيميا قلب ڪماوڻ.

ش – شهه رڳ ڪنون پي ڪولون وسندا، دوئي گهتيندي دوري،
سيس نوا ڪي اندر ويڪين، ظاهر پريمي پوري
هر گهٽ دي وچ رنگ انهيندا، ناري هي يا نوري
"روحل" جيون ساڪي ٻاجهون، حق دي ڳال اڌوري

ص – صاحب دي ياد ڪرين، ايهه ساهه اتي ويساهه نهين،
محبت والي راهه ڪنون پي روشن ڪوئي راهه نهني
بار ملامت سر تي چاوين، لوڪ رسي پرواهه نهين
"روحل" دامن عشق دا پڪڑين، اس جيها شهنشاهه نهين

ض – ضرورت تيڪون ڪهڙي، ٻئنا ڪوڙ ڪماوين،
نال بران دي صحبت تيڏي، انگ پيوت لڳاوين،
امل حياتي قدر نه ڇاٽين، ناحق ويل وڃاوين،
"روحل" نانءَ الله دي ٻاجهون، ڪوئي خير نه پاوين

ط – طالب ترڪ ڪرين جي، طمعي تال تمامي،
هفت ولايت تيڏي خادم، بڻجن صاف سلامي
تون صاحب دا، صاحب تيڏا، رمز نه ڇاڻي عامي،
"روحل" موت نه ماري تيڪون جي هوئين عرش مقامي

ظ – ظهورا هرجا، قدسي ذات داسارا
موجان موج تلاطم اندر، پريم گنگادي ڌارا
ڪر گهن حاصل حال حقيقت ول عمر نه آسي يارا
"روحل" اکيان کول تي ويکين، ڪٿي سڪندر، دارا.

ع – عجائب رمز رباني، حال حقيقت والا،
جنهن ڇاتا ڇاڻ محبت دا، مگن ڪرن متوالا،
عشق خمار دي وچ گهاري، ڪيا گرمي تي ڪيا پالا
"روحل" گر اگر مين هويا، وسر ڳئي ڪشٽ ڪشالا

غ – غنا دي صاحب صوفي، نظر تنهان دي عين عنايت،
ڪيفي ڪيميا قلب ڪماون، هر دم چاهن عشق سلامت،
پي طهورا آبحياتي، ماڻن نيهي نينهن نهايت،
هر حالت دي وچ رهندي راضي، شامت اي يا راحت

ف – فقر ڪنون سڀ حاصل هووي، بي معنيٰ ايهه دلگيري،
دنيا اتي دين گنوائين، ڪوڙي شيخي پيري،
ساڌ سڏاڪي مايا ميڙين، ڪشف ڪرامت ميري،
"روحل" راهه حقيقت هٿ ڪر، باقي ڇاڻ زهيري.

ڪاف– ڪتابين پڙه ڪي خود ڪون، سمجهين عالم دانا،
ڪنز قدوري ڪافيه آسان، مشڪل محبت معنيٰ
علم عقل ڪنون جو وڃڳئي طالب، او فرد فريد فرزانا
"روحل" رمز محبت والي، سچ ڪر ڇاڻي مرد يگانا.

قاف – قدر فقر دا ڇاڻي اوئي، جو رمز رندي دا حامل
موهه ڪنون جو پاسي هويا، پرس اهوئي ڪامل
ڪامي ڪپڙي اوديا اندر، رهندا هر دم شامل
"روحل" ساڌ سنگت دي ٻاجهون، مڪتي من دي مشڪل

Gul Hayat Institute

لام – لنئون لنئون دي وچ جهوک جنهان دي، آون ياد سدائي،
ظاهر باطن ذڪر تنهان دا، اور نه وٽدي وائي،
"فَاذڪروني اذڪرڪم" دي، مرشد بات بتائي،
"روحل" مليا يار يگانا، انگ انگ راحت پائي.

ميم – موج محمدي اندرپاتم، سارا سر "الاهي"
رحمت عالم بٽ ڪي آيا، ڏيندا جڳ گواهي،
عرشون منزل بالا تنهن دي، جت اور نه پهت راهي،
"روحل" اشرف عالم اندر، بيشڪ ميڏا ماهي.

نون – نوبت وڄدي عشقان والي، پير اٽانهين ڪو پاوي
بار برهه دا اوکا ڏاڍا، سر ڏي ڪي سورهيه چاوي
موهه اهنڪار ڪنون ڪر پاسا، ڪام ڪروڌ ڪون ڏاوي،
"روحل" مرٽا اڳي جوئي مردي، ول موت نه انهان نون آوي.

واو – ويڪين جنسار حقيقت والا، ماهي هرجا حاضر،
گگن، منڊل دي گردش اندر، نقش انهيندا ظاهر،
گل قل جوت جمال دي شيدا، ذڪر ذاتي وچ ذاڪر،
"روحل" شڪ نه آٽين ڪوئي، اهو اندر باهر

هي – هدايت حق دي باجهون، جوڙ نه ڪوئي جوڙين،
چوراسي لک پيچري دا، سنسا سارا ٽوڙين،
نرمل نوري طوطي دا، حال حقيقت ووڙين،
"روحل" رمز رباني باجهون، اور طريقا چوڙين.

لا – لنون لنئون دي وچ لات لطيفي، اور نه ڪوئي بولي،
پريم ساگر دي چڙهدي لهدي رهندي هر دم چولي
رتن امولڪ مل ڳيا مينون، پر ڳئي خالي جهولي
"روحل" آنند هويا حاصل، پريم دي لڳ ڳئي هولي

يي – يقين دي منزل ڇاٽين، عشق حقيقت، عشق طريقت
عشق بنا ايهه عمر اجائي، عشق هي عالم، عشق هي دولت
ڇاڏاهين ڪنون منهن نا موڙين، عشق هي مذهب عشق هي ملت
"روحل" قول اهو نا فاسد، عشق عبادت، عشق هي طاعت

دوها

صفت ڪرو سبحان جي، جو آدانت مڌ هوءِ
سو ايڪو ايڪ اکنڊ هي، اور نه دُو جا ڪوءِ

ايڪو هي اکر ارٿ لَي، نهين ڪو اکر انيڪ
ري من پُولا مت ڪرو، انت جگ هي ايڪ

سو ايڪ ايڪ سب ڪو ڪهي، جانت نهين وِويڪ
سو ايڪ جوگي جوهري، الٽ سماوي ايڪ

ايڪو ايڪ جب درسيا، مٽِيو تن ڪا تاپ
روحل رتا ايڪسون، ست گر ڪي پرتاپ

ميل تيل وان ڪا نهين، نهين رنگ، نهين روپ
سگل برت ويا پڪ سدا، روپ روپ مين روپ

روپ روپ مين ديڪا، روهي رُوپ اروپ
ستگر وچني سمجهيا، روحل رُوپ انوپ

سَنمڪ هوئے درسن ڪيا، ڪيتي دِيا ديال
روحل رتا رام سون، مٽيا آل جنجال

Gul Hayat Institute

هندي کافيون

کافي

(۱)

(روپ آسا)

ٹلھ: اپٹا روپ پچان، سمجھ لیھ من درشن ایھي

۱. پنڈ برھمنڈ کُل راس تمھاري
کاھي کون کرت کمان.....

۲. جئسي شنگھ اجیا مون ڈولا
جانت ھوءِ اجان.....

۳. کستوري وسي مرکھ کي ماھین
بن کنڈ یونڈي سونگي جائین
ھوءِ رھیا حیران.....

۴. جن تم کون نھپي کر جاتیا
رمتا رام سکل گھت ماتیا
سیئي ساڈو پروان.....

۵. تین لوک منھ تمرا واسا
کاھي کون تم قرت اداسا
جان سگھین تو جان.....

۶. جب میري پریت صاحب سون لاگي
"روحل" رین پرم کي پاگي
تنت تال غلطان.....

کافي

(2)

(روپ کانڑو)

ٹلھ: موھن سون پریت لگي ھني موري

۱. نا جاتان کیھا جیتک لایا
آپ کنون چا آپ ملایا
پائي پریم کي ڈوري...

۲. سرت نرت کي ڈوتي لگائي
بن چھیا کي بات بتائي
کس لیا دل زوري...

۳. انحر واٹي اکنڈ تن لاگي
بھیا چت چیتن کیا پاگي
ٹوڑ لاکي توري...

۴. پانچ سکي مل منگل گایا
"روحل" رات کٹي دن پایا
ملیا شامر کشوري...

Gul Hayat Institute

ڪافي

(۳)

(روپ سارنگ)

ٽلهه: برسٽ پريم بادل ڪهن ميهه
برهه ڪي بوند پوڙي جن اوپر
دن دن وڌت سنيهه

۱. انبرت ڌاران رم جهم لائي
پيوت امين رس ٽاهر پائي
ڪرم نه لاگي ڪيهه

۲. گاجي گگن ۾ انحد گهور
ڏادر بولي چاتر مور
آتم پايو پيهه

۳. گيا گهٽا ڪر ڏهه ڏس آيا
جيو سيو ۾ الٽ سمايا
پول ڪي تن ديهه

۴. چت چيتن ڪبڌيا پاڳي
"روحل" روح انترڌن لاگي
چرن ڪول رس ليهه

ڪافي

(۴)

(روپ ڪانڙو)

ٽلهه: جيڏيون ڏي منهنجو جيءُ ريجهه رهيو
پي ڪي بدن پر اچانڪ درشت پري

۱. ڪنهن سين ڪهون ان سڪ ڪيان باتان
آسا سگل سري.....

۲. برهم اگني ڪي جب دونهين ڏکاوي
من ڪي ممتاجري.....

۳. "روحل" رات ڳئي، ڏن پايا
لاڪي پريت ڪري.....

Gul Hayat Institute

كافي

(٥)

(روپ بلاول)

ٹلھ: ميرا من موھ ليا جادوگرني

١. نا چاڻان ڪيھا چينڪ لايا
نيند پڙي ٽو آڻ جڳايا
نظر اسان ول ڏرني
٢. برھ بان اندر سون چوٽي
ممتا متڪي سر پر ڦوٽي
ڪئي ھوتي جل پرني
٣. ڪيان گلي ۾ درسن ديا
پاڪي ڏوري، اپڻي ڪر ليا
چت لڳا جا چرني
٤. يہ ھي دان مانگي اي جن تيرا
"روحل" ڪون ڪر راک جو چيرا
آپڙا تيري سرني

شبد

جنھان عشق دي چاشني چک ڏني
پيتي پريم پيالي، سي جاڻندي ني
١. نيھي نينھن سچ دي راتين ڏينھان
جنھن دي تانگھ ٽٽان دل تاڻدي ني
٢. جنھن دل اندر ديدار ڪيتان
نال يار سدا سڪ ماڻندي ني
٣. روحل رنگ ڳوڙھي رچ لعل ٽيءُ
وچ مليئي اصل جنھن ڪاڻ دي

شبد

ٹلھ: اس دار درونی دي اندر ميان
عجيب کيل ڏٺا يار آپڻي دا
١. سپ گھٽ ۾ گھونگھٽ ڪر چلي
خالي ٽان نھين ڪوئي ٽاقڻي دا
٢. ديکو حد بيحد ڪي آرسي ھي
بنا حد، بي حد نہ جاپڻي دا
٣. "روحل" رنگ لگا گور گيان ديا
سوھڻ شبد ھي راھ سجاپڻي دا

Gul Hayat Institute

ڈمال

(روپ بسنت)

ٹلھ : موري هردي قوليو برھ باگ
مل شام سندري کيلي قاگ
۱. سيج صراحي رام رس پايا
پيوت پريم سرگئي کايا
امر پيا پيالا چاڻ،
کيون نہ لاگي جم کا باڻ
۲. تنت تال سنک انحد باجا
پانچ سکي مل ناچن لاگا
الٹ سلٹ جب ملیا ایک
پول گیو سپ پرم پیک
۳. چوٹي امين رس کي پچکاري
پيچ رهي پيا سنگ پياري
برست بوند عنبير گلال
سپ کٹ ديکيا لعلون لال
۴. بڑا پسارا ایک مول
چوراسي لک لاگا قول
من پورا ٹان کري کنجار
۵. گيان ديپ کٹ بھيو پرکاس
اکيان انڈيرو سکل ناس
چين ليانج تنت سار
کر کرپا ایسو دينون سنگ
"روحل" اہ نس راتو رنگ

ڈمال

(۲)

(روپ بسنت)

ٹلھ : چلو پيا کون ديو مبارک، انند ونن کي وڈي
اي اوسر قرھاٹ نہ آوي، آج بسنت رت آئي
۱. کيتا بيک گيا بن باسي، شام سندري سنگ
ديکت پول گيا سنسارا کو، هريجن راتا رنگ
۲. بيل چنبيل قلي قلواري پدرا کرت کنجار
هي کو پريمي پريم رس رسيا چين لي تنت سار
۳. کس چت چندن عنبر آتم کا قيصر کرني سنگ
پر پچکاري پريم کي ماري پيچ رهيو سپ انگ
۴. پانچ سکي مل، منگل گاوي، اڈت عبير گلال
سرت نرت دوئي ناچن لاگا باجي انحد تال
۵. گيان گلي ہر اکنڈ ڈن لاگي، کيلي شام کشور
"روحل" رلبل درسن ديا جيسي چند چکور

Gul Hayat Institute

كافي

تلهـ : دل تخت هزاري دا رانجهو
ميڈي ماهي نال محبت اٹكي هي
١. چوڑون چوٹي ناهي، من مني لڳي
پاكي پيچ چوكي چت چٹكي هي
٢. ڈي ڳل بانهه ستي، سك سيج اتي
چاتي نال پياري لڪ لٹكي هي
٣. "روحل" رات هجز دي هٹ ڪئي
جاڳي جوت ڈٹي مهان ڳهٹ ڪي هي

كافي

(روپ جوڳ)

تلهـ: چيٹك لايا، ڙي سهيون! سانون رانجهو ميان

١. اندر نهان تان بهڻ تي آوي
باهر نهان تان برهه ستاوي
كو كامڻ پايا

٢. مين اياڻي نينهن كيا جاڻان
برهه بشير نانگ سماڻان
كو جو ڈنگ چكايا

٣. رانجهو منگ ڳڻم درگاهون
"روحل" توبه كيڙيان دي راهون
هادي سو هوت ملايا

Gul Hayat Institute

سي حرفي

الف: الف ايڪ الڪ هي جوئي، سڀ گهٽ پيتر ديکهيا سوئي
جهان ويکان تهان نرمل نور، سب نرنترهي پرپور
ب: ب بادل بن ورسي ڌار، بن بجلي چمڪي انت اپار
پيوي امرت پريمي پورا، تهان پهنچي ڪوئي وِرلا سُورا
ت: ت تن ڪوج چڑهيو نرواڻا، تهان نه پهنچي جر ڪا واڻا
امر پيالا هردم پيوي، ڪال نه ويا پَي جگ جگ جيوي
ث: ث ثابت ڪر انتريامي، آدانت ڪا جهُونا سامي
انتر ڪول ملي ڪوئي پورا، نريه ناد بجايو تُورا
ج: ج جگت تج جهوٺا سنگ، جهوٺي سي آ لاگي ڍنگ
رام نام ڪي بيڑي ڌار، يَو ساگر چڑهه اُترو پار
ح: ح هانسي مت جاني ڪوئي، تن من ارپي سُورا سوئي
پهلي مري پيڇي قر جيوي، امر پيالا سو سنت پيوي
خ: کهي ڪالڪ (خالق) سون جو ڪو لاگي، جر سر ناري اهنس داگي
سُن- سِکر ہر آسڻ ڪري، هر دم جيوي مُول نه مري
د: دال دُڀاري هرڪي لاگي، "مين" "ميرا" نندرا سون جاگي
آرڌ شبد ہر رهي سمائي، نهين تو جنم اڪارت جائي
ذ: ذ ضرورت ميلي وچ هينئين، گپت ڪٽا پرگهٽ سون لهئين
ر: ر رڻ جهڻ لائي جهٽڪار، انتر ڏن ڪي سڻي پڪار
منوا مست مگن هوئي بيٺا، آپ آپ ہر آپئي پيٺا
ز: زي زورا لگي نهين ڪوئي، پئي ڪِرپا تب درسيا سوئي
پايا سڪ، پرم سپ پاگا، اُلٽا چِت، چيتن سون لاگا
س: سين سنتوک پايا قل لاگا، جنم مرڻ ڪا سنسا پاگا
مٽ گئي ممتا سهج سمايا، آپ آپ ڪا درسن پايا

ش: شين شراب پريم رس پِيا، منوا مگن هِيا، رس ديا
ان من ڪي گهر صورت سماني، گرها ڪير تجيا سب پاني
ص: صواد صَبوري سانت جب آئي، پُولا ٻٽڪڻ ٽائي پائي
جاگي سَبُدَ، پرمنا پاگي، رام نام رسنا ڏن لاگي
ض: ضواد، ذرا ڪچ وان بن ناهي، تب گهٽ ڪيلي جاءِ بجائي
انڌا لوڪ نه بُوجهي ڪوئي، تب جاني جب ڪرپا هوئي
ط: طوئے، تنت جب درسئے ناهين، مورک ڏونڊي سَڄان جائين
بنا وچار ڪوئي نهين پگرا، پئي ڪرپا تب سورج اُپريا
ظ: ظوئے، ذات جب اپٽي بُوجهي، تين لوڪ ڪي مهما سُوجهي
جاني ذات تب ڪرپا ڪيني، ايسي بُدَ ديا ڪر ديني
ع: عين، عنايت هر ڪي جاڻي، برسن لاگي امرت باڻي
گئي پراڻي جوبن آيا، جر سون ليڪا ترت چُڪايا
غ: غين غصا تج، نرمل رهئي، نندڻا نيڪي سر پر سهئي
چاڙ سياڻپ بهو چترائي، ستگر سبد ملي رگهو رائي
ف: فے فڪر تج جهوڻي آسا، حد گهر چوڑ، بيحد گهر واسا
آرڌ اُرڌ مل ممتا ماري، جيتيا چيتن منشا ماري
ق: قاف قرار مين تب هي پايا، جب آتم رام ڪي سرني آيا
چاڌيا جپ تپ سرني آيا، آپ آپ ڪا درسن پايا
گ: گاف گيان ديپ گهٽ جاگيا، پيا اجوار جب پارس لابا
ڪنچن ديهه پئي سپ ڪايا، ايسا رتن امولڪ پايا
ل: لام، لگن هرسون، جب لاگي، پورن- پد پايا من پاگي
پاپ پُن ڪا بندن ٽُٽا، پئي ڪرپا تپ جر سون چُٽا
م: ميم مهارس جب هي دِيٺا، جب چڪيا تب لگا ميٺا
پريم پيالا پر پر پيا، سرڪي ساڻي صاحب ليا
ن: نُون نام جب نِهچي آيا، جيو سيو مين الٽ سمايا

ڪ: (۱) ڪ وارو شعر ڪونہ لکيل آهي.

Gul Hayat Institute

چوڑيا موہہ پيا متوالا، انتر گھر ہر پيا اجالا
و: واو وِويک وچار سپ ٹاکي، سو "پي" پايا پياسي جانکي
چاند سورج دوءُ ايک گھر آيا، چنچل چت نھچل پد پايا
ھہ: ھي ھاري ماني، تب جيتي، مُسکي امر پيالي پيتي
دعوئِ چوڑي داوِ تب آيا، نِر دعوئِ ٹي ترنجن پايا
لا: لام لگي لو پُورن پايا، انيک مُورتين درشٹي آيا
کيا کھون کچ کھيا نہ جائے، اَن مَن کلا سھجون گھر آئے
ء: الف الله گھٹ پيتر آيا، سنڈ سنڈ مِل الک جگايا
مَن ڈن سيتي لاگا لارا، درسيا پُورن برھيا اپارا
ي: يے ياري جب کينھي آپ، مِٹيا ديکا تن کا تاپ
چوڑيا جپ تپ سَرني آيا، روحل رتن امولک پايا

اٹ سبد روحل صاحب کي لکنت

سبد روُپ:- ا

ٹل: ھر ھُون صاحب سکل کُو پالون
مين ابناسي اُپاوَٹھاري
انترا: گِرور پر پھلاج گڑ کايو
ھات دي کرمين آپ بچايو
اگني مان باغ بنايو- توڑ ناخن سي ھرناکش ماريو
ھريچند نون بيراگ ہر دينو
تخت چڈائکي تياگي کِينو
تاراکو پکڑ ھات ہر لِينو- اھڑو ساچ اُباريو
کورُون پانڈوَن کا کيل رچايو
دروپدي کو مين چِير پھنايو
کر اُدماد مَي وچ مَين لڑاتو- مھا ھماليہ يُدشٹر تاريو
کل جگ ہر بل کا سَت وَيا پيو
ميري ست پر اپنا ٹن آپيو
ست کي کارڑ مين ايہ جگ ٹاپيو- ليکي وِوان او سورگ پڈاريو
نام ديو کِي مين چَن چَڈائي
کرما بائي کِي کِچڑي مين کائي
نائي ھوئي مين کوڑ متائي- سيڑ پگت کو مين کاج سنواريو
ڈيني پگت کا ھُوا مين خالِي
باند کيداري مين کيني نالِي
پريم پِيلني سُون پريت مين پالي- بير لِيا ھاٹ سنھس پساريو
ساڈ کبير ھُوا مين کاسي
مِل پنڈ تان تون کيني ھانسي
اک پل ہر کَبِير پيا اُداسي- ديبل ہر بَھہ بار اُتاريو

Gul Hayat Institute

سبد روپ-۲

ٹل: پائي ري، تجدو کُسنگ، سانچو سنگ لي گران کا
انترا: اِسي جگت مين جنم لي آئيو
کرکي نِواس بهُت سک پايو
سک مان ئي هي تُم کَلنک لگايو اهڑي سک ہِ هَي هاڻ
بالا تَن تُون رَم رَم هاريو
پُورب جنم کو بول وساريو
آگلو کهيو تي اگ مان تي هويو- پاچي نهين رکي پچاڻ
مات پِتا سَون تون پريت لگائي
کُٹنب قبيلو پاوي پائِي
سَنگ نهين چالي لڙکا لگائي- انڈا پراڻِي اجاڻ
ميري مَندر مَحل جهروکا
نام بِنا قِيکا سپ رُوکا
تَرشنا نه پاگي قِري اُو پُوکا- سوئي هَي سَوان سماڻ
کال پکڑ جب تيرا سانس تاڻي
تيلي تيل پيڑهي جِيوَن گهاڻي
بدرو هو سي پل ہِ پِراڻي- لي پڑو پُورو گر جماڻ
سَهج سياوَ صاحب جي کا سُورا
اُو نَر کهيو سدا سَنت پُورا
آيو هَي داوَ بَنو هَي ظهُورا
جاڻ سکي تو جاڻ
سيوگ: (مقطع) سانچي گران سَون کوئي هيت لگاوي
آوا گون ہِ کيُو نه آوي
کَهت روحل اُو امر لوک جاوي
اوهي آلک پُرس کي آن

سبد روپ-۳

ٹل: آگر پَنڈ کي گر مهما ياري
کيُو نه اُتري پريم خُواري
انترا: گياني نه ڈياني جوگ نه ساڈنا
سَمجهان کي مت جيت نه هاري
ساکي نه سبد، نه اوهَن سوهَن،
بيدَ کَتيب سَکل سُون نياري
هِندُو نه تُرک جوگي نه سنياسي
رهت ادول نهين پيک ڈاري
اَنتر جامي اَنتر کوليا ممتا من کي سَجهين مارِي
اَن مُون پُرس مليو گهٹ مانهين
وان کي پِريت لگي آت پياري
سُورا هووي سَنمُک جُوجهي
پيٹ پَرم کِي غير وِداري
سيوگ: نهين کَچُو نهين مان ئي تنهن کچ پايا
سَتگر صاحب مين بلهاري

سبد روپ بلاول-۴

ٹل: ميرا مَن موهه ليا هي جادوگرني
انترا: ناچاڻا کيها چيٹک لايا
نِيند پَڑِي نون آئي جگايا
نظر اسان وَل ڈرني- ميرا من....
وِرهه باڻ اَندر سُون چُٹي
مَمتا مَٹکي سَر پَر کُٹي
مين گئي هوتي جَل پرني- ميرا من....
سيوگ: اِيهي دان مَنگي ايهه جَن تيرا
روحل کو کر راکو چيرا
آپَڑي تيري سَرني- ميرا مَن....

Gul Hayat Institute

رَوپ کانھڑو-۵

تل: جیڈیون! منھن جو جیئڑو ریجھہ رھیو ھَي
پیا کي بدن پر اچانک دَرشٹ پڑي ھي
انترا: کنھن سین کَھون اِن سک کَیان باتیان
آسا سگل سري
بِرھا اگني کي جب دَونھین دُکائي
من کي مَمَت چَري
سَیوگ: روحل رات گئي دن پایا
لاگي پریت کَري

سد کانھڑو-٦

تل: موھن سَون پریت لگي ھي موري
انترا: نا جاٹا کیھا چیٹک لایا
آپ کِنُون چا آپ مِلایا
پائي پریت کي دوري- موھن سَون پریت لگائي ھي موري
سُرت نرت کي ڈَني لگائي
بِن جِیِیا کي بات بتائي
کس لیا دل زوري- موھن سَون پریت لگائي ھي موري
آنھد واٹي آکنھ ڈن لاگي
پَیا چِت چیتن کَبُدیا پاگي
تروڑ لاگي توري- موھن سَون پریت لگائي ھي موري
سَیوگ: پانچ سکي مِل مَنگل گایا
روحل رات گئي دِن پایا
ملیا شیام کِشوري- موھن سَون پریت لگائي ھي موري

ڈمال رَوپ بَسنت-۷

تل: میري ھردي قلیو بِرھہ باگ (باغ)
مِل شیام سُندري کیلي قاگ
انترا: سَیر صَراحي رام رَس پایا
پیوَت پریم وِسر گئي کایا
آمر پیالا پیا چاڑ
کیھو نہ لاگي جس کو ہاڑ
تنت تال ڈن انھد باجا
پانچ سکي مِل ناچن لاگا
الٹ سَلٹ جب ملت ملت ایک
پَل گیو سي پَرم پیک
چُني آمِي رس کِي پچکارِي
پیج رھي پیا سنگ پیاري
بَرست بُوند عنبیر گلال
اندر باھر دیکھیا لال
بڑا پسارا ایک مَل
چوراسي لاک لگا قل
من پونَرا تنھن کَرُون گنجار
چِینھہ لیا نج تنت سار
سیوگ: گیان دیپ گھَٹ پَیو پرکاس
رین اندیرو سکل سو ناس
کر کِرپا ایسا دِینُون سنگ
روحل آنِس راتو رنگ

ڈمال رَوپ بسنت-۸

تل: چلي پیا کو دیو مبارک
انن دن کي وڈائي
یہ اوسر قرھات نہ آوي
آج بسنت رَت آئي

Gul Hayat Institute

انترا: کیتا بیک کیا بنواسي
شیام سُندري سنگ
دیکت یُول گیا سنسارا
(کو) هر جَن راتا رنگ
قل چمیلي قلاري اور یونرا کري گنجار
هي کو پریمي، پریم رس رسیا- چِینهہ لهي تت سار
کس- چت چندن عطر آتر کا
کیسر کرني سنگ
پر پچکاري پریم کي ماري پیچ رهیا سپ انگ
پانچ سکي مِل هوري کیلین
اڑت عنبیر گلال
سُرت نرت هوئي ناچن لاگي باجي انهد نار
سیُوگ: گیان گلي اکنڈ ڈن لاگي
کیلي شیام کِشور
روحل رل مل دَرسن دیا- جَیسي چاند چکور

روپ-۹

تل: فقیران نُون صاحب لگداهي پیرا
انترا: گهٹ ہر هي گنگا گهٹ هي ہر جمنا
گهٹ هي ہر ناکر دوارا
گهٹ هي ہر برهما گهٹ هي ہر وِشنو
گهٹ هي ہر سِو کا پسارا
گهٹ هي ہر چندرگهٹ هي ہر سورج
گهٹ هي نو لک تارا
سیُوگ: کهت روحل شوِ پیُئي ساڈو
دِوندِ لیا گهر سارا

روپ-۱۰

تل: ایسا کوئي هَنسا کایا گڑهہ جیتي
دیس هماري آوي
انترا: کرم جال کي مانهہ اکوڈا
کِهہ کر قند کٹاوي
پوري گر کي چَرن کَمل پر
اپنا سِیس نواوي
ست سبد ستنام کا بیڑا لي
پریم کي فوجَ چڑهاوي
سُرت نِرت کا جهنڈا روپي
دیر (سو) اگر دوراوي
اَرگهہ ارگهہ مانهہ کري لڑائي- باوَن جوڈ هٹاوي
پانچ پچیس کا دیرا لوٹي- آگي منزل اناوي
من کو مار سپ دیکت لوبي
انل کا کیل سماوي
ڈام ادیٹ کا بَنڈ مکانا- نِرگن کا گن گاوي
حد گهر چوڑ بیحد گهر چلیا
قر پاچا نهین آوي
چوٹي پَد سُون پرا گوچر- پُورا هووي پاوي
سیوگ: روحل نام انام انامِي
نج نیهہ نام کهاوي
اچرج اپرم کهیو نہ جاوي- گنگي گنگ سناوي

هوري روپ بسنت-۱۱

تل: لال گلال اڈاوي- هورِي کیلي نِرنجن
هان رِي سکي میري کایا کي مَندر
آهنس منگل گاوي
انترا: هار سینگار قلون کا سیهر
آتم رام چڑهاوي

Gurmat Hayat Institute

کام کروڈ مٹي جب ممتا
هَرَ چرني چت لاوي
گيان گلال چودس برسي
برهون بادل لاوي
سيوگ: انتر جامي سون کيلي هوري
روحل رنگ لگاوي

هوري روپ-۱۲

تل: هوري قاگ مين کيلون مين
اپني پيا سنگ پياري
آئو رِي سکي آج سهج سِنگاري
ايک ايک نياري نياري
انترا: عنبير گلال کي پوٹ اڑت هي
پرير پري پچکاري
جَل کيسر کا اَنت ڈوهارا
هوئي رهي گجکاري
آنگيو پيني ميرا سالوٹون پينو
نک سک روم روم ساري
چنت ڈتاکا باجا باجو
ايک ڈن لاگي پياري
آمي رس مدو پي چاک رهي هي
نينا چڑهي هي خُماري
سيوگ: روحل سپ گهٹ بسنت بهاريو
چَو کونٹ چوڈاري

هوري روپ کليان-۱۳

تل: هَر سَنگ کيلون مين هوري هوري
آج بسنت کي رت آئي
انترا: تيل قليل لگائي سکي ري

قِر آنگلاج کي چوري چوري
سِرکِما کي چوري سجائي
اگر، چَندن، پَرمل کستوري
گهِس گهِس پرئيي کتوري کتوري
تلک مانگ سيندُور چڑهائي
پاوِ دَيا کا بُوکَن پَريا
ناک نَت موتين جورِي جورِي
گيان اَنجن کي ريک لگائي
پرير کيسر جَل پر پچکاري
کيلي شيام کِشور کِشوري
برهَ گلال لگي پوٹ اڑائي
سيوگ: روحل رِلمِل شيام سُندري
هرک هوت کِيو ري کِيو ري
رَسنا رَتونَت قاگ رچائي

سبد رُوپ-۱۴

تل: جاٹي نهين کو مَرم همارا
هر هون سَرب سرب کي مانهين
آنت سَکل سُون نِيارا
انترا: آدم پي هر هون، آنت پي هر هون
سپ ميرا و ستارا
ميرا بجري ديهه آنوپي (نِرَنتر)
پرگٹ کيا آکارا
اَسَنک جگان هو گپتي رَهيا
آپي هي آپ نِرڈارا
پيچي هر ست سَبد کيا پَرگٹ
جان سُون پيا رَٹکارا
آنگڑ عقل نک لَنک نه نامي
جِيون ايک برج دس دارا

Gul Hayat Institute

اِس دار مـــــان ئـــي دَس دارا
جو چٹکي جِس کا پَسريا پَسارا
گت کي کارڻ اوگت دام ٹاپيو
اَکيـــ مَنڈل چـــوبارا
اَهان اکميـــرا وَنس رَهت هي
کهـــيـــو اَپـــرن اَپـــارا
اَرنـــپ مـــانهـــ اِک تيج اَپايا
کِيا وانهـــ پوَن کا وســتارا
اِنچِيا مون پانچ تت کيا پيدا
اَنـــدآ کـــاڻ اَپـــارا
ايڪ اَندآ ڦٽ ڦنديا جَل مانهي
بِيج هُوا سَهيس کَلي پر کرتارا
اس کي ناپ مون برهما پيدا هُوا
برهـــما بيـــد (ويـــد) اُچارا
برهماند رچا چار جگ ٹاپيا
يـــا شِو شـــکتي کا وســتارا
اُتپت لي بارهـ پنت هلايا
يـــ ســـب اول بَنـــوارا
سيوگ: بِچڑيا هَنس کوئي مُول کو پُهنچي
اوهي مـــيـــرا سنت سـچـــارا
اَسنک پَون وان کو ديئون پَتشاهي
کهـــيـــروحـــل نِـــرڌارا

روپ-۱۸

ٹل: کهـــو ٹر اِيســـرداس ويـــراگي
لـــگـــن تمهـــاري کِس بِڌ لاگي
کام ديک ٹر پَيـــو هو تيـــاگي
بـــات بـــتـــادو اگـــر سُون آگي
تو مـــين مـــانون سـانچي

انـــترا: ست صـاحب ٹر کهـو کسي کو
کَونســا صـاحب تيـــرا
نـام اور نـام جسي کـا نـاهين
کهـــان اُسي کا ڈيـرا
سُون مـــهـــاسُون اَسُون نـ هُنتي
رُوپ اَرُوپ نـــ ڈارا
نِهـــچت اَچِت کُون چِتـا نـ هُنتي
سَرور نـا کـوهَنســـا
اَکَيـ منڈل ناکو محل جهروکا
سپت سيج وان کِيون پَنسا
تـــيـــج پَون آکـاس نـــ هُتي
ڈرتـي نـا کـو پـانـي
پـانـچ تـنـت مُول مـايـا نـ هُتي
رَچنـــا کِر رَچانـــي
چاند سـورج کي اُتپت کيسي
اور نـــو لـــک تـــارا
چودهن لوک ايکوسي برهماند
کـون بـنـاوَ نـهـــارا
کون ديس سُون اَندا ڈنـا (ڈوتا)
ويـرج کـهـان ڈهـرايـا
برهما بِيج پيـال (پاتال) سُون لايا
پيـال بر کَهان سـون آيا
گـرپ کـي مـانـهـي پِنڈ رَچنـا
گهٹ هي بر گهاٹ گهڑانا
اَس گهٹ مانهي کو اوگهٹ آکان
کـئـي ڈام کـا پُرانـا
جل ٹل برهـمـا وِشـنـو نـ هـوتـا
نـا کـو مَهـيس گـڈيـسـا
دَس دگـيـال کُرمـن نـ کـا سـپ

Gul Hayat Institute

کھان ڈول کھان سیسا
اگم سون آگي کوج بتاوي
تو تیرا گر سانچا
کوج بنا جو بیک جوئي پَھري
سو نٹوارا نانچا
سیوگ: صوفي صاف سکل سَون نیارا
صاحب ھي سَرمَستا
کھت روحل کوئي سنت بیراگي
رھت ھمارا رَستا

رُوپ-١٦

تل: ساڈو مِتیا منڈپ منڈاٹا
جُوئي اِشٹ باند بینا
سیکوئي دیکت مانھ یِلاٹا
انترا: برھما وشنو مھیش گنیشا
مَنڈپ مانھ بنڈاٹا
آپ بانڈا آب کِر چُوٹي
ایھ تو چارَ جگ مانھ اٹکاٹا
کوئي کھي (اَ) لِیل پُرس ھي صاحب
جَل مانھ جَل ملاٹا
پاٹي ھووي صاحب تو سُک کیون جاوي
یہ تو کُوڑ کھاٹا
کوئي کھي شِو شَکتي ھي صاحب
جوڑي مُون جَرکاٹا
کَر کَر یوگ ایھ یوگي مرگئي
پرلي مانھ سماٹا
کوئي کھي تو سیس ھي صاحب
جِس پر بار اُٹھاٹا
کُورم سیس کُونجر پي مرگئي

کال کي قانس قِرایا
کوئي کھي تو مَن ھي صاحب
پوَن پراڈ کھاٹا
تَوان تتان تون ھَي صاحب نیارا
ایھ تو دُوسر مانھ اُلجھاٹا
کوئي کھي چاند سُورج ھي صاحب
اُردَ نام اُلٹاٹا
چاند سورج تارا پتنگ جوت کا
آکل کلا ہِر کلاٹا
آد پي نھین انت پي نھین
مَد ٹھرڑ مُور کاٹا
اِکوسي برھماند چکر کال کا
جَم کو جَر سون قساٹا
آدب کرب سَون کوئي کروڑت ہِرسُورا
امر لوک پھنچاٹا
اور سرب چوراسي کا واسي
مٹیانا آٹا جاٹا
سیوگ: اُونچ ھو وي نیچ کوئي آگیا ھالي
کیا راجا کیا راٹا
کھت روحل میرا کَھیا کوئي ماني
تو بتاؤن اصل ٹکاٹا

رنچتا رُوپ-١٧

تل: لاگي لگن سجن کي
کِس ٹون کھیو نہ جائیي
چوڑا تو چُوٹي نھین
لونءَ لونءَ ہِر سمائیي
انترا: بیچُن نَمُن کھت ھَي
جس کي ھئي نہ پائیي

Gul Hayat Institute

دیکن ہر نہین آوتا سو
برہہ دیا تبائی
تِس کي برہہ بِچھو کا جس کو جو ڈنگ لگا
تجھ بِن کوئي نہ جاني
اُس درد کي دوا
سیوگ: ایھي رنچتا روحل کي
کوئي سُني دل لگائي
جِس تن لاگي سو جاني
ھي عشق بڑي بلا

آرتي رُوپ کلیان-۱۸

تل: آرتي کیجئي گور داتا تیري
مِٹ گئي ممتا دُرمَت میري
انترا: پانچ پچیسي سھجي ئي ماریا
یو ساگر ہر دُبَت تاریا
سُتي ھوتي اب جاگي سویري
تُم میري سَتگر پران آدَاري
سکل کا صاحب پر اُپکاري
انیک سمایو تاري دام و دیري
چَرن کَنوَل چت میري لائیو
پُول پَرم دُک سھجي ئي پاگو
نظر نہ آوي کوئي بَیر نہ بَیري
کیسي واکاٹ کران مین وَڈائي
ایک جِیپ سي کھي نہ جائي
اَدک اُپما اُتر اُچیري
سیوگ: ھَرکِ گن تیري گایو
روحل راھہ اگر کو پایو
لیو نِواس کَتي جر قیرِي

آرتي روپ-۱۹

تل: سَنجھا آرتي گر کي گائو
دَیا پاوَ چِت اپني لائو
انترا: کِمیان دنڈوت کرو لک واري
ایسي راکي پریت پیاري
لگن لگاؤ توڑ نیاؤ
سِیل سنتوک کِمیا اَنگ جرنا
سِیس نوائي چَرن پر ڈرنا
اپني صاحب کا مُجرا پاؤ
پاوَ سَپاوَ کر راکو پیلا
سُرت نِرت لي کیجئي میلا
دم دم ایسا اچرج اُماؤ
بَچني ساچ سدا نِرواٹا
پاؤ آد اصل تکاٹا
مَرت لوک ہر قِر نہ جاؤ
سیوگ: پرمانند سک کَیسا کھئي
روحل رمز سمجھہ تِر رھئیي
سَت سَپدان سَون نینھہ لگاؤ

رُوپ-۲۰

تل: آج موري سنت پُدَاریا
سنت پُداریا ھَرجن پیارا
وَل وَل جاؤن مین بلھارا
انترا: آج موري آنگن آبا
یئي وَدَائي، جو ویاھي مَنگلا چارا
پاوَ یگت کي مین کَرون رَسوئي
آنند کَرون آھارا
سھج سک کِي مین سیجا وچائي
پاؤن موک دُوارا

Guru Hayat Institute

سیوگ: کَہت روحل سنت پَلي پدارِیا
پایا درسَن دیدارا

رَوپ- ۲۱

تل: چیتن راجا چڑھیا یُدّ اُپر
جاسَون وٹکا گڑ لیٹا مورا پائي
ہمت، ہتیار، سات سبد، گن گرَو کا
جاسَون کَہ کَہ کرت لڑائي
انترا: وِرہہ کي فوج چڑھي اَنیاري
جاسَون اَنحد باجي نغارا
جَھنڈا جھولي مہابَل اگر کا
جانسون کیا میران ہر مارا
دوئي دَل آٹ لَڑا رَڑ مانہي
جانسَون کیہہ اَدي اسمانا
سِیس بِنا جَدّ کرت ہي سَورا
لگ رہیا گھمسانا
سَرت کي سَرنگ گگن گڑ توڑیا
جانسون مَنڈل پگون مانہہ کِیا
تَرشنا ہٹائي ممتا مِن ماري
جانسون پکڑ جائي گڑ لیا
تیج کي توپ چُٹا دم دارو
گیان کا گولا اَڑایا
موہہ پرم کا وِچلا بُرج پاگا
جانسون مَن کا بَل ہٹایا
سیوگ: ساري جِیت بینا سِنگھاسن
آتل پائي تپشاہي
روحل صاحب سگل کا کَرتا
جانسون الٹي اکل چَلائي

سبد رَوپ- ۲۲

تل: اَد کوئي ہَنس دیس ہماري آوَي
کري مانسرور دیرا
انترا: یَو ساگر کي کانٹي ہي رکڑا
جا مین لِیا ہي بسیرا
دال پات وِیرا بِک مانہي
الوڈا پَنک مت کوئي پَنکیرا
مَرت لوک ہر مَرمَر جاسي
کاسي چوراسي را قیرا
چودھہ جل تل کل کا ہیرا
دیا چو قیر گھیرا
آٹ ہوتي رین پڑ گئي بچ مین
جا میٹ پرم اندیرا
اوہي دیس ہلو جہان سدائین چاندٹا
اَنیَو گنیان اَجیرا
ایہہ پگلان کا دیس ہي، ہَنسان کا نہین
اڑ کر چلٹا سویرا
پورن ہنس ملي کوئي ہَنس کر
تو لي جاوي آ پیرا
سیوگ: آگي سون آگي اب چل نگري
پَرم دَام پَر ہیرا
کَہت روحل سَنو پیئي ساڈو
اَہان ہي آسٹ میرا

روپ- ۲۳

تل: مایا کي قند ہر ہنس بنڈاٹا
اَمر لوک کِہر جاسي
انترا: اَوگھٹ چوڑ کر کي گھاٹ ہر آیو
بَٹ نَو پنٹ پَچیسي

Gul Hayat Institute

پانچ پچیس پریوار هي وان کوي
جانٌ مانهي مَن مَواسِي
اوهي گهر آپنو يَل گيو پراڻي
جنهن گهر کو هَنتو واسي
هَتي تو نِربنڌ آئي بنڌاسي
پڑيو کال کي ڦانسي
مات پِتا پائي کُٹنب قبيلو
پيو کَل پريوار کو پياسي
سُوت پارجا سوا رٹ کي سنگي
چوکس انت چوراسي
لوک لاج کَل مرجاد کوئي چوڑي
نِر يئي رهي نراسي
لگن پريت کي گران سو لگاوي
سو پاوي پد نِواسي
پُوري گر بِن پار نہ پاوي
گنگا نهاوي چاهي کاسي
تِر ساڻي کوئي صاحب پاوي
هانس نهين کوئي هانسي
سيوگ: لاگي چاپ جب سِر سَتگر کي
من چت پيو وِساسي
کهت روحل تب سهجي پاوي
نِريئو نگر وِلاسي

روپ-۲۴

ٹل: ساڈو، ميرا انت کسي ني نهين پايا
اپني اپني واري سپ کوئي کٹ گئي گيان سَوايا
انترا: ايکو هي ايک سکل سُون نيارا
نهين کسي کا جايا
نهين کوئي مات پتا هي ميرا
جوني گرپ نہ آيا
درشٹ نہ آيا کوئي مُشٹ نہ پکڑي
بجر آينگي کايا
دور اُپر مين پُتلي رَمائون
نٹ جيوَن کيل بنايا
نهين ميرا ٹانو ٹکاٹا کوئي
نهين کَهٹ سَنڌ ہر آيا
ٹانوِ بانڌ سپ پَچ پَچ مر گئي
ٹانوِ کنهن وِرلي وسايا
چودهن لوک ہر سپ کيج کَرنتي
گنتي الگ نہ مايا
ديهي چُٹي پُونجي ٹُٹي
گهر کا مُول گنوايا
ٹور ٹهرائي بانڌ بيٹي ڈارا
بندوق نِشان بنايا
بندوق نہ چُٹي ٹشان نہ پايا
پيچي جنم پلايا
تاسدي تر کو کئي کروڑ مرگئي
دو دن ڈوت هلايا
ميرا چاهيان کوئي مُجهہ مين سماوي
کنهن اِک سان سمجهہ سمايا
سيوگ: پَنرگٹ هوئي اس جگ ہر آيا
روحل نام ڈرايا
رُوپ ميرا تو سپ کوئي ديکي
مين اپنا آرُوپ چپايا

Gul Hayat Institute

رُوپ-۲۸

ٹل: ساڈو! مین آنیوَ نگري وسائي
جاسُون آوي نهين کوئي جائي
انترا: جوگي جوگ جُگت نهين ڈارا
نهين کوئي پجن کمائي
گِيان نہ ڈيان نهين کوئي جاپ اجاپا
نهين کوئي وَست لکائي
نهين کوئي سبد نهيد کوئي ساکي
نهين اونهہ سونهہ لنوَلائي (لُون لائي)
جِيوِ نہ سِيوِ نهين برهما چيتن
کاچو تاڑ مِٹائي
ڈرم آکاس پَون پاوَک نهين پاني
نهين چاند سورج سِتلائي
رات نہ ڈينهن نهين نَو لک تارا
نہ کوئي ڈوپ نہ چائي
رَج نہ بِيرج پانچوئي تَت ناهِن
نهين اَرڈ اڑ گهر رائي
چودهہ لوک اکِيسا ناهن
ناد بُوند تِک جائي
کرتا وشِن مهيس گٹيسا
برهما رَهما وِلَ لائي
ان پانچا کا ڈيرا پَرپنچ مانهي
کوجت عُمر گنوائي
دس نهين سات نَوَ پي نهين
آلياسي آهان ڈنائي
کُورم سيس کُنجير پي مرسي
ايهہ تو کاجي مانهہ کپ جائي
سات سائر نَو سوَ نَديان پي ناهن

ندي آڈاري گند آيرائي
بَجر سالم سِلهان چاريي ناهن
نهين جل ہر جوت درسائي
نرگ سورگ بيکُنٹ پي ناهن
ايهہ تو پَرم پَلائي
تيتيس کروڑ ديوا سَر ناهن
سپ ٹُٹ کي مايا بنائي
جوت سَروپي نرنجن نرنکار
ايهہ تو لوکان لئي ٹهرائي
سهس نام نهين کچ ميرا
دَرمت نا دُوِ ڈائي
پروت مير سميرا ناهين
اِکيس برهماند اُنائي
چار پَرس چاري وِير يي ناهن
پَونجي مُون پرتائي
نهين کوئي وَيراٹ نهين مُورت اَمُورت
نهين تيج واءُ کَهائي
اِنچا سَروپي آد مايا ناهين
نا آنَدِ سرشٹ رَچائي
حد بي حد دونوئي ناهن
ناکو پُورک لگائي (پُرک)
نهين کوئي آتپت نهين کوئي يوگ سَنجوگا
جَنميا نهين مَرجائي
آپ اِدر، کيا آدر نهين پهنچي
ايهہ تو مَن پرچائي
پهنچي کوئي گر گيان سمجهہ سُون
بِن جِيا گن گائي
دوئي نينان سُون اونجا جو وَئي

Gul Hayat Institute

راک سرَت نِرت اِکنائي
آدر سَروپي جِيون جهانئي ديسئي
اوٗ ديست سپ متيائي
آگرت سوَپن سکو پت ناهين
ناچوتا پد اَلجهائي
نهين سولهه هنس اوناسي پي ناهين
سولهه مُقام مَورکائي
موتي مانسرور ناهين
ناهنسا چوَڑ کرائي
اکيه منڈل ناهين محل جهروکا
ناهين سيت کي سيج بچائي
سات سوَن پر سيت سوَن کهتا
مين تو اوهه پي گيڑ گڑکائي
اس کي آگي آسنک سون هين
وان پر ايک سون ٹهرائي
سيوگ: روحل صاحب سکل کو مالک
ديکت سيئي اَدائي
آوِچل نگر هي ديس همارا
کيا کهون کچ کهيا نه جائي

روپ-٢٦

ٹل: پنڈ برهمانڈ کي کوج بِنا پائي
صاحب کي درگاهه نه پاوي گا
لاک سياٹپ کرو چَترائي
هُنر هزار هلاوي گا
انترا: پُوري گر کي دامن پکڑو
چرني سيس چڑهاوي گا
مَهر موج گران کي پاوي
ايسي لگن لگاوي گا

سِر سبد سوَن کايا پلٹي
سهجي ڈن لگاوي گا
ديپک لي مندر پر جاوي
تو کيل عجيب درساوي گا
چکر کوج کلا کو سمجهي
اپنا هنس اَڈاوي گا
سوَگم چوڑ اگم گهر اَلٹي
تو آمر ٹکاٹا پاوي گا
پکڑ ڈوري کري نشانا
سُوڈي راهه چلاوي گا
سات آکاس کي پرول اگهاڑي
جل جڑ کونتل گهوڑ کَداوي گا
سيوگ: اوچل ڈام اوگت سوَن آگي
اَهان جاءِ سماوي گا
روحل کوج مِٹي جب سارا
پيچي آوي نهين جاوي گا

روپ-٢٧

ٹل: آمر پُرس کي مارگ هَلٹا
اگم کي ديس سماوٹا
گگن محل کي مارگ چالٹا
انترا: سبد سروپ پر کايا راکي
سهجي پريم لگايا
من کو ڈوڑ ٹيک مانهي دِيا
دوار بُوند هلايا
تيجي چوٹان جب پيو بلوَنتا
بجر پرول اگهاڑي
سَرويم سيج پوَن کي کوٹي
پکڑ اکاسوَن اَداري

Gul Hayat Institute

مین پنچي کا سڈ مانگ لیا
ڈار سُون تار ملائي
لامبي دور جیُون هاٹ سُون چُٹي
گدي گگن پرآدائي
قوڑ اکیسي برهماند ڈراپر جویا
عجب کوئي دیس درساٹا
اڑ-گهر دیو آهانِ اوناسي کا دیرا
هَنسا کا لوک لکاٹا
اکیه مندل جهرا چو مُک جهروکا
بینا ابناصي راجا
اکنڈي جوت جگي اُس آگي
غیبي بجي باجا
سیوگ: ستگر صاحب کي پرتاب سي
پیا امر لوک ہر واسي
روحل راهه اگم کا جانیا
نریَیه نگر وِلاسي

روپ-۲۸

ٹل: هم هون صاحب سروَ کي مالک
خلق خلقٹهارا
جات آجاتسُون نیارا نیارا کیلُون
ایسا سَروُپ همارا
انترا: میرا اوگت سُون اظهار
نهین کوئي رُوپ آکِارا
اوهي آروُپ کسي نهین پایا
پُلا دیک پسارا
چودهن لوک اِکیسي برهماند
ایهي تو بنیا وِستارا
گهڑیو گهاٹ کون سَت کر مانا

اوگهٹ لاگي نیکارا
میرا سوکر اوگت نهین جاني
پُل گیا جگ سارا
سارا سنسارهي کال کا چارا
پکڑ کرنت آهارا
جسي ایهه همارا وچن گرهه لایا
کر چلیا کوجن کنارا
نقل کُو چوڑ اصل گهر پاوي
اُتر جب جل پارا
سیوگ: یَو مِٹائي نِر یوَ هوئي رهیا
تج موهه کي ڈارا
روحل اوهَنگ (رهنت) سدا سُک مانهي
جو کوئي جاني ویچارا

روپ-۲۹

ٹل: جس کي گت مَت نرمل هووي
اُس کو صاحب کر.... ٹو
نرگڑ سرگڑ نهین ایک سَریکا
اوهي تو پُرس پچاٹو
انترا: سَکل سُون رِلمِل قرو جگ مانهي
رو بڈیا من ہر نه آٹو
راکو وچار نِنتر نیارا
موج اگم کي ماٹو
اور کوجو سُڈ سَروپا
چوڑ کُوڑ کِریاٹو
اَٹگهر اَوچل اٹل ادول
بانکا نام بکاٹو
سیوگ: پُوري گر کا پید جو پاوي
بانڈي پَت پُتیاٹو

Gul Hayat Institute

روحل وَستُو گن ہِر جب لاڈي
پرچو پائي پچاٹو

روپ- ۳۰

ٹل: اب کِیا دِگون ہِر اَدنگ دیس پایا
اوگھٹ مانھي آکارا مِٹایا
انترا: سَتگر صاحب ملیا مانھي پُورا
پُرک پرواٹي مُک نُور سَون نُورا
اَمرت پیالا گران پر دِینا
چڑھي خماري انگ انگ پینا
کَل گئي کِکري میرا منوا پتیاٹا
جان سَون آیا اَھان اَلٹ سماٹا
سیوگ: ایکو ھي ایک کیا ھي پسارا
روحل صاحب سکل سَون نیارا

روپ- ۳۱

ٹل: ٹَر گاؤن میرا ٹر نام ھمارا
آپُون ھي آپ رھون نِرڈارا
انترا: نَوان تتان کي مانھین
ناھین میرا کایا
پانچ پچیس ناھي تِرگٹي مایا
کلا ھماري سَکل کي مانھي
ھو کُون آڈار کسي کا ناھین
سب کوئي سَت میرا نام اُچاري
ھر ساڈن کي، سُاڈ ھماري
مُجھ کو تو اِکو میرا سنت جاني
اور انڈا لوک تھین پچاٹي
سیوگ: سَرو کي مانھین کون نیارا
کھت روحل او سَروپ ھمارا

روپ- ۳۲

ٹل: ایسو اکل کلا کا کیل ھي
ساڈو، اي تو رُوپ آروپ کو میل ھي
انترا: رُوپ ھي قوٹا آروُپ سموند ھي
لَھر روپ کي مانھي
لھر سموند ہِر، سَموند لھر ہِر
لھر سموند بن نانھي
روپ ھي پُتلي، آروپ سوئي نٹ ھي
جس کي ھاٹ ہِر دور
رائي تے ماند ھلاوي پُلاوي
پردي پئي ھي چور
جِیون وَڈ کنوار بیوھاري سا سُوري
کاڈي گھونگھٹ لاوي لاج
آپ چھپاوي اوران کو دیکھي
مُکون نہ آوي آواج
سیوگ: روپ ہِر روحل، آروپ ھي قدرت
قدرت نرمل نُور
گپتي نُور پرگٹ نور
آد انت پرپور

روپ- ۳۳

ٹل: ساڈو! کوئي سمجھي راز یُون جاني
دیکت سُنت پٹن نہ آوي
اي تو آنو پَوَمون ارت پچاني
انترا: جگت ترنگ سموند ھوئي نیارا
سموند مون سرنگ اُناوي
مِٹگئي ترنگ سموند ھوئي رھیا
پیچي نِیر نظر نھین آوي

Gur Hayat Institute

جِیون پیج کا چاند سلٹ سگم مین
آپ کو کَلا پر آوي
دِن دِن وَدَت ہوت سوایا
پُورنما کا گھر پاوي
اگایان گھرن کي آپر
نو کنڈ تیج پر کاسا
کانچ تیج پیڑا لي جاوي
آپ ہي آپ نراسا
کنچن ایک انیک ہي پُوکن
اننت نام ہي ڈرایا
پُوکن پانچ کنچن کرلیا
اننت نام متایا
تپسیا کر راجیسور ہوئي
تپ کر پیا نیارا
کیني کماٹ نرقل نہین جاوي
جس کو ماني جگ سارا
سیوگ: ساچ کَہت ہَون کوئي ساچا ہووي
سُني ہمارا ہیلا
روحل صاحب سکل سَون نیارا
آپو ئني آپ اکیلا

رُوپ- ۳۴

ٹل: ساڈو! سپ مَن کا وِستارا
من کي ہي اُتپت من ہي پگائي
من ہي سکل سَون نیارا
انترا: من ہي آکاسي من ہي پاتالي
مَن جوڑا نر ناري
من ہي راجا مَن ہي پرجا
من ہي بڑا اہنکاري
من ہي گھاتي من ہي پاپي
من بوڑي من تاري
من ہي بگاڑي من ہي سداري
من سپ کاج سنواري
من ہي پُولا من ہي سمجھا
من آگیا ني من سیاٹا
من ہي گرو جي من ہي چیلا
من سَون منش الجھاٹا
من ہي چیتن من ہي ساکي
من آتم برہمنا اوناسي
من کا میلا من کا کیلا
من امر لوک کا باسي
سیوگ: من موجي الٹ گھر آیا
آپ مین آپ سمایا
روحل روپ اروپ سون نیارا
نہہ نامي نام کھایا

Gul Hayat Institute

روپ-۳۵

تل: چيت سويرا چلٹا راهم
بيگ اُٹ پراڻي مان صلاح
انترا: آوگهٹ گهاٹ سُرويم گيلا
بن پگ پينڈا چلٹا اکيلا
کرت پُکارا سانيپر هيلا
غافل هوئي کيون يَيو گمراهم
تُرت چلڻ کي تياري کيجئي
گهڑي اِک پل دَم دِل نا ديجئي
اپنا اگر کا مارگ ليجئي
تو تُم پهنچو کهون نور ٹاهم
جاني نا دور رهن نانيڑا
کٹنب قبيلا ديسئي نا تيرا
کوئيو پُکاري ليکر پيرا
يوَ ساگر کا پاري دریاهم
اب کا چُکا يوَ يوَ پولا
کُبڈ کُمت سَنگ کيون نر کولا
نام کُون چوڑ چوراسي مون ڈولا
هر بن کون تيرا همراهم
ديهه مانک تون امولک پائي
پجن کِئي کچ هوت پَلائي
جان سکو تو جان ميرا پائي
ویر ویر مين کرون آگاهم
سيوگ: سار سبد مِ الٹ سمائو
لهر بهر کي موج ملائو
پوت لوک مِ قرنا آؤ
رهت روحل پيچي بيپرواهم

روپ-۳۶

تل: سکل اوتار کو ايک هي مول هي
صاحب سکل سون نيارا
نبيان تُرک اور هِندُوان اوتارا
اي تو بنيا پسارا
انترا: سَوا لاک نبي هين تر کان کي مانهي
هِندُوان چويس اوتارا
چار کَتيب مِ تُرک آلوڈا
چار وید هِندُوان را
مُسلان کرت نمازان روزا
ذکر فکر ويو هارا
مَکا مدينان کر کر مرگئي
جَنم گنوايا سارا
کرت گيارس هِندُوان رَکتا
اِکا دِسي اهارا
آلسَک تيرت جائي جائي پٹکيا
جانيا نهين وچارا
سُنت کر کي تُرک کهايا
بات کرت بيکارا
هِندُوان گهاٹ کندُور جٹيوا
تِلک لالاٹ لگارا
هِندُوان پُوجن پتر پاٹي
ديوَ ديوَ دُوارا
مُسلان هاڑ قبر کا پوجي
ديوي دُرود شوکارا
هِندُوان تُرک دونون گهر يولا

Gur Hayat Institute

بانڈ یا نہین یتیارا
جگ چاري ئي دعوي ہر کویا
سڑ سڑ موئي ناکارا
سیوگ: سنت فقیر هي وان سون نیارا
کیلي کیل کلارا
روحل رمز سمجھ سک پاوي
ایسا کوئي نر سچیارا

روپ-۳۷

ٹل: هم بازیگر بازي کیلون
کوئي ویکي نر سچیارا
نٹ بازیگر نام همارا
اڈر کیل نیارا
انترا: ساتوین پیال نشان اپایا
دھون دس منڈیا پسارا
انحد ڈول باجي نوکند اپر
لاگ رهیا جھٹکارا
رچیا راج پانچ نو پسریا
اتپت بنیا آکارا
برهما وشنو شو پاندي رمتا
ناچ کري شکتي پیک نظارا
پانچ پچیسي سب جگ موهیا
تان لاگا تتکارا
مورک دیکت مانهي الوڈا
ورلا جان وچارا
جنتر منتر وچن سڈائي

بنیا دس اوتارا
ایسي هلائي جگت کو چلیا
او بهي ناهي کرتارا
بارهہ بهتر پنت کهیجئي
ایهي اولیا وو هارا
پکا پکي کر واٹیا بانڈا
پایا جم دوارا
نرگن نام سکل سون نیارا
نرپک رهي نردار
نر آدار آدار نہ راکي
سوئي هي سرجٹهارا
سیوگ: ست کهون مین هیلا ساچا
سني کوئي ساد پکارا
کهت روحل میرا کوج وچاري
تو پاوي کیل آدارا

روپ-۳۸

ٹل: کوئي ایسا صاحب کا ساد هي
(جو) سادو کیلي ان مون نہ سهج سماد هي
انترا: ست سبدان کي دوري پکڑي
نس دن ڈن ہر لاگ
پانچ پچیسي مار هٹائي
آسا ترسنا تیاگ
ارڈ ارڈ کا کري نویرا
پورا راکو پریاڑ
کایا کوج هووي جب نیارا

Gul Hayat Institute

تو پیچي نِرواڻ
پِنڊ برهمانڈ کا انڈا ڦوٽا
پاوي امر لوک را ڏام
آڏِگ آوَچل ديس کَهيجئي
آهان هر ليوين وسرام
آوي نہ جاوي مري نہ جَنمي
آتپَت پرلي نانهہ
سنت صاحب کا کَرت ولاسا
آنهي آستانا مانهہ
سيوگ: آکا هي بُدبُد جيوَن جل کي مانهي
تيون اڻ چر اکل درياهہ
آپي هي آپجي آپي هي وِناسي
کَهت يُون روحل شاهہ

روپ-۳۹

ٽل: ساڏو! نگر همارا نيارا
اور لوک سڀ اورانهن رهہ گيا
پَرسي کوئي هَنس پيارا
انترا: آد پُرس شِو وِشنو برهما
اِن چارُون کا وِستارا
چودهہ لوک اِکوسي برهمانڈ
اوهي پيڊ پسارا
ڏرم رائي هي سڀ کا راجا
لَ جِيو نرک پِ ڏارا
اکيہ بَرچ سُون اوتار آپنا
بَيکُٹ پِ کرت گذارا

اِنچا سَرُوپي آد مايا
اوپي چَلت کري چوڏارا
بَڙِي بڙا او سُور نر مُون جَن
آنت چَل چَل مارا
تينتيس کروڙ ديو سُورگ مين
بينا نکتر نوَ لک تارا
کلنک لگايا لي گوتس چاند کُون
سور ويرِ گرنارا
سَهس آپر پانچ نام ٺهرائي
تين آنڈ مان دوئي پارا
آجر آجُوني چَندر سَت سُکرت ڏَياوي
يُون نهين آتري پارا
ستَرهہ کنڈ پر چار ڏام هي
جس پر جَم کا ڏُوٽارا
ايک نِرنجن چار شکاري
باجي کال نڳارا
اِس پَد اتيت نهين ماني پَروانا
کِسي کانہ چَلي سازا
رَرنکار اوگت پر آتِيا
هنس وَن کا سَنگهارا
کال ڏاڍي سُون کوئي نهين چُوٽي
کِر جيوُون کا نِستارا
سَاگي نام ميرا لو سُمرو
اور نام ٽَکوارا
کوٽ اپائي کري بَهون کِيتا
سمجهي نهين سنسارا

Gulf Hayat Institute

آیَہ آوناسي اگھناسي نھین پُگي
پُجسِي کوئي ھَنس سچارا
مانسرور مان ھَنس وراجي
کري اَمت پوجن آھارا
مانکي مان اَھان سَون آئي
کایا مین کَرت سونچارا
ست سَبدان سَون سَرشٹِي اپني
اَتپت کا آچارا
ایسي وَچن سَون اَھان نھین پُگي
جِن سَون بٹیا آکارا
نج نام ھمارا سار سبد ھي
آجر جَھري انتر جھارا
اَس کي دور اَمر لوک مانھي
میري سَروپ منجھارا
پانچ کروڑ سَون سار کي
نِھہ سَون دَام نِھارا
راکي دِیان وِچار وِویکي
کَر لیجئي اَدم کرارا
پانچ کروڑ سُون وانکي آگي
گھام گُنگي پُٹکارا
پانچ کروڑ سَون اَن کي اُپر
گھام ادیٹ گھُٹکارا
پانچ کروڑ سَون جن کي آگي
امرت دَام کي دَارا
پانچ کروڑ سَون اُپر سُون
سگندي دَام قوھارا

پانچ کروڑ سَون پر سَون کھیجئي
اَن مَن دَام دیدارا
پانچ کروڑ سَون پر دَام اَچرنگي
اچرنگ آوي اپارا
پانچ کروڑ سَون پَر سَون سک کي
موجي دَام ملھارا
اور پانچ سَون اَن کي اُپر
پر تبب دَام پتیارا
پانچ کروڑ سَون پر دَام اَجاسي
جاني کوئي جانٹھارا
پانچ کروڑ سَون اگل سَون ھي
دَام اَجوال اَجیارا
سیوگ: پانچ کروڑ سَون اَن کي اُپر
اگ مگ دَام نروارا
پانچ کروڑ سَون پر مھا چاندٹا
روحل صاحب نِردَارا

روپ-۴۰

ٹل: ري ھَنسا، امر لوک سُھاوٹا
مَرت لوک مت ویس
ري، ھنسا، کري نِي پَیاٹ پَچتَون
الٹ اگر جي کي دیس
قر اھاون نھین آوٹا
انترا: ھنسا بگلان کي دیس پر آیا
جتي جاٹ نہ تیري پچاٹ
ھنسا، کون بیوي تیري پارکا

Gul Hayat Institute

اي تو انڈو لوک اجاڑ
يَو ساگر کي سِير ہِ
بُدو (بَڈو) جاوي سنسار
پجن کيو سيئي اُتريا
گيتا لاڈا گينوار
ري هنسا، تيري کُل مون کوئي نهين
اي تو جگت بٹاٹو هوئي
مانسرور کي مُلک ہِ تون
جا راج همارو هي جوئي
اکيہ منڈل ستان هي
اُهان هِريورَ هنس چوڈار
هيرا موتي لال هين جانِ کو
چُگ چُگ کرنت اَهار
نِر يَوَ اگهر گهر گانوِ هي
اُهان پهنچي کڑي پَرياڑ
بگل پاچان ري گِر پڑي
کوئي کوئي هنس چڑهي نروار
سيوگ: اُهان گيا آوي نهين
ادِگ اوچل ڈام
روحل کو اُت راج
. آدر اگم نج گام

روپ- ۴۱

ٹل: لاگي پريت پيا جي سُون
اور بات سب پولي
آنتي کو کوج کهيا نهين جائي
سيج بَني پر سُولي
انترا: دنيا همارا درد نه جاني
بيدردي کيا بُوجهي ري
لاگو ڈام جان کوگهٹ مانهي
پيڑ اُسي کو سُوجهي ري
وِرهہ ويراگ دل پيتر جاگيو
ايسي لگن لگائي ري
پُل گيو هي تن من ميرا
جنهن دي خبر نه پائي ري
کون هلائي هم کو هيريو
غيب کي مانهہ غلطا نا
ديکون ديک ديکن ہِ نه آئي
هوئي رهيا حيرانا
سيوگ: جگ جَنجال گينو مِت ميرا
رهي نه کُل کي آسا
ايکا ايک نام کي هي آسا
روحل رهنت بياسا

Gul Hayat Institute

روپ- ۴۲

تل: ساتي! چيتن راجا راج كماوي
جان كي پرجا بهت سك پاوي
انترا: محل چوبارا عجب جهروكا
چيتن تخت ورا جي
رام نام كا نشان اپايا
غيبي باجا باجي
ديا ذرم دوئي پرول بيٹا
جپ تپ فراش دوئي
آو داوِ دوئي خاص حضوري
سرت نرت پاس هوئي
سيل سنتوك پريم وِويكا
پانچوان همراهه وِچارا
گيان ذيان دوئي مانهي حاضري
آٹ پهر اك سارا
جت ست دوئي ديس دِوان
پوري عدل هلاوي
درژ سنگاسن چتر جهٹاكا
كميا چمر ڈلاوي
سيوگ: چكوِي راج پيا هي نِر پيه
دهون دِس قِر گئي دهائي
روحل راؤ رك سكي پرجا
جب لاگي چاپ سوائي

روپ- ۴۳

اكل كلا مانهه ئي هرجن كيلي
رهي نراسي، آس نهين راكهي
ذرن اوپر پگ ميلي
انترا: بنون پگ پيدي سهجي چالي
گون كرت هي ألٹي گيلي
جاگرت سو وت سپن سكوپت
ايك ذن لاگي سانجهه سويلي
بنا كنٹي جيپا وچن اچاري
اكر كي بات كهي بن هيلي
اكيان بنا آٹ يوم بتاوي
سورما وهي وان پنت سهيلي
بن مك امرت يوجن كاوي
منچا ذاپائي دال در ئيلي
آنا سورت سون اپيا پيوي
آمي رس پيالا اذر جهيلي
سيوگ: سكرت قل قليو گهٹ پيتر
روم روم جا كي واسنا قيلي
الك بات لكي گر گم سون
روحل سور كهي نج چيلي

روپ- ۴۴

تل: سنت جن پاس رهي نام كا بيڑا
سني كوئي هيلا چڑهه آوي سورا
اگر لوك سون آيا نيڑا
انترا: سنت كا بيڑا لي سپ كو بلاوي

Gul Hayat Institute

سر سانتي لي جاوي پيرا
چوڑو، سنسار هي جوٹ پسارا
کال کروڈ کُبوڈ کا گھيرا
وَن مانِ چليا کوئي قورا
جم کا مٹاوي جگھڑا جھيڑا
سب مرجات لوک لاج کوئي
هوئي نِرواڻ نہ راکيا چيرا
سوين نِکتر مانھہ صورت (سُرت) لگائي
پَوجل آپاپ اٹاھہ هي پيڑا
ڈوت پُوت مَچ پو ساگر کا
سَتگر ٹيل کرايا سيڑا
سيوگ: پينڈي پياٹا کرت رين دِن
جلد جھاج کيا لي نيڑا
پُور سِلامت پار اُتاريا
روحل امر گھاٹ گھر گيڑا

روپ-۴۸

ٹل: جس گھر سون ٹُر آويو
اُس گھر هنس جائي
سَنگ گران کو کر چلو
پل ہر ديوي پُجائي
نِريَہہ نگر مانھي ٹِر رهو
انترا: اوران تو گھر اُونڈا مندِيا
تين لوک کي مانھي
برهما، وِشنو، شِو پھنچي ناهين
چار ويد کون گم ناهين

چودھن لوک ہر لوک ايک هي
نَو کَنڈ جگت وَيو هار
سات دِيپ برهمانڈ نهين
گھاٹ مَنگل ناهين آکار
سَر اوسر دانوَ ديوتا
اور سَرب اوتار
اُهان تو کوئي پُگا نهين
ديهہ گھر مٹا کيئي بار
چاند سورج اُهان نهين
نکتر تارا نو لاک
ڈروَ منڈل مانھي اُجھايا
مر مٹ گيا هوئي راک
ڈرم رائي کو سيِ ڈَنڈ پري
پکڑ ڈوت لي جائي
چودھہ لوک ہر جو بسي
انت چوراسي پائي
اُهان رَرنکار اوگت ناهين
محل نهين آٹل کوٹ
کوئي آوِ ناسي سرور ناهين
سيِ پر جس کي چوٹ
سار سَبد نج نام هي
جس کو ليو اڈار
اُسنک اُپر ڈام هي
جهان رو پجن کرو اکسار
اُهان سُرت نِرت پھنچي نهين
اُنا سورت کو کيل

Gurl Hayat Institute

امر لوک سُهاوٹو جهَري
کر کر لیجئي گیل
اَهان سِنگهاسنُ (تخت) دربار هي
چمر دِلي چوڈار
هَنس کهڑي سُن کر رهیا
موک هي سنسار
سیوگ: اوهي تَتوَ همارا ڈام هي
اَسَنک جگان تون اگیاد
روحل دوئي هر آویو
انت اَڈا هرڈ ساڈ

روپ-۴۶

ٹل: هَر، پکتن، هَر نام اُچاریو
نس دن گهر گهڑي اک پل دم
اَننَت بَینَت کد نہ وساریو
انترا: قِرت اُداس جگت سَون نیارا
من مَمتا کي موہ نِواریو
کام کروڈ پانچ پَچیس لي
سپ وِرهہ اگني ہاریو
کِمیان مهان بَل گیان کا باڈ
ست نام گڈ لي هاڈ ہِ ڈاریو
کُلچ کرم ڈک پَرم وکارا
سپ دل پکڑ کاڈ سنگهاریو
گهاڈ متائي اوگهڈ گهاڈ راکیو
نہہَ کَلنک هوئي سپ کلنک اتاریہ
مرت لوک کِي آسا چوڑي

اصل ٹکاني آدو چِتاریو
کُسنگ تَجیو ست سنگ ہِ راضي
نام کي تار سون سدا خماریو
رهین غلطان انتر ڈن لاگي
اننت اننت اننتو اُچاریو
سیوگ: جنهن جانیو صاحب پچانیو
ڈر ڈِیان وِویک سڈ گیان وچاریو
روحل راهہ سیڈي چالو
اِن سنت هَنس اپنو اُباریو

روپ سارنگ-۴۷

ٹل: برست پریم بادل گهَن میہہ
بِرهہ کي بُوند پڑي جن اُپر
دِن دن وڈت سَنیہہ
انترا: امرت ڈارا رِم جهِر آئي
پیوَت اُمي رَس ٹاهر پائي
کَرم نہ لاگي کیہہ
گجي گگن ہِ اَنحد گهُور
ڈاڈر بولي چا ترک مُور
آتم پایا پیہہ
گیان گهٹا کر دَهہ دِس آیا
جِیوِ سِیوِ ہِ اَلَٹ سمایا
پَل گئي تَن دیہہ
سیوگ: پیا چِت چینن کُبڈیا پاگي
روحل رُوح اَنتر ڈن لاگي
چَرن کمل ہِ لیہہ

Gur Hayat Institute

منگل-۴۸

ٹل: پیاري ڈک ڈک دور وِدار جگت کو
سنگ تجو دُبِدا کوئي
سُمت کارج سمجھو
پیاري ستگر سُون سپ ہوئي
پر مارث جِیوِ کا
دیوي تُرت بتائي مارگ پِیو کا
پیاري راک وچن پر دِیان
سوني نج کان سُون
مَر جِیوا ہوئي رہو سدا سانچي دَیان سُون
پیاري اور کام آکام
سدّ کام ایک نام ہَي
نام لینا نِرواٹا
نج دَام وسرام ہي
پیاري اصل ٹکاٹا پائي
دوجي نہین آسا کري
راکي نہین پاچل اور
پیا سنمک بسي
سیوگ: پیاري آرس پَرس ہي دیدار
پیا سَنمک بسي
روحل صاحب کي سنگ سدا
رِلمل ہنسي

منگل-۴۹

ٹل: پیاري مانکو رَتن اَمول
کیسي پُن پاویو
انترا: کوڑ کپٹ کر جگ مانھي
جنم گنوایو
پیاري چیتناھي تو چیت
اچیت کِیون رہئیي
صاحب کو نام سنیار
سانچ تُجھ کیون کھئبي
پیاري سَتگر تیراھي شیام
سِیس چرني دَرو
سہس بار قُربان
اپنا تن من کرو
پیاري سِر سانٹي نام سٹائي
سہانگو جاٹیو
مہر اگر کي موج
سُھاگن ماٹیو
پیاري سَتگر دیوي سُھاگ
ڈھاگ آوي نہین
نینا چڑھي خُمار
اُتر جاوي نہین
سیوگ: پیاري، لٹ پیا کي سیج
ڈک سپ وسار گیا
روحل صاحب بُھت اَسنگ
آنند پیا

Gul Hayat Institute

منگل-۵۰

تل: پياري، کنچن نال سَنجوڑ
آج پُونم يئي
هرک راکي نج نام
اچرنگ اَنتي سَهي
پياري، سهج سولہ سينگار
ست سنگت جائيو
پرم کا پردا توڑ
کَل لاج گنوايو
پياري، اي کايا دِن دوئي
کُجھ سُکرت کيجئي
نج نام اَمي رس
پريم پيالا پيجئي
پياري، سبد کي دور لگائي
چڑھ مکڑي تار سوَن
اَنا سُورت ورتي دار
اَلپ سنسار سوَن
پياري ستگر کو کرسَنگ
پيا جي سوَن مِل رهو
او سُک آنند وِلاس
کسي کو مت کهو
سيوگ: پياري، سدا رهو غلطان
منگل گائيو
روحل صاحب کي دام
هنسا پاويو

منگل-۵۱

تل: پياري، آج آنند اُچاو
تِت پُونم وار هي
انترا: رِلمِل کرو جائي سنيهه
سَت سَنگت سار هي
پياري، وَندنا کر هوئي آدين
گر کي چرني رهيو
راهه نِرنتر دِيان ستنام
اَهه نِت کَهو
پياري، سدّ سُرت ملائي
کر ديدار سَروپ کا
اَسَنک سنس سَر اجوال
اکنڈ اَنوپ کا
پياري، اکنڈ اَنوپ هي آپ
درسن پرانيو
هنسا کري بَهو کليل
وچن ميرا مانيو
سيوگ: پياري، اَهان گيا نهين آوي
ديهه پاچي ڈرائيکي
روحل امر پُرس کي دام
پگا جائيکي

Gul Hayat Institute

چاپ-۵۲

ٹل: رام نام دَن سَتگر دیا
سِر کي سودي پیالا پیا
انترا: گھٹ پیتر کا کوج بتایا
ست سبدان سُون سُوجھي کایا
مَل چکر پَلھڑِ در دِتائي
لِنگ چکر سُون دیھہ پَلٹائي
ناپ کَنول سي اَلٹانا
اَھان ھي وِستن کا نشانا
دل دریا پریا پرپُور
دي دُبکي نِت بَرسي نُور
ھردیہ کَنول مین شِو در سَایا
ھِیرا ماٹک موتي پایا
کنٹ کنول پر ھنسا بولي
تِر ویٹي کي کڑکي کولي
پَنوَر گفا پر کرت نِواسا
کو اَمیرس پئي پیاسا
گگن منڈل پر ھئا جھنکارا
انھد باجي ناد اَپارا
جاگي جوت تیا اجوالا
من چت ھوئي رھیا متوالا
پریم کُنجي سُون پرول اُدّاڑي
ایک ھاٹ کي لاگي تاڑي
پُورب پَچھم کي گھاٹي چڑھیا
اَلٹ اگم کي مارگ پڑیا

تر کٹ کول چڑھیا نِرواٹا
پیچي ھنس اکاس اُداٹا
جائي پُگا ھي دسوین دُوار
سہج سمجھہ سُون کیا دیدار
سیوگ: اَسنک سَن پر اوچل دَام
اَھان ھریجن کیا وسرام
روحل صاحب آیو آپ
مِٹي چوراسي لاگي چاپ

گر سبدي روحل صاحب کي چیلي کو پر بودھ-۳

اَرت، نام اُتاوي، اُرد، نام التاوي
ارت نام کا غیب آواز
اُرد نام کا انحد باجا
ارٹ نام سات دِیپ کو کنڈا
اُرد نام پنڈ برھمانڈا
ارٹ نام کا سکل پسارا
اُرد نام کاھي الیکارا
سِیس گران کي چَرني دیا
ست نام کا بیڑا لیا
ست نام کي پُولي پاکیا
چوراسي پر پڑنا راکیا
شیام اکر اَروپ کي ریک
(کول کِڑکي) اپنا صاحب سَنمُک دیک

روحل صاحب پربودھ نج

Gul Hayat Institute

چیلي کو سَناوي وِرتي رَهتي
بتاوي نج نام سُناوي نج سو روپ
لکاوي پرم مٹاوي- کیَو نهین
دولا وي- سَدَ مارگ پاوي

نج هنسا بڑا نام کا چیل
گر صاحب کي بچني کیل
لي سار سبد او الٹي گیلي
آنا سُورت امر گهر میلي
دور اپر چڑهه دیکو سَروپ
غیبي درس ایک اَنوپ
سکل دیپ پنڈ برهمانڈ سَون نیارا
سَرو منداد آسنک سَون سَود یارا
اس کا نام آنٹي پر لیجئي
چپانا پید، پرگٹ نهین کیجئي
هَنسا، تر کو لاک دُهائي
سیس پنڈ تو کَهیو نهه جائي
جي کوئي هَنسنا پُورا هووي
جس کي گت مت ساري جووي
نام سنیاوي پلٹي ناهین
اس کو لیجئي ست سنگ مانهین
جدان ایسي چیلا کرو منظور
پیچي بچن سُني کوئي سُور
جي کوئي هنسا آپ اُباري
تو چل آوي پاس هماري

دوهڑا

روحل نام کهایا
هم هین آپ وهي آپ
سَروَ اوتار کا سِر ڈٹي
سچ سنتن سر چاپ

روپ آسا-۸۸

تل: ساڈو! تَن چنتا کیون کري
میرا صاحب ساهو کارا
چاهَ کري سوئي آئي ملي
روزي سَنجهه سَوارا
انترا: روٹي لنگوٹي اتنا داتا دیوڑ هارا
آپ دِوائي آپ کو هرجن هَرکا پیارا
پنکي پنکیرا اجگرا
سروَ جِیون کا سارا
کیتیئي کِیٹ پلٹ هین
اوهي دیوڑ هارا
نو نِندَ لَچمي سَنگ سَندا
رِدَ سِدَ پیرا پنڈارا
بانٹ کرتا وي گهر گهر
مایا انت اَپارا
سیوگ: هَر جَن هَر، کا گماشتا
وٹجي نام واپارا
روحل رگهبیر هَردَوَ وَست هَي

Gul Hayat Institute

پُوجي پـــوجڑ هـــارا

روپ-٥٦

ٹل: آئو سنتـــو! مـيـرا پـيـارا
نج تنت کا کري وستارا
اَنيک مُون کِيوَن کرهوا اِکساري
شِو شکتي مل کيا سَنجوگا
انـتـرا: چوتا بـيـج کَنوَل سـمـايـا
کَنوَل مون اِک آنڈ ٹپايا
اَنڈ مـون گـهـڑيـا آکـارا
پيچي گھڑيا سيس کپارا
جس کـي اُپـر جوت ٹـهـرائـي
سَوکيم تنت کي سيج وچائي
پَرم ڈام سَون پـرم تـنـت آيـا
لهر بَحر کي مانهہ سمايا

.....

نـايـي نـاڑ سَون آيـا
اَپـيـا الـک کـا پـيـوا
کوئي سنتا کايا ميوا
پـيـچي سـتـگر سَبـد سُنـايـا
بچڑيا هنس قِر مـلايا

سيوگ: روحل صاحب کيا آمرا پُر ڈيرا
گر پر تاپ ٹريا جم قيرا

روپ-٥٧

ٹل: هـر هُون سَکـل، سَکـل سَون نـيـارا

انـتـرا: هـمـاري ديس ڈرتي ناهين آکاسا
نهين کوئي ڈونهہ ڈوکارا
هـمـاري ديس مين چاند نـهـين سـورج
نـهين کوئي نو لک تارا
هـماري ديس ہر برهـمـا ناهين وِشنو
نـهين شِو شکتي آکارا
سـيـوگ: کـهـي روحل سُنو پـائـي سـاڈو
کَبـيـر نام هـمـارا

سبد ڈوگرپوري-٥٨

پرسن روحل روحل صاحب سُون پُوچا

ٹل: کـهـو تمـهـاري پگتي کا پـيـد
پکـتـر سـاڈو پـوچي
انـتـرا: کـهـو ديـو کَهـان سَون آيـا
کـهـان سـمـايـا پنت
کـون پُرس کـي سـنـگ رَمـيـا
کيـون گـهـريڑا سنت
کَون سـا کَنـوَل لـي هـاليـا
کـون گـهـنـوڑي اَسـوار
کـون پـگـتـي کـو سـنـاکـيـو
کـون پـگـت کـو دَوار
کـهـان تمـهـارا راج هـي
کـون چوکـيـدار
کـون سـي ٹـور ٹُر کـرو نـوکـري
کونہ سـا پـگـتـي دَوار
کـونـہ سَون سـون آيـا
کـون سَون لـي جائـي
کـون سَون تـيـري سـهج سـمـاڈي
کـون سَون پـرکـاس (؟)

Gul Hayat Institute

سيوگ: كون پگي اس ديس ہر
كون پايا نروان
سامي دونگر پوري بوليا
كون سي كلا كليان

آتر روحل صاحب-۵۹

تل: كهون هماري پگتي كا يد
پكتر ساڈو كهي
انترا: آوگت ديس اگم سي آيا
پريم سمايا پنت
ساچي پُرس كي سنگڑي رهيا
بڑي ڈريڑا سنت
ناپ كَنول سُون هاليا
پَون گهوڑي اسوار
ست پگتي كو ساكيو
پكتي پچر دُوار
گگن همارا راج هي
چيتن چوكيدار
سُوكهن ٹور كران نوكري
سُون ہر رهيا سمائي
بيگم سُون ميري سهج سماڈي
آپرن سُون پركاس
جَڑ سُون سون آويا
سُون چيتن لي جائي
سيوگ: بچن پگي اس ديس ہر
هَنس پاوي نروان
شيام سرني روحل بوليا
برهم كلا كليان

نج مُول گرنث

سب كا صاحب هر هُون
ساڈو روحل نام ڈرايا
هون تا وديهه، ديهه ناهين ڈاري
جد مين ونس بٹايا

اوگت ڈام بنا جائي بينبا
حُكم رچنا كا دِينا
اوهي هَي سو وَنس همارا
جِس وستارا كِينا

اَلك محل بَنا چوبارا
سيت سيج گڑهه پيارا
جهلمِل جوت اكندي جاگي
اچريا سبد رَنكارا

سوئي ميرا ونس نام اَوِناسي
هوئي ركنيا او گنگا واسي
اَوناسي مون نرنجن كال
كال هانهه پَركت بهر حال

پركت هون مهاتت كيا
مهاتت مون تامس تيا
تامس مون شكتي هوئي
شكتي مون آكاس تت سوئي

Gul Hayat Institute

آکاس مون سپرس پرکاسیا
سپ رس مون پوَن اُپاسیا
پوَن مون جوت پرگٹاٹي
جوت مون پئي تيج نشاٹي

تيج مون سُو کيم رس اُپايا
سُوکيم رس مون جل تنت ٹهايا
جل مون هوئي پيدا گنڈ
گنڈ مون يُوم تنت بنت

يُوم مون اِيشوَر هويا
ايشور مون جڑ چيتن اُپجويا
ان دونان تون تِين گڻ کِنيا
تِين گڻ تون پاپ چوت لِينا

سُوکيم نوان تنت کا پيا سَريرا
جس مون اِندريان انگ دِيرا
تمو ستو رجو مون من راجا
اِن سَرَو هي مل کين اندِ سماجا

اِندِ مانهه نج آنس سمايا
اَها آد پُرس اُپايا
اُپجيا آد پُرس مون پَدم
جس مون سگل يَوَن کي سَدم

سَرم مون برهما ديهه ڌاري
برهما مون شِو برهما چاري
شِو مون وِشن (جس) اُتپت کيني
انت سروَ اگر گهر ليني

راجس مون (پئي) آد مايا
آد مايا مون سَروَ بِيج اُپايا
تين بَدهه لوک تين کا کينا
سو رگ لوک ديوتان کو دينا

انت دِگ لوک پُتن کو سونپيا
يُوم لوک مانهه مانو جونپيا
اوسر لوک دُوجي يُوم مانهه راکيا
مهر لوک پر جَن چوکي باکيا

ست لوک مانهه تپ کرڻ والا
بَيکُنٹ لوک مانه يَکِت کرن والا
سر اوسر جوگي سنياسي تپسي
رِکِي سَر جَتي سِدّ سَتّ درسي

چٹيسي پاکند (مانهه برتے لوک)
بارهه بهتر پنت هِندُو تُرک
(اي سَروَ لوک) چارون لوک مانهه واساهے
اي کال کا ايک گرا ساهے

کال کنڈ - جي کوئي اوتار لوک هيے
سوئي سَروَ کال کا سَرُوپ هيے
آکار جي کوئي هيے
نام رُوپي بندهن هيے

ايکو سي برهماند هيے
اي توجر کال بٹياسي هيے
جي کوئي پُرس لوک هيے
سنت فقير بٹت هيے

Gul Hayat Institute

ہمارا اوھي تو جر کال سون جورارو ھے
ان کي چودھ لوکان سون ڈام نيارو ھے
اُنھون صاحب ھر ھين ساڈو روحل نام ھمارا
اَدبَدّ آجر پيالا پائون، کوئي ھووي ھنس پيارا

اگر لوک کي بَات سناؤن
سپ کاميٹون پرم انڈيرا
جاوي اگيان سڈ گيان پاوي
کوڑ سات کاکرون نبيرا

اَن يَئي راھ اِڈ يُوم نريئي کا
سھجي ديئون بتائي
بے طلبان اُوان پُھنچي ناھين
طلب ڈري سوپائي

بيد کتيب کي کاڈ نہ راکون
نھين (جاڈو) جگت مرجاتا
سروَ جگت کا ھر ھون صاحب
سروَ سکل کا داتا

اُلٹا راھ ھمارا ساڈو
کس کو ھاڈ نہ آيا
کٹني کٹ گيان ڈيان کرڈا کي
پٹکت قرت اجايا

کنھن ايک ميرا مرم نہ جاڈيا
پيو الجھن پاري
اَسنک جگان کي پچ پچ مرگيو
نھين کنھن لاڈي ڈام ھماري

اَوگت کا اَبناسي يُلا
(جر) يُلا کال کسائي
يُلا اوتار چوبيس جگت کا
سوا لک پيغمبر خبر نہ پائي

تينتيس کروڑ ديوتا يُلا
سورگ لوک ہر واس کيا
پياڈا تين لوک مانھ نھين ديا

سيسَر نام ڈراکي يُلا
کال پکڑ ليے جاوَي
ڈرم رائي کر عدالت يَہ
جوڈي عدل ھلا وَي

يُلا اِندر تامين گاجي
کر تاپون اسواري
چپن کروڑ مِگھ وس کيا
(تو پي) نھين نج وست وچاري

انت کوٹ آد پُرس ھوئے يُلا
جل مين جوت جگائي
بُجھ گئي جوت سَک گيا پاني
مِٹ گئي آد پُرسائي

انت کوٹ برھما ھوئي يُلا
بک بک بيد سُنايا
انت کوٹ بيد کٹ موئا
قِر قِر جنم ڈرايا

Gul Hayat Institute

انت کوٹ سَنیوَ شِو یَلا
جٹا جکت نہین آئي
اصل بات کي خبر نہ پائي
جُوٹي نقل ہلائي

انت کوٹ وِشنو ہوئے یَلا
اڑ ہوتي اتپت کینی
اَسنک بار گیا پر لیئہ پیڑا
میري دام نہ چینی

انت کوٹ آنے مایا ہوئے یَلا
کینا بِیج پسارا
پَٹ دَرسن چتیسي پاکنڈ
مایا چَل چَل مارا

انت کوٹ کُورمر ہوئے یَلا
مٹ گیا دگ دِپال کا قیرا
انت کوٹ سیس اَرڈ ہوئے یَلا
لٹ لیا ہے دے جر گھیرا

انت کوٹ ایشور ہوئے آیا
اِس تاپ کر تاپا
اَسنک وار میلاني ہوئے پلٹے
چَلیا سپ پر جر کا ساکا

انت کوٹ کا سب ہوئے چَلیا
انت یوگ موراٹي
انت کوٹ چاند سُور تارا
انت وار ہوئے سرشٹ رچاٹي

دَروَ پرہلاد ہرچند راجا یَلا
پانڈوَ یَلیا بڑ راجا
تین لوک کي پدوي پائي
سب اولیا کر تر ساجا

انت وار یئي مري سُمیرا
انت وار یئي کُویر سُوني
انت وار ہُوَي اَکیہ بَڑ اگا
انت وار لي پر لنیہ کوني

انت وار لي اتپت کیني
انت وار ہوئي کرمت جائے
اَسنک جگ پیا پَرلَیہ
انت وار قر سرشٹ رچائي

انت کوٹ رک تپسي یَلا
تپ کر رہے گیا اٹا
اصل ٹکاٹا ہاٹ نہ آیا
آڈا رہے گیا اُلٹا

انت کوٹ پِیر اولیا یَلا
کرامت کر دکاوي
اصل اَروپ اپنا نہین جانیا
ہوئي مغرور اور آپ پڈاوي

جوگي جتي انت کوٹ یَلا
سامي سِدّ سنیاسي
مادیات کٹ پٹ مین یُہ
(آخر) پائے انت چوراسي

Gul Hayat Institute

انت کوٹ ناٹ بن پلا
جنگم سیوڑا کھا کي
کرم کانڈ پر سب جگ باندا
(نہین بِکنون) لاگے بِک کي قاکي

انت کوٹ ویراگي پلا
(جوٹي) سیوا گھنٹي وچائي
سیتارام کا نامِ کھے پلا
اصل نام بن پرلے جائي

راما ونتي اور رام سنیھي
سدّ سنیھ نہ راکیا
رام رام کر اُمان نہین پھنچي
ایھو اولي باکیا

روحل الٹا نام ھمارا
جو کوئي الٹ و چاري
پنڈ برھمانڈ مون ھوئبگي نیارا
پُگے نگر ھماري

اور لوک سب اورا رھے گیا
ھندُو تُرک پلاٹا
اَسنک جگان کا بِچریا رھیا
تین لوک مانھے دیا پیاٹا

بارھے پنت ھندو کا جوٹا
اُلٹے اشٹ وِلوڈا
ڈام ھماري پگا ناھین
جم کي قند الوڈا

باھتر پنت تُرکان کا جوٹا
نیارا (نیارا) راھے بنایا
اصل وچن بن بیچ پر ٹٹا
کال پکڑ جر کایا

اڑ اٹچر ھے سچ ھمارا
آنا سُورت کي دور لگاوے
اصل نقل کي کري پرکا
(چن پر) پگ نگر اوپاوي

اور سبد سب را دو جیسا
پنچ پنچ رٹ مرجایو
اڑ اٹچر تو سار، سبد ھے
دونے اٹچر ھے وایو

اڑ اٹچر تو سبد نیارا
آنا سُورت کي دوري
جو کوئي ھالي نگر ھماري
موج پکڑ لي موري

سچ کوئي لیسي نام ھمارا
اور سب نام وِگوتا
(بِن ستنام) کوئي دُوجا
اُس کو ماروں جُوتا

انپو کتي گیان بھون باکي
جوٹا جگت رِجھاوي
وگ جیون ڈیان دنیا پر راکي
جي کوئي دام چڑھاوي

Gul Hayat Institute

دما کي سب کرت مَجوري
گر سُون بي مک جائي
کرم جال کي مانهي الوڈا
کِس بِڈ کري کمائي

ميرا راهه کماڻ کا ساڈو
بنا کماڻ ناهين سُوجهي
بنا کماڻ کُلچ نهين پلٹي
بن بوڈ ناهين بُوجهي

کانِ سُون سُٹي جيا سون سيکهي
سُٹيا سکيا سپ جُوٹا
دوک گهي توڑي تنکا نهين ٹُٹي
چوکا آرتي کيان کِد تروٹا

مندپ ماند کر سيت اڈ راتي
آوگت کا انمان بتاوے
کر ديپک آتي کي مورت پوجو وي
جر گراس ورتا وي

ايسا لٹوا کري هُل کوئي لاکي
توئي آوگت نهين جاسي
بِنا کماڻ کوئي پهنچي نهين
کال پکڑ لي کاسي

شبد پَروانا کال کد ماني
کد ماني آن بڑائي
ڈنڈا مار باند لي جاسي
ڈرم رائي کي دواري پائي

بنا کمائي پيندا نهين کٹي
من جاٹيا کد هُوا
جي جاني ڈن ونتي هوسان
نام بِن نردهن هوئي مُووا

نام همارا تو نج ڈن هي
پاگ بڑا جس پايا
آنا سُورت کي ڈور لگا کر
نام اديٹ آروپ سمايا

ايکانوي لاک سُون هي بيلي
اِک اِک نياري نياري
بياسي لک سُون آيپد کهيو
اِت آت پاري پاري

چوبيس لک سُون سيت ورڈ هَي
چودهه لک رب سورا
دس لاک سُون آهان کي آپر
رَرنکار گهُن تُورا

آوگت کي آپر هي اوناسي
آوگت کا گڑڈاري
آتل کوٹ کو ٹاٹي داري
اس کِي هي کمداري

آهان مانسرور هنسا هي
مُجهه مون بچڑ کي آيا
اِس ايياسي کي فرماٹي
مانوَ ديهه سمايا

Gul Hayat Institute

کوئي اِک ساد فقير بيراگي
آوگت کو لي ڈيا وي
ميرا سَروپ اروپ هي نيارا
اس کي خبر نه پاوي

رَنکار اَٹل کوٹ بسي اوليا
آوگت کا ابناسي اولا
جس گهرسون بچڑ کي آيا
اس گهر کا پڑ گيا پولا

سبد پرواٹا پهنچي ناهين
صورت نرت ٹک جاسي
اگلا ديهه سياڻ نه جاوي
گڑک پڑيا مانهه چوراسي

آوگت سون پيندا هي آگان
اس کا کس کو ناهين وِچارا
جي کوئي هووي هنس همارا
کوج کهون مين سارا

آوگت کِي سپت سُونِ سور
چار کروڑ سُون آگي
بِن اواز نه آواز هو وَت هي
لوپ جاوي نَرپاگي

قر اس کي آگي چار کروڑ گونگي سُون هي
گونگا هوئي گر جاني
اچرج کيل اچنيا پرسي
ايسا ديس پِچهاني

قر اس کي آگي چار کروڑ سُون هي
آديٹ کي دِيٹ بن او ديکي
ڈيان نه گيان وگيان سُون لو پئي
پريم دور سون پيکي

قر اس کي آگي چار کروڑ سون هي
امرٹ کي چڑهي هنس خُماري
مگن هوئي مستي مون لوپئي
بيخود بي اختياري

قر اس کي آگي چار کروڑ سُون هي
سگنڈ اَروپي بنا ناسکا لاٹ بهو آوي
لپٹ لوپ گهنگهير سب اگها وي
نَر کولنگهه جلوي

قر اس کي آگي پانچ کروڑ سون هين
ان پن سهجي لوپي سورا
کوئي ايسا هو وي هنس همارا
پُورو ديس کا پُورا

قِر اس کي آگي سُون اچرنگي
ايک اچرنگ سُون چالے
همت بانڈ کي هنس حضوري
پيندي کو پُوڑ سالے

قر اس کي آگي پانچ کروڑ سُون هين
موجي موج مانهه مل جائي
باسُون لِکَل هَوا جب نيارا
سوئي هنس يَلوَنتا پائي

Gul Hayat Institute

قر اُس کي آگي پانچ کروڑ پَرتبب هي
کوئي لوپي هنس نرڈارا
اُس کي آگي ديس چانڈٹا
پانچ کروڑ سَون پارا

قر اس کي آگي پانچ کَروڑ سَونِ پر
مها چانڈٹا جس کا چيهہ نهين آوي
اُس اَجوارے کي مَڈ مانهي
نج اَروپ همارا پاوي

پگا امر لوک مَرت نه آوي
اَجر وَجر هو جاوي
آگي هوتا هنس وچڑيا
مل صاحب نام کهاوَي

مجهہ مين سمائي ميرا هوئي رهيا
قر ستنام دهائي
روحل نام ڈاريا جب هي
آئي سپ کا قند چڑاوي

کاٹون قند جگت کا سارا
بندي چوڑ هي نام همارا
اُس کو هر تو کيي نهين چوڑون
جو کُوئي کرسي پجن همارا

هِندُو تُرک دونون گهر اپر
لاگي چاپ هماري
ستنام کا بيڑا ساٹي ليا
کيا تياگي گهر باري

ميري پونم کي جائي راکي ورتي
کر ستسنگ اور پاوِ برتاوي
رٹي ستنام انت ہر راکي
آنا سُورت کي دور لگاوي

تِس کا منسا پگا پَل مانهين
جو کوئي ايسا سهج سهاوي
اوهي کد هر کو نهين وِسري
ميري نج سَروپ سماوي

اس کا هر هون بڑو وسيلا
چِر چوٹي کا مالک
روحل صاحب نام کهايا
خود خاوند مين مالک

اوهي مين هنسا امرلوک لي جاؤن
جس پر چاپ لگاٹي
درڑ نيچا کر اَدگ رهيا
ان ميري نج ڈام پچاٹي

روحل صاحب وچن اُتاري
سُنتا هي کوئي سنت همارا
جي کوئي پاکيا سمجهي هنسا
(بِڈِ بِڈ) پرگٹ کهون تنت سارا

سوئي ستگر جس کو سپ غر هوئي
اک چن مانهي کَرم کٹاوي
آئي گرو سون رهي اڈورا
سار سبد کي گم نهين پاوي

Gul Hayat Institute

اڻ اٹيچر نج سارسبد هي
اور سبد هي راندو
دوبڌيا دَرمَت پرم مٹيا نهين
پٽڪت مَووا جيون پاندو

روحل صاحب سانچ ڪهت هي سڻ ليوي هنس وچاري
نو ڪنڊ چودهن لوڪ سات ديپ سَر
پاڪون مين نياري

سَتي پورا ست لوڪ سورگ پي
اولا امراپور اولا بَيڪنٹا
رام پي اولا رحيم پي اولا
سپ گادر ڪا پُوچ لي جوٹا

رنگ بي رنگ اولا جد بي حد سَون نياراَ
آپي آپ اڪيلا
سوئي پڳا ميرا هنس سَنيهي
اُس ڪامر سون هووي ميلا

پيڪڻ پي اولا پجن پي اولا
اچيا اولا تَڪ جائي
ارڌنام اولا چيتن برهما اولا
آتم ڪلا پُلائي

مليا مليا هووي نهين نياراَ
لاگي دور باندا پتياراَ
تارون تار گئي مل تان تي
اِڻ اُڻ پيا اِڪساراَ

چٹي بندوق تيونڪا
پاچي ڪلا سماٹي
آوڻ جاوڻ ڪا سنسا مٹ گيا
پايو پد نرواڻي

صاحب مل ڪر صاحب هُوا
ڪون ڪهي قلندا
اَسنڪ جُگان سون اگم اگوچر
آد جگادي هوندا

اور جگت جوٹا نهين جاني
ڪيا بانا گهر باري
ڌرم راج سر سپ ڪا راجا
ڪيا پُرکا ناري

ڪال پڪڑ باندِ لي جاسي
اِڪ اِڪ نيارا نيارا
دَوت پُوت دانوَ گڻ گندرپ
ڪُوٹن ڪالا سارا

نرگ پگت چوراسي پاوي
گيا سپ پرلي مانهي
اَسنڪ جُگان ڪا جيوِ بچڑيا
مُڪتي لاڌي ناهين

روحل صاحب نام ڪهايا
ديهه ڌار ڪر آيا
سَرب جگت ڪي جيون ڪارڻ
ستنام سبد سنايا

Gul Hayat Institute

نِرگُن نِربند پُرجن ہمارا
نِرچک نِر پائي ہي نرواٹي
وَنس انس جي کوئي ہي ميرا
ہَنس پَرم ہنس ہي پرواٹي

جو پرم دام کي پُوچي باتا
سيج سَنگاسن چڑھي سُہاگي
جنہن ستنام کا مرم نہ جاٹيا
سوئي قرتا دُکيا دُھاگي

جس کو باٹ سبد کا لاگا
پوري ستگر وايا
سوئي جگ سون نيارا ہُوا
گُہاءِ وچن کي گايا

اَس مانِيا فرمان ہمارا
جِس وچن گرہ کر لِيا
ستنام کا بيڑا جھليا
پريم پيالا پيا

چڑھي خماري پَئي سُدّ ساري
پرسيا آرنپ پارا
تيا غلطان غرق گر جاٹي
لَہر مان اَلنبيا سِندُو سارا

سِندُو لہر ہو گيا اِک سارا
سُير سُير پَر پُورا
دَھون دِس پِن پِن چمکي چاندٹا
نين بين ناہين سَرُوپ نج نُورا

ايسا اَرُوپ ہمارا ساڈو
مانوَ ديہہ ڈار کي آيا
سروَ سگل کا ہر ہون صاحب
روحل نام کہايا

ہِندُو تُرک دوھان کو پرگٹ
کَہہ سمجھائي بُلاؤن
جو کوئي آوي ميري راہہ مانہہ
تو اَمر لوک لي جاؤن

راجا ہووي پرجا ہووي
اُچ نِيچ نہين کوئي
ميري نام سُون ہيت لگاوي
تُرت لي جاؤن سوئي

ايہہ آوسَر قِر ہات نہ آوي
مانَوَ ديہہ پرائي بنيو
اب ايسا تيرو دانوَ ہي
کُچ کرلي ميري پائي

ہمت بانڈ کي نام سماوون
اپنا کيجئي پلا
نہين تو جگ چوراسي پاسي
در در کاسي کَلا

مانکا پد غافل ہوئي کويا
جگ سَنکٹ پگتاوي
چار جگ مين کائي پَلٹا
پَرِليہہ پيڑا جاوي

Gul Hayat Institute

پرلیہ کا جیون سپ دولتا رہیہ
پوَن پول ہِر گھیئے
کر گھَري نظر اَرڈ بنبراکي
تو پتنگ اَڑتا دیئے

اَسنگ جگان کا جیو الوڈا
اَنِ کُا ناھین نبیرا
ارڈ بنب مانھے اَڑتا رہے گیا
قِر قِر پر لیہ پیڑا

جس ہِر ھاندي بَھت بیلي
کُنا دِکھ آکاس دیرایا
جیوَن گھُونگھڑِي سھج سھج پَل جاوي
تیون جیوَ جگت نھایا

اوھي جیو اَرڈ پَینتا
جوئي دیکھي بِنچي سارا
اَڑ اَڑ اونچا جاقا ماري
اِک اِک نیارا نیارا

کوئي ایک ساڈ آوي
پتنگ بتاؤن نوین چیلي کو بتلاوي
ایسي اِشٹ جي کوئي جھالي
انت پرلیہ ہِر جاوي

اوھہ دیس اِن آنکھیان سون ناھین درستي
جو درسئي آکارا
اوھي لو چن لکئي اور وِویکي
جس کا سَنتان کي پاس وچارا

اس جگ مین ایسا گر چیلا
جُولا ویراٹ بتاوي
جولا اَرڈ بِنب کا نشانا
گر چیلا بھت غوطا کاوي

مت ھي اُوچھي کري بَھت گیانا
سیکي ساک آداري
سیت سنگ ہِر واد وِوادي کر
کرما کي اڈ کاري

جیون ڈونڈي اُوپر سوان ھوئي پیڑا
وَس وَس کرنت لڑائي
دعویٰ باندي اگیاني انڈا
کانچو ٹاٹ مانھے مرجائي

سِکیا سُنیا گیان بھون باکي
دانت کٹالي کرتا
بنا کماٹ یوَ ساگر مانھہ
ڈُب ڈُب گر چیلا مرتا

جو کوئي آوي ھنس وِچاري
جوئي جوئي کري گر پُورا
اصل بات کي بڑي پرکا
سانچ لکي کوئي سُورا

سانچ لکي کوئي جو ھري کَھے
پرکي لا لان ھیرا
کاگر پتر پگان سَون ٹیلي
لجاوي نہ (استاد اپنا) گر پِیرا

Gul Hayat Institute

میرا ہوئي جو نَر سچیارا
سر پر چاپ دیرائیے
نام ہمارا انت ہر راکي
(اَس کا ہَنس) امر لوک لیجائیے

امر لوک کا دیس اگوچر
اگر اگاڈي آگا
کلجگ ہي سپ لاندا پنتي
اُنھان نہین لایي ماگا

لاندا پنتي لوپ للچاتا
جوٹا جگت پر ماوي
جوٹا شبد کان ہر ٹوکي
جوٹا سَنک دِلاوي

پُتل باندھ داپ کا کیا
جوٹا کلش ٹپایا
ڈاگا باندھ ساتھ ٹونکا جِپیا کیا
جس پر جِیو چڑھایا

یُون گر جِیوِ اَھان نہین پگي
موندرا ڈات اور سیگن باندي
جوٹا چیپ لگاوي جوٹي تون
روٹا رادو راندي

بِیج سُبیج اَبِیج سُون نیرا
جوٹي اگي سوٹي جوٹا
جو سِینچي سو برچ بک کا
جڑان سمیت نہ راکي بوٹا

ہِندو تُرک سُون ہر ہون نیارا
راجا پرجا دیہہ ڈاري
اور ساڈھ پیک برہما چاري
ڈر مرین بکیاري

درسن پرسن ہر ہر ناہین
درسَي پرسَي سپ سُونچا
کنیار کانچا لِیکر کانچا
گد کانچا اور ڈونچا

ڈیان یي کانچا گیان یي کانچا
جک جک مُووا بچارا
مَن مستي سون سبد ساکي بَھُون جوڑیا
کر جیت راک اور کري پُکارا

کیرت اُپاوي جگت پلاوي
اور پانچ نام کا پجن بتاوي
ستَ سُکرت کا سبد سِکاوي
لِک پروانا پیلا مک پاوي

ایسا گیان گر چیلي کو دیوي
بِیج ہر جاوي لٹیا
سَنان کیت مَن جاٹیا
واہین ماند کال کیبُي کُٹیا

سُورتي اُولَي جوٹي ویسي
جُوٹي جُوٹا ڈرٹي دِیانا
صُورت لِئي گُوت کو ملاوي
(وہہ ہَیسي) اُپجي اولیا گیانا

Gul Hayat Institute

جو ستِ سُکرت کي رهٹي رَهي
توهي آجر آمر نهين هو وي
جو هنسا نو لاک گهاٹ جپي
(تو کيا) جر اسنک لاک گهاٹي پر جيوي

جو هنسا کشٹ کري بَهوُ کيتا
جو ست لوک پر جائي
ايسا شبد گر چيلا گِرهي
باند کال پکڑ لي جائي.

امر پوري پر امرت آچري
توئي کال کبهُو نهين چوڑي
کر ايسا سُمرن سُکرت کو ڈياوي
گهاٹ جال جر روڑي

اصل ڈام پگا بن
کيُو آجر امر نهين هوسي
ست لوک کي نگري گئي قيرا
چوٹ کال لٹ لي کونسي

روحل جس پر گر کي دِچا
اسي جُولا سبد سُناوي
اي هنسا آد وچ الجهيا
امر لوک نهين جاوي

آپ آپ کو کس بِدا بارسي
اور هاٹ هنس کي پيڑا ديا
اور هنس آپ کي ساٹ نهين هالي
بن کماڑ بيچ پر گهر کيا

کال پُرس سون چٹي ناهين
گر چيلي کا من پرچائي
کري باکيا سبد اپني کي
جي سني جگت سارا تر جاوي

يون کهہ کر بخشش چيلي پر
اَميان شِوَ کا سبد سُنايا
کل جُگي گر يون پر بوڈي
گپتي لايا رنديو بتايا

آجري پيت نهين لوپي
اِن سبد سُون جُوٹا پيڑا داکي
ست لوک جُوٹا کان سُکرت کا
جُوٹا کر پاو جوٹ وه باکي

جيوت مکتي لاڈي ناهين
مُووا پيچي کر پاوي (پائيے)
پران پِنجر کا جد بهرا پڑيا
پيچي کِن گهر جائيے

انڈا لوک سمجهہ نهين راکي
تِر ابهان نهين رهٹا
گهر مايا سُوت انرڈ گيا ناري
سپ چوڑ اکيلا بهٹا

اِس جگ مين کوئي کس کا نهين
راکي جُوٹي آسا
آسا سپ من پر هي رهسي
جاسي قوک نِراسا

Gul Hayat Institute

آسا سانچي (ميري) نام کي
جس راکي انتي مانهه
يَوِ ساگر کي سِير مَون
پکڙ اتاري بانهه

وچن همارا مان ليوي
(کوئي) سُورا نَر سَچيار
سَهج سيياهو ستنام کا
پيجن کرو نِردار

ايهه جگ سارا جُوٹ هي
آخر پرلے هوئي
اَمر لوک پهنچي نهين
بِنا وسيلي کوئي

وَسيلا پوري ستگر کا
ستنام سبد کا جور
آنا سُورت کي دور لگائيکي
پُگي امر لوک کي ٹور

امر لوک سهاوٹا
(کوئي) سُنت ليوي وسرام
روحل کا اُوهي ديس هي
نِرِيَي اگر گڑهه گام

دلبري
جوڻي
سهڻي ڪاسواڻ
بيحد

ڏکين لفظن جي معنيٰ

(الف)

آتم رام = هردي واري رام، دل واري رام
آپ = پاڻ، آتما
آپا = پاڻ کي
آدماد = گوڙ
آس = اميد
ايمان = بي مانو
ات = بلڪل
اتمان = مان، رهت
اپاڌ = مايا جو پردو
اپت کپت = اتپت، ناش
اپر = جنهن جهڙو بيو کونهي
اجواڙا = روشني
اجيا = رد
اجهار = اجهاڳ، بي انت
اچرت = اچارجي ٹي
اچنيا = عجيب ڳالهيون
ادراڪ = ڄاڻ، عقل، فهم
اڌارو = سڌاريو
اڌ ٻڌ = ٻڌي کي آتما سان ملائڻ وارو يا اوچو ڪندڙ
اڌک/اڌکو = وڌيڪ
ار = دل، من
ارٿ = سچي معنيٰ، بيان
آرڌ = هيٺ
آرڌ = مٽي
اروپ = روپ کانسوءِ، بدشڪل
اڙکيا = ڏنو
اڙين = ڪڙي
ازل = مخلوق جي پيدا ٿيڻ جو ڏينهن، مُنڊ
استول = ٻاهريون جسم يا قدرت جو چولو
اصل کاڻ = روح، آتما
اڪڙ = اڪل، جنهن جي ڪل نه پوي
اڪڙڪل= جنهن جاءِ جي ڪل نه پوي
اڪڙڪر = جنهن هنڌ جي ڪل نه پئجي سگهي
اڪڙڪڙا = جنهن جي ڪلا جي خبر نه پوي
اڪل ڪڙيو=اڪل جي ڪل نه ٿي پوي
اڪنڊ = سڪ
اڪنڊ = حصن رهت
اگاڌ = بي انت
اگاڌ = اپار اونهائي
اگر = جنهن جي خبر نه پوي
البيلي = بي پرواهه، آزاد طبع
الٽي بات = ابتي ڳالهه
الوڪي = انوکي، عجيب
امين رس = اوم روپي رس
امين جهري = امرت رس نڪري
امراه = اميرِ، معزز
امل = خوش يا بود ۾ آيو
انپو = اندرين چاڻ
انيئي = اندر ۾
ارٿ = بي مقصد ڳالهيون
انتَ = بلڪل، آخر، پچاڙي
انتُ = ڳجهه
انت انوپ = بلڪل اوچي، تمام اوچي
انتر = ويچو، فاصلو، دوري

انتر جامي = هر چيز جو اندر، شيءَ اندر رهي هلائڻ وارو
انتي = ڪنڌ اوديا، ڪام ۽ ڪرم جي
انجن = سرمو، ڪجل
انحد = ازخود آواز
انڍڪو = اناڙي يا بي سمجهه ڪي
انمن = اوم (ايشور) سان ڳڏ
اوٽ = آسرو، مدد
اوسر = وقت
اوکد = دوا، دارون، علاج
اوگي = اپرڻ، زيور، لباس
اوکيا = اپريو، پوکيو
اوگهٽ = مهٽي سهٽي
انوپ = عجيب، بي مثال، لاثاني
انيڪ ٻڌ = گهڻن نمونن سان ڳالهائين ٿا
اهه = ڏينهن
اهه نس = رات ڏينهن
امير ڪاٿي = پورهيت ڪنوار
اٿوڪي = داهي، مٺائي
ابر = ڏڳ، رستو
ايڪو ترسو = هڪ سؤ هڪ (101)
ايڪ ميڪ = هڪ ئي وڃ

(ب)

بازي = راند
باطن = لڪل، ڳجهو
بڇڙيا = وڇڙيو
بچيا بکيا = طاقت
برهم = برهمر، خالق ڪائنات
برهما = جهان يا جڳت جو اپائڪار
براجي = رهي ٿو، رونق افروز ٿئي ٿو
برنن، برني = بيان ڪرڻ
بسنت = وسي ٿو
بسرت = وسري
بکيا = بخشش
بلسيا = ترسيا
بيچون = بي مثال، بي نظير
بيڪ = نمونو، پوشاڪ، ويڪ
بيڪ = بڪيا
بين = واڻي
بشي = ڪشرن قبل (جنهن ڪام ۾ شراب يا ڏورا ناهجي
بيهه = بيهڪ

(پ)

پاپ = پيءُ
پاڙي = پاسي
پال ڪنوار = سرسوتي
پاڻ = نير
پاون = سهڻي
پستارو = رستاءِ پيڪرپل
پوهمي = وسائي
پهڙ = پيهر
پيليڙا = سهڻا پيارا

(پ)

پاڃن = پڃڻ
پان = سڄ
پانت پانت = قسمن قسمين
پانڌ = پڃاڻ
پاونڌ = پنهنجو سڄو پاڻ يا پريت
پاڻ = ٻئي خواهش
پاپا = پيارو
پچان = پاڻهون
پرمنا = پڌڪڻ
پرمي = بي سمجهيءَ ۾ پليو

پرميلا = سير ڪياڻين
پورڙا = واس وڌندڙ من
پورهل = منساري سمهڻ
پورڙا = پولاڇرڻا
پيشم = ڳڏيرو
پيد = ڳجهه سڄ
پيڙها = هڪ ٻئي کي ڳڏيا
پيسن = ٽملي

(ٽ)

ٽاري = آڌار، سهاري
ٽانگهه = ٻڪ
ٽاڻي = ٻڪين جهڪي
ٽاڻون = ڳرمين، سختيون
ٽڙ = جهڙي
ٽڪيلون = (منزلون) طئي ڪيون
ٽرشنا = اجايل، چاهت
ٽرڪيا = ڏاڙو
ٽڪبير = سير وجهن، ڪهڻ
ٽل = ٽر
ٽرور = وڏ
ٽلي = ٽري، هيٺان
ٽسام ڪيون = پوريون ڪيون
ٽرل = تور، تڪ تور، ويچار
تنت = آتر ويچار
تنت = آتر تنتو
تنت = سڄو تت يا وستو
تنت = چيني بتان = آتر چاڻ بنان
تور = تريون
تور = انجا جا شبد
تورا = ٽريءَ جو آواز
تير = ڪناري
تين ڪٽ = ارڙهن، ڪٽ يا چٽ

(ٽ)

ٽاڦي = وهاري
ٽان = جاءِ
ٽانور = ٻيلهه
ٽوڪ = فائدو

(ٽ)

ٽام = جاءِ
ٽام ٽام = جڳهه جڳهه، جاءِ بجاءِ
ٽور = جاءِ
ٽهرٽ = ترسڻ

(پ)

پار = پريون ڪنارو
پاڪڙي = پٽا
پاڳي = پيري، پيرادو
پاڳين = پيرن تي
پالا = پارو
پانچ ساڌ = پنج دوست يعني پوترتا، سنتوڪ
پانچ سکي = پنج گڻ، جيڪي هي آهن:
1. پوترتا، 1. پريم، 3. سنتوش
4. وڏيڪ ويچار، 5. مائي، مان
پانچ ڪنوار = پنج ديوتا
پايانسي = پائڻ جي
پتر = برتن، پترپو
پٽيان = سازن جا قسم
پچان = سچاڻ
پچم = اولهه
پرٽهنپ = پاڇو
پرتيت = وشواس، ويساهه
پرپنچ = وهنوار

Gul Hayat Institute

پرجهڻ = سمجهڻ
پرچا = رهڻي
پرچا = واقفي
پرڌان = امير، وڏو
پرڏو = سمجهيو، پرجهيو
پرروپ = ٻين تي
پر نام ڪري = نمسڪار ڪري
پروار = پريوار، ڪٽنب
پروان = قبول
پرهرو = نيڪال ڪر
پرهريا = ناس ٿيا
پريا = پارٻيا
پرسيان = پينڊ سان
پريان = رهڻ جون جايون
پلاڻي = سنجي (اٽ پلاڻ)
پلڻي = اڇلي
پنڌ = رستو
پنڊ = سرير، بدن
پنج مواسي = جنهن ۾ هي پنج اوگڻ هجن.
1. ڪام، 2. ڪروڌ، 3. لوپ، 4. موهه، 5. اهنڪار
پنڊيرهمنڊ = شرير ۽ سرشتي
پُني = پوري ٿي
پون = هوا
پهه = پُور
پهپ = گل
پيڪي = ڏسي
پيڪيا = ڏٺو
پيهه = پيءُ، ڏوگهه يا پي ڇڏ
پيهه پيون = ٻيو امرت تا پين.

(ج)

جات = ويڙي
جات = اصليت، حقيقت
جري = سڙي، جلي
جڙ = پار
جڙهڙي = چمڪي
جڳت = يڪت، رستو
جڳت = ملڻ جي جاءِ
جڳياس = سوالي
جر = جيئن
جمل = جملي، سارو، سمورو
جنهار = تڪليفون
جوئي = ڳولهي
جيءُ = منش
جي پي = جي پيارا
جيوڙي = توڙي

(جهه)

جهورا = جهوري، ڏڪ
جهڪور = آواز
جهلانو = لڏيو
جهوڪ = رهڻ جي جاءِ
جهميا = ڪاڏو
جهنگر = جانور
جهيلو = جهيڙو

(چ)

چڪچور = ٽڪرا ٽڪرا، چڪنا چور
چڪي = ست نڪري (لهي)
چڪي = چڪجي
چڪي = لڳي
چڪشيو = اڪيون
چوراسي = جوڙيون
چيت اچيت = مورڪ ويچار ڪر
چين = آرام، سڪ
چين = ليو چاتو
چيني = چاتو

(چ)

چانوڙون = اونده
چايا = چانوڙ، پاڇو
چيڇت = ڇڄي ٽي، ٽڪرا ٽڪرا ٽي ٽئي

(ح)

حد = سرير جسم
حد ۾ = جسم يا سرير جي نظر کان
حرف = ڏوراپا

(خ)

خواشيان = چاهون، خواهشون
خاڪ = پرٿوي، مٽي
خسم = پيارو

(د)

دار = محلات، گهر
درڄن = خراب ماڻهو
درڙ = پختو
درسي = ڏسڻ ۾ اڇي
درلپ = ملڻ ۾ ڏکيو
دروتي = اندرين
دَل = لشڪر
دمامان = آواز (دهل دمامان)
دمامين = دهلين دمامين
دوا داس = ٻارهن (12)
دوَر = گهوم يا گشت
دوڙ = دوڙي
دستوڙ = هٿئون
درس = درشن ديدار
دوک = ويڙ
دوئي = ٻيائي

دهائي = قسم
دهائي کهي = قسم کٽي چوان ٿو
ديلر = دل جو

(ڏ)

ڏرني = ڏرتي
ڏم ڏمن ڏمي = ڏم ڏم جو آواز ڪري
ڏن = ڏني، لڳاتار آواز جيئن گهنڊ وڄڻ کان پوءِ
ڏوتي = خراب زال
ڏيانا = ڏيان ڪرڻ وارو

(ڊ)

ڊاسي = داسي ڪيو
ڊاندر = ڪنگالپڻي وانگر
ڊک = شاديءَ جو سعيو
ڊڳي = لڏي
ڊور = ڳول
ڊولا = رليو
ڊولي = پٽڪي، رلي
ڊهيلي = دکدائي
ڊيهڙي = شرير
ڊيو = ديوتائون

(ر)

راس = ملڪيت
راڳ = پريت
رتي = ذري
رجني = رات
رچ = خوشيءَ سان
رچ = ناهه
رچ = پي، خوش ٿيءُ

Gul Hayat Institute

رچج = رنگج
رمز = ڳجهه
رضا = جيڪا بڻي اڇي، رب جي مرضي
رلَ = ملي
رلمل = گڏجي
رلمل گيو = ملي ويو
رنجڪ = ذري به
رنگ رتي = پيار ۾ ڳاڙهي ٿي
رڙ = جهنگ
روم روم = هڪ هڪ وار يا هڪ هڪ رڳ
رهت = رهڻي
رهت = پوتر

(س)

ساڻي = ڏيئي
ساڏڻي = سيڊل، سياؤ واري
ساماڻن = وڏن
سانير = لوڻ جي ڏند
ساڻي = گڏ، مددگار
ساوڏان = پورو ڏيان
ساهه = آرام ڪر، ساهي پٽ
ساهو = شاهو (روحل جو پٽ)
سائٽن ٿا = ترسن ٿا
سباڻا = سمايو
سِير = پريل
سُير = سنو
ست = پاڪائي، سيل
ست = طاقت، شڪتي
سٽ = پيٽ ۾ (ڏڻي سڳوري کي)
سجود = سجدو ڪيو
سڌ = پاڪ، پوتر
سڌ = شد
سر = ديوتائون
سراپ = بد دعا
سُرت = ڏيان
سرپني = نانگڻ
سرت سماءُ = ان ڏيان ۾ گم ڪري
سرواهه = ترار يا جنگ جو سامان
سروپي = جهڙو
سس = چنڊ
سسر = هڪڙائي
سکل = سپ
سکر = چوٽي
سُن = سانت، چپ چاپ
سنجم = پاڻيءَ تي قبضو
سنمک = سامهون
سنگين = پاڻ سان
سنتاپ = ڏک
سنجوڳ = ميلو، ميلاپ
سنوار = ڳالهه ٻولهه
سنوار = ناهه
سنوارت = وهنوار
سوانت بوند جل = ڏرم ميگهه
سنوانت = برسات
سوجهائون = ڄاتائون
سور = سج
سوارا = پهلوان
سوڙه = پهلوانن
سهجي = سولائي سان
سيان = سياڻو، ڏاهو
سيتي = سون
سيتي = ساڻ
سيري = ڏيئندڙ
سيري = ساري
سيڪ = سکيا
سيل = ست، پاڪائي
سيلي = وارن جي مالها
سين = سريا اشارو

(ش)

شال = ساڻ
شڌ = پوتر، پاڪ
شش يا سس = چنڊ
شنگهه = شينهن

(ق)

قلوب = دليون، دل اندر
قيوما = قيامت ڪان

(ڪ)

ڪاتب = تقدير لکڻ وارو
ڪارڻي = ڪارڻي، وسيلو
ڪامڻ = جادو
ڪاري = تکو
ڪاهه = چا، ڪوهه
ڪاءِ = لڪ
ڪاياسود = شرير کي ستار
ڪڍيا = ڪوڙي مت
ڪتڪون = ڇو
ڪٽ = حئي
ڪپاٽ = دروازو
ڪپري = خراب پير
ڪسل = خوشي
ڪسلات = خوشي
ڪفر جو تاڙو ڪلف= بي ايماني وئي
ڪلا = شڪتين جو ڪيل
ڪلا مان ڪاءَ = قسم ڪاڏو
ڪلپنا = جوش سان ڳالهائڻ
ڪلس = پاڻيءَ جو ٽانوَ يا باسڻ
ڪم = ڪيئن
ڪليس = ڏک

ڪنت = پتي، مڙس
ڪنجن = سون
ڪنڊلي = تارازي
ڪنڊ = ڪنڊي، ڪنارو
ڪوپ = ڪوهه
ڪورا = متاڇور
ڪونڊ = ڪنڊون
ڪيبر = تير
ڪي = ڪيئن
ڪيئي = ڪئلي
ڪيجت = ڪر
ڪيس = وار
ڪيف = دارون
ڪيها = ڪهڙو

(گهه)

گهاٽ = رستو، لنگهه
گهٽ = اندر ۾
گهٽ = سرير، ڊبن، جسم
گهٽ ڏاري = جسم ۾ رهڻ وارو
گهڙت = ٺهي
گهور = زور سان
گهور = ڳوڙها
گهول = گهوري

(ل)

لٽڪي = لڱل، لڙڪيل
لساني = زبان سان
لقاءُ = عجيب ڳالهه
لڪي = ڏسي
لگٽ = پريم، دل لڳي
للاٽ = پيشاني
لوٽ = ليٽي
لوچن = اکيون

Gul Hayat Institute

لوڙين = ڳولين
ليس = ذرو به نه
لين پيو = گم ٿيو

(م)

مانگي = گهري
ماهلا = منهنجا
ماهي = ڪير ڏيڻ وارو
مٽ ماڻ = اندر جو وهم گمان
مڏي = ٻر
مر = ميرَ، خرابي
مر = پلي
مڙچ = پري ٿيءُ
مرڏنگ = مڙهيان
مرکهه = هرڻ
مطلوب=محبوب جنهن کي چاهجي
مس = لکيل اکر
مکتا = مٽيو
ملامت = گلا
منچا = آس، اميد
منڊي ماندي = ماندائو منديو
منشا = مراد، پاونا
مُني = جيڪي ٻڌل گيان کي ڪم آڻين ٿا
موتو ٿي = موت کان اڳ مري
مورا ويرا = منهنجا پاءُ
مواس = مست
مواس = نادان، مورک
مول = اصل روح، آتماموڻ ماڻ
مين = مڇي

(و)

وار = وقت
واڙي = ماڙي، وادي
واڙي = ول
واسا = واسو
وجير = وزير
وڏار = ٽڪرا ڪري
ورونڊي = وندريل
وگهن = خرابي
ونڪ = ونگڙي
ونيڪ = رنڊڪون

صوفي روحل فقير

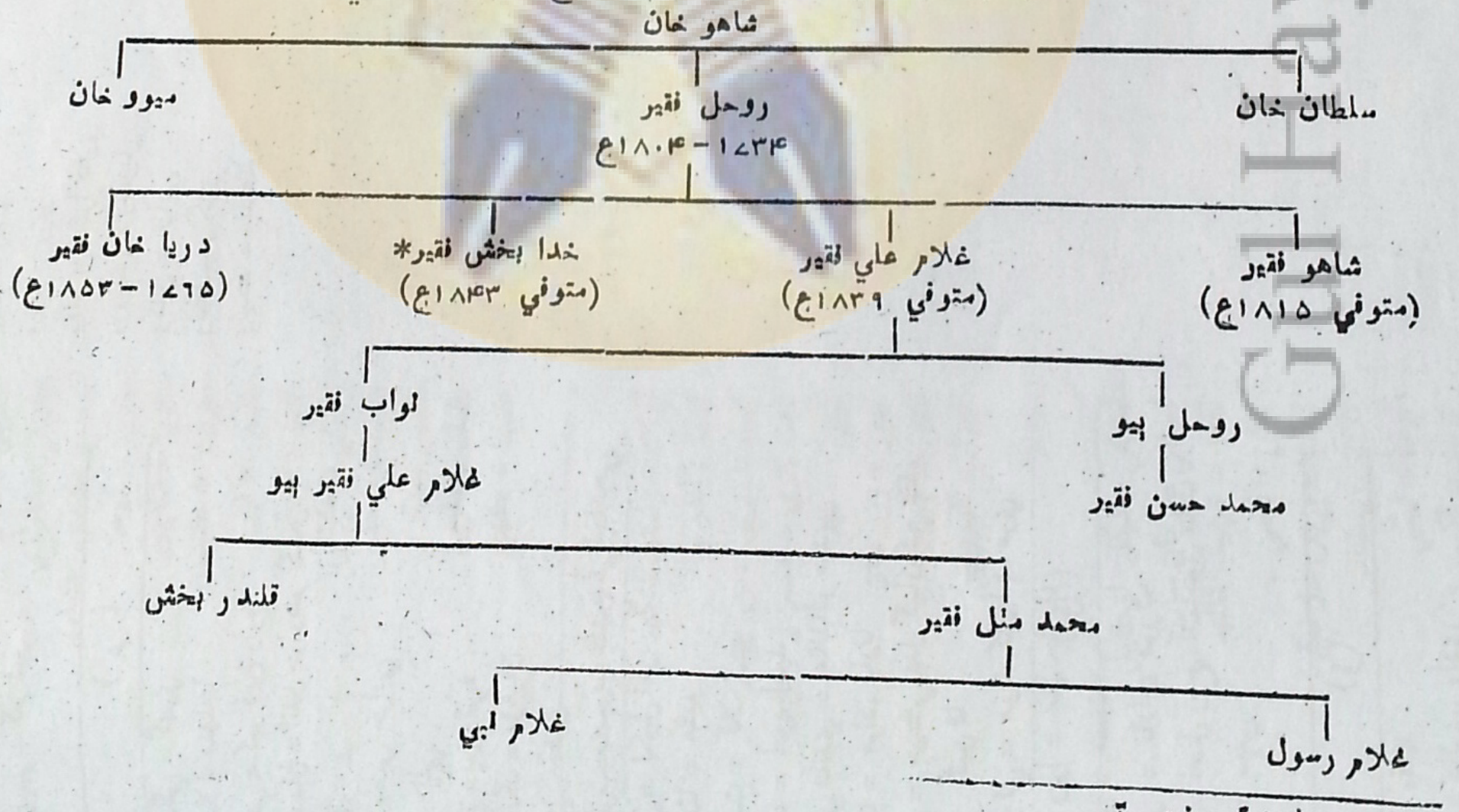
Gul Hayat Institute

صوفي مراد فقير

كنڊ ڙيءَ جي فقيرن جو شجرو "الف"

(۱) روحل فقير ذات زنگيجو 'بلوچ' پاڙو شاهاڻي

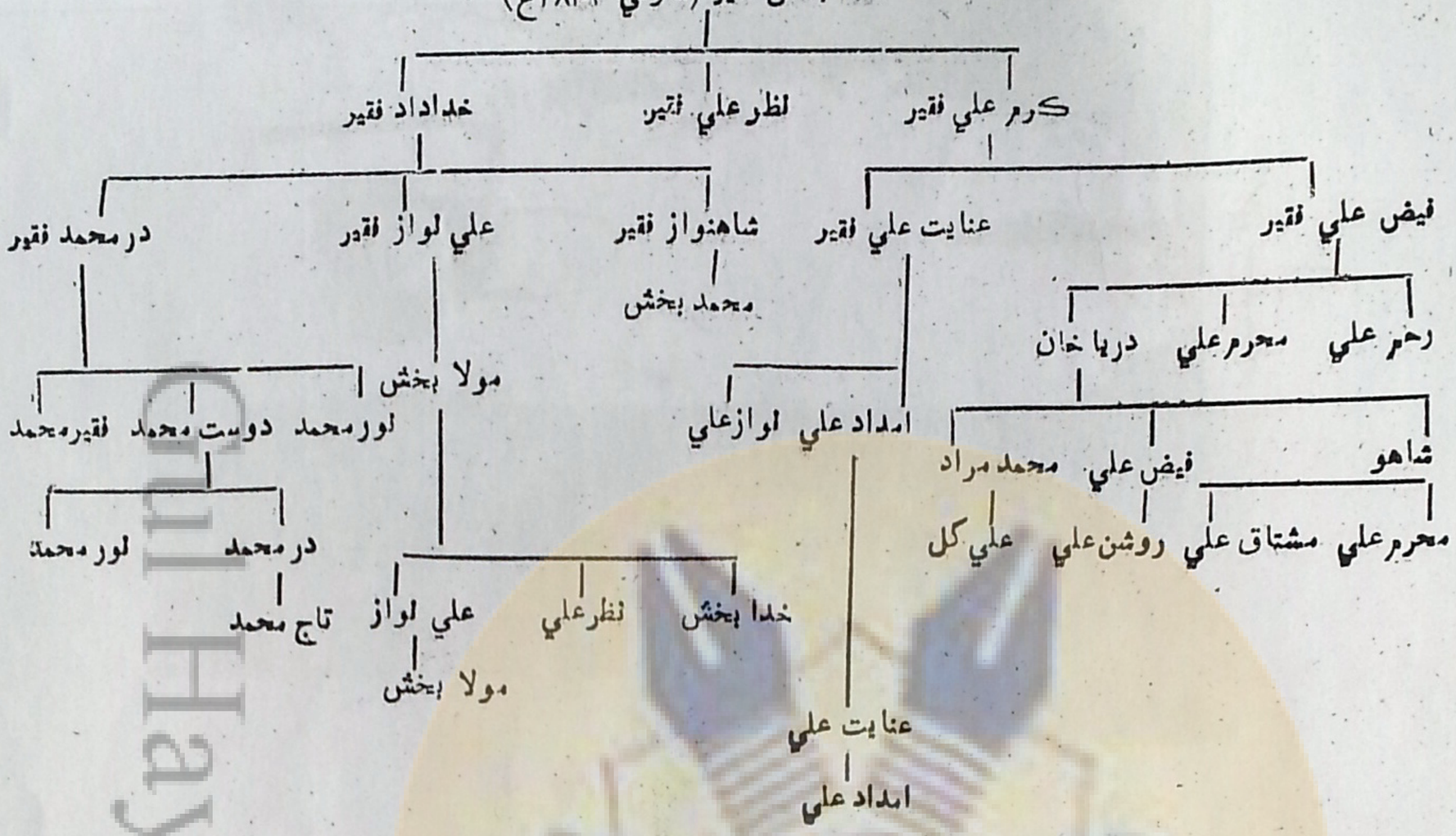

* شجرو ايندڙ صفحي تي.

Gulhayani Institute

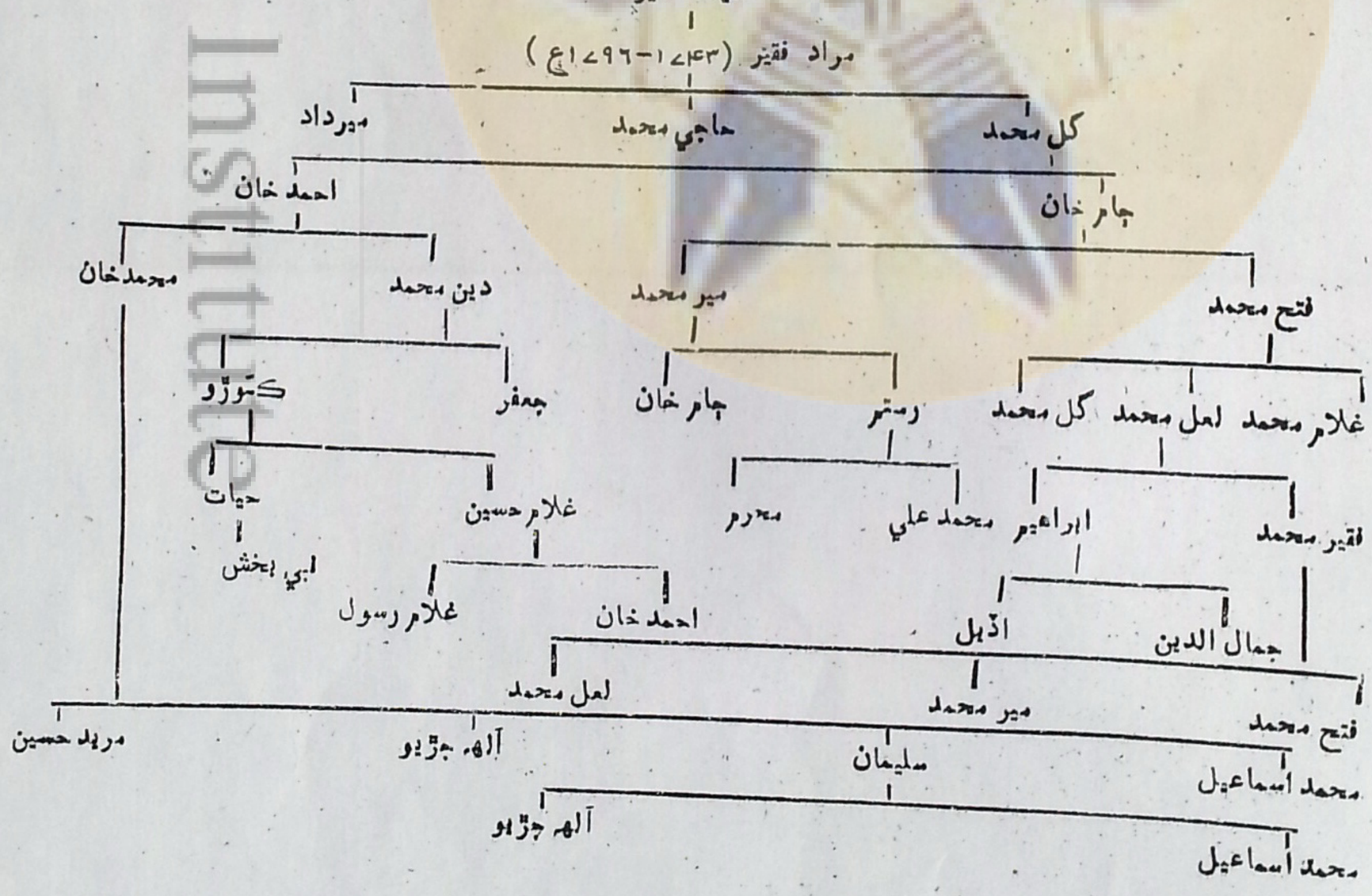
كنڊڑيءَ جي فقيرن جو شجرو "ب"

(۲) خدا بخش فقير ولد روحل فقير (ڏيون نمبر فرزند)

---

(۱) مراد فقير ذات زنگيجو (بلوچ) پاڙو پرڪاڻي

Gul Hayat Institute